

Parkour fyysisenä minuuden performanssina

Etnografinen tutkimus parkour-harrastajien fyysisestä itsensä esittämisestä

TUULI KALARI

Tampereen yliopisto

Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö

Sosiaalipsykologian pro gradu -tutkielma

Heinäkuu 2012

TAMPEREEN YLIOPISTO

Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö

TUULI KALARI: Parkour fyysisenä minuuden performanssina. Etnografinen tutkimus parkour-harrastajien fyysisestä itsensä esittämisestä.

Pro gradu -tutkielma, 91 s. + 3 liitesivua

Sosiaalipsykologia

Heinäkuu 2012

Tutkimukseni käsittelee liikunnallisen harrastuksen parissa tapahtuvaa itsensä toteuttamista. Tällainen ruumiilliseen olemassaoloon perustuva itsensä toteuttaminen kuuluu luontevasti nykyaikaiseen elämäntyyliin, jossa yksilöllisen minuuden kehittäminen nähdään arvokkaana ja tärkeänä toimintana. Niinpä erilaiset liikuntaryhmät tarjoavat sekä sosiaalisesti että fyysisesti sopivan ympäristön tähän toimintaan mahdollistaen siinä tapahtuvan yksilöllisyyden luomisen. Tätä liikuntaryhmään sijoittuvaa ilmiötä selvittääkseni olen tutkinut parkour-lajin harrastajia eli parkouraajia, joiden harjoitukset muodostavat konkreettisen tutkimuskohteeni. Tutkimukseni perustuu etnografiseen tutkimusmenetelmään. Etnografisesti tuotettu aineistoni koostuu parkour-harjoituksissa suorittamastani osallistuvasta havainnoinnista, tutkimushenkilöideni kuvaamista videoista ja parkouraajien omia näkemyksiä edustavista kirjallisista kommentteista.

Parkour-harjoituksissa tapahtuvaa yksilöllisyyden luomista tarkastelen Goffmanin (1959) itsensä esittämisen teorian avulla. Goffmanin (1959) mukaan yksilöt pyrkivät kaikissa tilanteissa luomaan itsestään mahdollisimman hyvän vaikutelman, mikä tapahtuu ennen kaikkea ruumiilliseen olemukseen ja nonverbaaliseen ilmaisuun tukeutuen. Tästä fyysisen toiminnan korostamisesta johtuen itsensä esittämisen teoria sopii osuvasti parkour-harjoitusten liikunnallisten vuorovaikutustilanteiden tarkastelemiseen. Goffmanin (1959) teoria toimiikin työssäni ikkunana, joka ohjaa vahvasti tutkittavan ilmiön tulkitsemistäni. Tutkimuskohteessani ilmenevän itsensä esittämisen toiminnan jäsentämiseksi tarkasteluni rajautuu kuitenkin vain tiettyihin vuorovaikutusta rakentaviin osatekijöihin eli nonverbaalisen ilmaisun koodeihin. Huomion kohteena ovat kinesiikan ja fyysinen asemoitumisen koodit, joista muodostuvaa vuorovaikutuksellisten ilmaisujen kokonaisuutta kutsun työssäni sosiaalisesti merkitykselliseksi liikkumiseksi. Tähän aineiston rajaukseen ja taustateoriaani tukeutuen tutkimukseni tavoitteena on selvittää sitä: Miten parkouraajat esittävät fyysisesti itseään sosiaalisesti merkityksellisen liikkumisen avulla?

Tutkimustulosteni mukaan fyysinen minuuden luominen kietoutuu neljään merkitykselliseen tapahtumaan. Ensinnäkin parkour-harjoituksissa suoritetaan liikunnallisia haasteita, mikä edistää hyvän vaikutelman syntymistä. Myös haasteellisissa tempuissa kilpaileminen jäsentää keskinäistä pätevyyden esittämistä. Toisekseen itsensä esittäminen kiinnittyy erilaisiin yhteistyön muotoihin, sillä yhteinen liike-energia antaa yksilöiden esityksille siivet. Kolmas tärkeä tapahtuma muodostuu onnistumis- ja epäonnistumistilanteissa taiteilusta. Vaikutelman hallinnan kannalta molemmissa tilanteissa olennaista on esiintyä oikealla tavalla, missä auttaa kasvotyö. Neljäs itsensä esittämisen kulmakivi on omintakeisen, mutta lajinomaisen parkour-tyylin luomisen mahdollistava vapaa-aika.

Tulokset havainnollistavat sitä, miten liikunnan vuorovaikutustilanteissa tuotetaan pätevyyttä yksilöiden arvokkuutta samalla suojellen. Tällainen itsensä esittämisen toiminta on ennen kaikkea hyvin fyysistä. Tutkimuksestani avautuukin näkökulma siihen, että sosiaalisessa liikunnan harjoittamisessa on aina läsnä fyysinen pätevyyden esittäminen ja sitä kautta tapahtuva minuuden luominen. Tämän ilmiön tunnistamisesta voisi olla hyötyä esimerkiksi liikuntaryhmien toiminnassa.

Avainsanat: Itsensä esittäminen, nonverbaalinen vuorovaikutus, liikunta, liikkuminen, ruumiillisuus, parkour

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
2	NONVERBAALINEN VUOROVAIKUTUS JA SIIHEN LIITTYVÄT KÄSITTEET	6
2.1	SOSIAALISESTI MERKITYKSELLINEN LIIKKUMINEN.....	6
2.2	NONVERBAALISEN VUOROVAIKUTUKSEN TOIMINTAPERIAATTEITA	8
2.3	LIIKKUMISEN JÄSENTÄJINÄ TOIMIVAT KOODIT	9
2.3.1	Kinesiikka	9
2.3.2	Fyysinen asemoituminen – sosiaalinen järjestys.....	11
3	ITSENSÄ ESITTÄMISEN TEORIA	13
3.1	VIITEKEHYKSEN LÄHTÖKOHDAT	13
3.2	SOSIAALISESSA TEATTERISSA ESIINTYMINEN	14
3.3	SOSIAALISESTI MERKITYKSELLINEN LIIKKUMINEN GOFFMANILAISTA ILMAISUA MUKAILLEN	16
3.4	TAVOITTEENA VAIKUTTAVA ESITYS	17
3.5	KUNNIOITTAVAA KASVOTYÖTÄ	18
3.6	TODELLINEN MINUUS	20
4	RUUMILLISUUDEN JA LIIKKUMISEN SOSIAALITIEEELLISET PERINTEET	21
4.1	RISTIRIITOJEN AIHEUTTAJASTA SUOSION KOHTEEKSI	21
4.2	ANTROPOLOGIAN VANHA TUTTU	23
4.3	OSANA VUOROVAIKUTUKSEN YMMÄRRYSTÄ	25
5	AIEMPI TUTKIMUS	27
5.1	LIIKUNTATIEEELLISET TUTKIMUKSET	27
5.2	SOSIAALITIEEELLISET TUTKIMUKSET	30
6	AINEISTOT JA MENETELMÄT	33
6.1	KETKÄ IHMEEN PARKOURAAJAT?	33
6.2	TUTKIMUSMATKAN LÄHTÖKOHDAT	36
6.3	ETNOGRAFIASTA	37
6.4	PARKOURAAJIA HAVAINNOIMASSA	39
6.5	VAHVISTAVAA VIDEOAINEISTOA	44
6.6	TUKEA TUTKIMUSHENKILÖIDEN NÄKEMYKSISTÄ.....	45
7	TULOKSET	47
7.1	HAASTEEN EDESSÄ.....	47
7.2	YHTEISEN LIIKKEEN VOIMALLA, YHTEISEN ESITYKSEN PUOLESTA	55
7.3	TASAPAINOILUA ONNISTUMISTEN JA EPÄONNISTUMISTEN RISTIAALLOKOSSA	60
7.4	OMINTAKEISEN ESITYKSEN KEHITTELYÄ YHTEENKUULUVUUDEN RAJOISSA	69

8	TUTKIMUSMATKAN LOPUKSI.....	75
8.1	YHTEENVETO TUTKIMUKSESTA & TULOKSISTA	75
8.2	AIEMPAAN TUTKIMUKSEEN KYTKETTYNÄ	78
8.3	JOHTOPÄÄTELMIÄ & POHDINTAA.....	82
	LÄHTEET.....	86
	LIITTEET	91
	KUVAT.....	91

1 Johdanto

Nykyajan ihmisen elämään kuuluvat oleellisesti erilaiset mielekkyyttä tuottavat ja elämänsisältöä rikastuttavat ruumiilliset projektit, joita esimerkiksi liikuntaharrastuksiksi kutsutaan. Tällainen oman ruumiin kehittämiseen tähtäävä toiminta nähdään mielellään eräänlaisena itsensä toteuttamisena. (Ks. esim. Shilling 1993.) Näin ollen itsensä toteuttamisena ymmärretyn toiminnan merkityksellisyys syntyy ennen kaikkea siitä, että sen myötä voi luoda omaa yksilöllistä persoonallisuuttaan. Olennainen osa tätä fyysisen toiminnan siivittämää yksilöllisyyden luomisprosessia ovat kuitenkin myös toiset ruumiillisesti itseään toteuttavat yksilöt. Ilman ympärillä olevia toisia sosiaalisia ruumiita ei voi kehittää omaa yksilöllistä ruumistaan, joten fyysisistä itsensä toteuttamista pitää tarkastella aina jossain ryhmäkontekstissa.

Niinpä tässä tutkimuksessa syvennytään nyt tarkastelemaan erästä taidokasta liikuntaryhmää, jonka jäseniä voi nimittää itsensä toteuttajiksi. Tutkimuskohteenani olevassa ryhmässä harrastetaan parkour-lajia. Parkour tarkoittaa moniulotteista ja akrobaattista liikkumisentapaa, jossa hyödynnetään kekseliäästi arkisen elinympäristön puitteita ja mahdollisuuksia. Näitä parkouria harrastavia tutkimushenkilöitani kutsun nimellä ”parkouraaja” heidän oman nimityksensä mukaisesti. Tutkimuskohteekseni nämä ketterät city-ilvekset sopivat mitä parhaiten, sillä parkour on heille tärkeä elämäntyyli, tapa toteuttaa itseään fyysisesti. Lisäksi heidän lajiinsa kuuluu tietynlainen performatiivisuus. Parkouraajien tavoitteena on hallita taitavasti ruumiinsa ja hioa liikkeistään kauniin sulavia, mitä edistävät muiden lajitovereiden arvioivat katset.

Tutkimuksessani lähestyn parkouraajia ennen kaikkea ruumiillisina toimijoina, jotka ilmaisevat itseään fyysisesti harjoitusryhmänsä vuorovaikutustilanteissa. Tällöin huomio kohdistuu siihen, mitä ruumis ja sen liikkeet merkitsevät sosiaalisessa vuorovaikutuksessa sekä siihen, miten yksilö luo itseään näissä tilanteissa. Siten tutkimukseni taustalta avautuu kysymys ruumiin sosiaalisesta merkityksestä ja tämän aiheen tieteellisestä ymmärryksestä. Samalla nämä oman tutkimuskohteeni ”sosiaaliset ruumiit” muodostavat myös parkouria harrastavan liikuntaryhmän, joten siltä osin tutkimukseni sivuaa liikunnan ryhmäilmiöiden ja liikkumisen sosiaalisten merkitysten tarkastelua. Seuraavaksi selvitän näitä tutkimusaiheeni moninaisia lähtökohtia ja esittelen työni tieteellistä taustaa. Lisäksi tuon esiin sitä, miten yksilöiden ruumiillisuus ja fyysinen toiminta sisältyvät keskeisesti ajankohtaisiin kulttuurisiin ilmiöihin.

Nyky-yhteiskuntaan kuuluu valtaosa erilaisia liikuntaryhmiä ja ryhmäliikkuja. Tällainen ryhmäliikunta mahdollistaa jäsenilleen sellaisia ainutlaatuisia ruumiillisia elämyksiä ja pätevyyden kokemuksia, joita ei saa miltään muulta elämänalueelta. Nämä liikuntaryhmiin kätkeytyvät positiiviset ilmiöt muodostavat tietysti ajankohtaisen ja kiinnostavan tutkimuskohteen jo kansanterveyden edistämisen kannalta. Ennen kaikkea liikuntaryhmät ovat kuitenkin tärkeitä niissä toimivien yksilöiden näkökulmasta, koska liikunnan tarjoamissa ryhmätilanteissa ihmisen on mahdollista löytää oma yksilöllisen itsensä. (Lintunen & Rovio 2009, 13–14.)

Tällaisia liikuntaryhmissä tapahtuvia vuorovaikutusilmiöitä kuten yksilöllisyyden tuottamista on tutkittu aivan liian vähän. Liikuntaa harrastavia yksilöitä on toki tarkasteltu psykologisten koeasetelmien ja erilaisten mielensisäisten mallien avulla, mutta tällä tavoin ei pystytä tavoittamaan liikuntaryhmissä muodostuvia vuorovaikutustason prosesseja. Tätä näkökulmaa avartamaan tarvittaisiin erityisesti sosiaalipsykologista käytäntöön suuntautuvaa tutkimusta. (Rovio, Lintunen & Salmi 2009; Lintunen 2009, 22–25.) Tässä omassa työssäni edistän nyt tällaista liikunnan harjoittamiseen liittyvää sosiaalipsykologista ymmärrystä, sillä tarkasteluni kohdistuu nimenomaan parkour-harjoitusten tärkeisiin vuorovaikutusilmiöihin.

Liikunnan harjoittamisen kontekstissa ruumiillisten toimijoiden sosiaalinen vuorovaikutus on hyvin uusi tutkimuskohde, mutta yleisesti ottaen ruumiillisuuden merkitystä on kuitenkin pohdittu jo pitkään erilaisissa sosiaalisissa yhteyksissä. Sosiaalitieteellisestä näkökulmasta tarkasteltuna ruumiin ja sen liikkeiden ymmärtämisellä onkin varsin moninainen ja vaiheikas historia. Seuraavaksi avaan lyhyesti tätä sosiaalitieteen perspektiiviä, johon omakin tutkimukseni sijoittuu.

Eräänlaisena sosiaalisen ruumiin tutkimuksen merkittävänä lähtökohtana voi pitää Turnerin (1984) ajatusta siitä, että jokaisella ihmisolennolla on ruumis, ja jokainen ihminen on ruumis. Siten jokapäiväinen elämämme perustuu väistämättä ruumiilliseen olemassaoloon. (Emt., 1.) Ruumis nähdään myös sosiaalisen vuorovaikutuksen perustana, kun fyysinen olemus ja ruumiin liikkeet toimivat merkityksellisinä ilmaisuina (Goffman 1959). Tällä tavoin muodostuvaa eleiden keskustelua tarkastellaan nonverbaalisena vuorovaikutuksena, kuten tässäkin tutkimuksessa.

Kaiken kaikkiaan ruumista voi siis lähestyä varsin moniulotteisena tutkimuskohteena, jossa ihmiselämän eri puolet kietoutuvat toisiinsa. Ruumis toimiikin eräänlaisena fyysisen ja sosiaalisen, luonnon ja kulttuurin kohtaamispaikkana. Tästä johtuen ihmisolentojen ruumiillisuus näyttäytyy

monimerkityksellisenä ja jopa ristiriitaisena, mutta samalla tutkimuksenarvoisena kudelmana. (Turner 1984, 7–9; Jokinen 1997, 7–8.)

Nämä ruumiiseen ja fyysiseen olemassaoloon liitetyt käsitykset eivät kuitenkaan ole aina olleet mitään itsestäänselvyyksiä. Sen sijaan ruumiin ymmärtäminen on aiheuttanut huomattavia kiistoja, ja sen tarkastelemista on jopa mitätöity sosiaalitieteissä. Vasta noin 1980-luvulta alkaen ruumis on vähitellen päässyt tieteellisen tutkimuksen kohteeksi, mihin on vaikuttanut erityisesti sosiaalisen konstruktionismin suuntaus. Sosiaalisen konstruktionismin mukaisessa ajattelussa korostetaan ruumiin sosiaalista merkityksellisyttä ja ruumiillisuus merkityksineen nähdään sosiaalisesti rakentuneina. (Ks. esim. Shilling 1993.) Nämä sosiaalisen konstruktionismin näkemykset taustoittavat myös omaa työtäni.

Tieteellisten suunnan muutosten lisäksi ruumiin uudelleen huomioon on vaikuttanut yleinen kulttuurin muutos, kun individualistiset yksilöt toteuttavat itseään ja etsivät omaa paikkaansa post-modernin ajan yhteiskunnassa. Siten ruumiin ja sen toiminnan kehittämisestä on tullut tärkeä persoonallisen identiteetin ilmaus. Tällaista ruumiillista itsensä toteuttamista ruokkivat tehokkaasti myös erilaiset populaarikulttuurin muodot. (Shilling 1993.) Niinpä nykyajan ihmiset luovat yksilöllisyyttään esimerkiksi tositelevisio-ohjelmissa tanssimalla, youtube-videoissa temppuilemalla tai vapaa-ajan harrastuksissa ruumistaan muokkaamalla. Tämä monimuotoinen itsensä toteuttamisen ilmiö herättääkin pohtimaan sitä, mitä näissä tilanteissa sosiaalisesti tapahtuu.

Omassa tutkimuksessani lähdän selvittämään tätä itsensä toteuttamisen arvoitusta Goffmanin (1959) teoriaan tukeutuen. Goffmanin (1959) mukaan jokaisen ihmisen tavoitteena on tuottaa itsestään mahdollisimman positiivinen ja pätevä vaikutelma sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa. Tämä itsensä esittämiseksi -kutsuttu toiminta on hyvin fyysistä, sillä vuorovaikutukselliset ilmaisut syntyvät pitkälti ruumiillisen olemuksen ja nonverbaalisen toiminnan välityksellä. Nämä itsensä esittämisen piirteet näkyvät elävästi myös oman tutkimuskohteeni vuorovaikutustilanteissa.

Tutkimuskohteena tällainen Goffmanin (1959) innoittama itsensä esittämisen tarkasteleminen ei ole kuitenkaan mikään uusi keksintö, vaan vaikutelman luomista on tutkittu ahkerasti erityisesti nonverbaalisen vuorovaikutuksen näkökulmasta (Burgoon, Buller & Woodall 1996, 367). Tieteellisen kiinnostuksen lisäksi itsensä esittäminen näyttäytyy myös jatkuvasti ajankohtaisena ja tärkeänä arkielämää koskettavana ilmiönä. Tämä johtuu siitä, että yksilöiden vaikutelman luomisen kykyjä koetellaan usein niin nykyajan työelämässä kuin muissakin sosiaalisissa suhteissa

”kilpailtaessa”. Näin ollen yksilölliset itsensä esittämisen taidot voivat osoittautua arvokkaaksi nykyihmisen selviytymiskeinoksi.

Erilaiset liikuntaharrastusten muodostamat itsensä toteuttamisen areenat tarjoavatkin näille nykyajan yksilömenestyjille oivan mahdollisuuden harjoitella ja kehittää tätä pätevään vaikutelmaan tähtäävää fyysistä esitystään. Tällaista fyysisen itsensä esittämisen keinoin tapahtuvaa yksilöllisyyden luomista ei ole silti aiemmin tarkasteltu juuri liikuntaryhmän kontekstissa, joten tähän erityiseen kohtaan sijoitan oman tutkimukseni. Seuraavaksi esittelen näistä aineksista muodostuvan täsmällisen tutkimustehtäväni.

Tutkimukseni tavoitteena on tarkastella sitä, miten parkourajat esittävät fyysisesti itseään. Tätä ilmiötä lähestyn kokoamani parkour-aineiston avulla. Tutkimusaineistoni koostuu itse suorittamastani havainnoinnista, parkourajien kuvaamista videoista ja kirjallisista kommentteista, joita tutkimushenkilöni ovat kirjoittaneet havaintojeni tueksi. Tästä aineistokokonaisuudestani ja moniulotteisesta lähestymistavastani johtuen tutkimusmenetelmäni voi kuvata etnografiseksi.

Tarkoitukseni ei ole tutkia varsinaisesti parkouria kulttuurisena ilmiönä tai lajia harjoittavia poikia yksilöinä, vaan parkourin harjoitteluun liittyvää liikunnallista ja ruumiillista itsensä ilmaisemista. Tällaista fyysistä itsensä esittämisen toimintaa kutsun tutkimuksessani sosiaalisesti merkitykselliseksi liikkumiseksi. Niinpä konkreettiseksi tutkimuskohteekseni tarkentuvat sellaiset liikeilmaisut, jotka ovat tärkeitä parkourajien minuutta rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Olellainen tutkimukseni lähtökohta on se, että sosiaalisesti merkityksellisen liikkumisen avulla muodostuva minuus syntyy parkour-harjoituksissa vaihtuvien vuorovaikutustilanteiden kokoelmana. Tällöin se on sosiaalisesti rakentunut esitys eikä yksilön sisäinen ja pysyvä ominaisuus. Goffmanin (1959) teorian mukaan näitä fyysisiä ja tilanteellisesti eläviä esityksiä eli minuuden performansseja on kuitenkin kohdeltava aitoina ja vakavasti otettavina itsensä ilmauksina.

Omassa työssäni tukeudun Goffmanin (1959) näkemykseen, jolloin en pyri tulkitsemaan sitä, mitä tai millaisia parkourajien esitykset pohjimmiltaan ovat. Huomioni keskittyy siihen, miten esityksiä sosiaalisesti rakennetaan. Siksi parkourajien sosiaalisesti merkityksellinen liikkuminen on ymmärrettävä tässä keinona, jolla he tuovat esiin aidon oman itsensä ilman, että liikeilmaisusta johdetaan tulkintoja jostain syvemmästä minuudesta.

Tavoittaakseni fyysistä itsensä esittämisen ilmiötä olen jäsentänyt eloisesti liikkuvaa aineistoani hallittavampaan muotoon. Minuuden esityksiä rakentavaa sosiaalisesti merkityksellistä liikkumista on luokiteltu kahden nonverbaalisen ilmaisun koodin avulla. Nämä kinesiikan ja fyysisen asemoitumisen koodit ovat nonverbaalisen ilmaisun tapoja, joiden avulla sosiaalisesti merkityksellinen liikkuminen jäsentyy täsmällisemmiksi havainnointikohteiksi. Kinesiikka viittaa kaikenlaisiin ruumiin liikkeisiin, ja fyysinen asemoituminen kuvaa henkilöiden keskinäistä kontaktia ja järjestäytymistä tilassa.

Parkour-maailman avauduttua olen myös löytänyt aineistostani tärkeitä tapahtumia, jotka ovat ikään kuin parkour-harjoitusten ”tiheitä” kohtia. Tällaisia ovat esimerkiksi onnistumis- ja epäonnistumishetket. Näin ollen tarkasteluni kohdistuu juuri näihin tiheisiin aineistokohtiin, joiden sosiaalisesti merkityksellistä liikkumista jäsenän kahden ilmaisun koodin avulla.

Näihin lähtökohtiin perustuen tutkimuskysymykseni muodostuvat seuraavasti. Pääkysymykseni on:
Miten parkourajat esittävät fyysisesti itseään sosiaalisesti merkityksellisen liikkumisen avulla?

Aineiston järjestämisen apuna on tarkentava lisäkysymys:

Miten kinesiikan & fyysinen asemoitumisen koodit jäsentävät liikkumisesta muodostuvaa esitystä?

Tämän johdannon ja tutkimuskohteen määrittelyn jälkeen tutkielmani etenee siten, että toisessa luvussa selvitän nonverbaalisen vuorovaikutuksen periaatteita sekä esittelen siihen liittyviä, omassa työssäni soveltamia käsitteitä. Kolmas luku käsittelee Goffmanin (1959) itsensä esittämisen - teoriaa, joka muodostaa tutkimukseni teoreettisen viitekehyksen. Neljännessä luvussa tarkastelen ensin laajemmin ruumiillisuuden ja liikkumisen sosiaalitieteellisiä perinteitä, minkä jälkeen viidennessä luvussa esittelen tarkemmin tutkimusaiheeseeni liittyvää aiempaa tutkimusta. Kuudennessa luvussa kerron ”tutkimusmatkani” toteuttamisesta eli esittelen työssäni käyttämät aineistot ja menetelmät. Luvussa seitsemän esitän analyysini tulokset, jotka on jäsenetty neljän erilaisen kuvauksen muotoon. Viimeisessä luvussa teen vielä yhteenvetoa tuloksistani ja tarkastelen niitä suhteessa aiempaan tutkimukseen. Lopussa pohdin myös yleisellä tasolla tarkastelemani ilmiötä, mihin liittyen arvioin omaa tutkimusprosessiani.

2 Nonverbaalinen vuorovaikutus ja siihen liittyvät käsitteet

2.1 Sosiaalisesti merkityksellinen liikkuminen

Tässä luvussa selvitän nonverbaalisen vuorovaikutuksen periaatteita sekä tutkimuksessani käyttämiä nonverbaalista ilmaisua kuvaavia käsitteitä. Nonverbaalinen vuorovaikutus viittaa kokonaisuudessaan siihen järjestelmään, jossa nämä käsitteet toimivat. Käsite nonverbaalinen ilmaisu sen sijaan tarkoittaa tässä jotain vuorovaikutuksellisesti ilmaisevaa tekoa tai toimintaa.

Tutkimukseni paikantuessa nonverbaalisen vuorovaikutuksen maailmaan oman tutkimuskohteeni ymmärtäminen edellyttää tämän sanattoman todellisuuden määrittelyä. Asian määrittelemisen ei ole kuitenkaan yksiselitteistä, sillä monet eri tieteenalat ja koulukunnat ovat tutkineet ja selittäneet nonverbaalista todellisuutta – kukin omasta perspektiivistään (Burgoon ym. 1996, 21). Yhtä mieltä näissä eriävissä lähestymistavoissa ollaan lähinnä ilmiön nimeämisestä, koska alan kirjallisuudessa ja teorioissa käytetään yleisesti käsitettä nonverbaalinen kommunikaatio.

Yhteisen käsitteen ja sitä myöten koko ilmiön ontologisesta ymmärryksestä eri koulukunnat ovat kuitenkin omien sitoumustensa mukaisesti montaa mieltä. Eriävät perspektiivit havainnollistuvat esimerkiksi fysiologisen systeemanalyysin ja sosiaaliantropologian näkemyksiä tarkastellessa. Ensin mainitun näkökulmasta nonverbaalista kommunikaatiota tarkastellaan informaatioketjuna, jossa lähettäjän tuottamat signaalit muuntuvat vastaanottajan saamaksi viestiksi. Sen sijaan jälkimmäisen lähestymistavan mukaan nonverbaalinen kommunikaatio nähdään vahvasti kulttuurin merkityksellistämänä toimintakuviona. (Burgoon ym. 1996, 8, 21–22.)

Oman tutkimukseni lähestymistapa on ennen kaikkea sosiaalipsykologinen, mikä johtaa omanlaisiinsa tutkimuksellisiin sitoumuksiin. Työni tukeutuu ensisijaisesti sosiaalipsykologisesti painottuneeseen nonverbaalisen kommunikaation tutkimusperinteeseen, ja kommunikaatio-käsitteen sijaan käytän tästä sanattomasta todellisuudesta nimeä nonverbaalinen vuorovaikutus. Kommunikaatio viittaisi tässä sävyllään liikaa sellaiseen viestinnän tutkimukseen, jossa nonverbaalinen toiminta nähdään sanomien välittymisenä. Vuorovaikutus-käsite taas tavoittaa paremmin sosiaalipsykologisen ajattelutavan, jolloin ilmiöt nähdään moninaisena vuorovaikutusprosessina (vrt. Burgoon ym. 1996, 21–23).

Sosiaalipsykologisista lähtökohdista juontuen nonverbaalinen vuorovaikutus määrittyy tutkimuksessani tilanteellisesti rakentuvaksi ilmiöksi, jossa keskeisintä on sanattomien ilmaisujen sosiaalinen merkityksellisyys. Tällöin ihminen ilmaisee itseään nonverbaalisesti siten, että ilmaisu tavoittaa toisen ihmisen. Ilmaisusta tehdään tulkintoja ja näin vuorovaikutuksessa välitetään ja luodaan yhteisiä merkityksiä. Tapahtuman eri puolet eli ilmaisun tuottaminen, vastaanottaminen ja tulkinta kietoutuvat osapuolten yhdessä tuottamaksi dynaamiseksi vuorovaikutusprosessiksi. (Vrt. esim. Burgoon ym. 1996, 3, 8–11, 22–23.)

Tutkimukseni tavoitteena on siis etsiä sellaisia nonverbaalisia ilmaisuja, jotka ovat edellisen määritelmän mukaisesti vuorovaikutuksellisia tutkimusaineistoni eli parkour-harjoitusten kontekstissa. Käytän tästä tutkimuskohteenani olevasta ilmaisujen kokonaisuudesta nimeä **sosiaalisesti merkityksellinen liikkuminen**. Käsite kuvaa ennen kaikkea sitä, että liikeilmaisu on vuorovaikutuksen osapuolille jollain tavalla tärkeä ja tulkintoja herättävä – sosiaalisesti merkityksellinen. Näin sen avulla syntyy myös vaikutelmia siitä, millaisia toiset ihmiset ovat.

Vaikutelman tuottamisen lisäksi sosiaalisesti merkitykselliseen liikkumiseen sisältyy ajatus siitä, että sanattomia itsensä ilmaisemisen muotoja on monenlaisia. Ensinnäkin käsitteen alle kuuluu kaikki niin sanottu perinteinen nonverbaalinen ilmaisu kuten eleet, katset ja erilaiset liikkeet. Näitä toimintoja tuotetaan ja tulkitaan luontevasti osana vuorovaikutustilannetta. (Ks. esim. Burgoon ym. 1996, 4.) Goffman käyttää tällaisesta nonverbaalisesta toiminnasta myös nimeä epäsuora ilmaisu, mikä kertoo sen viittauksellisesta, vihjeiden tulkintaan perustuvasta luonteesta (Goffman 1959, 2). Esimerkiksi parkour-harjoituksissa pojat seurailevat tarkasti toistensa kasvonilmeitä ja muita välittömiä ruumiin ilmaisuja oman temppuilunsa lomassa. Tällöin olennaista on ”aistia” herkästi kaverin ruumiillisia eleitä ja muodostaa näin yhteisiä tunnelmia siitä, miten joku temppu sujui.

Perinteisesti ymmärretyn nonverbaalisen vuorovaikutuksen lisäksi tutkimassani aineistossa tapahtuu ”suurieleisempää” liikunnallista toimintaa kuten temppuja ja erilaista liikesarjojen kehittelyä. Nämä ovat myös omanlaistaan nonverbaalista ilmaisua, jonka avulla parkouraajat esittävät itseään ja tekevät tulkintoja toisistaan. Siten näitä suurempiakin ruumiin ilmaisuja on tarkasteltava sosiaalisesti merkityksellisenä liikkumisena. Aineistossani tapahtuvien nonverbaalisten ilmaisumuotojen välille onkin vaikea vetää tarkkaa rajaa ja sen muodot elävät tiiviisti toisiinsa kietoutuneina. Niinpä ymmärrän tämän tarkastelunkohteenani olevan ilmaisukokonaisuuden sosiaalisesti merkityksellisten liikkeiden jatkumona. Tästä jatkumosta muodostuu tutkimuksessani se konkreettinen aines, jota tarkastelen itsensä esittämisenä.

2.2 Nonverbaalisen vuorovaikutuksen toimintaperiaatteita

Tässä kappaleessa kerron lisää nonverbaalisen vuorovaikutustoiminnan yleisistä piirteistä. Toimintaperiaatteiden selvittämisen ohella tarkennan myös sitä, miten erittelen tutkimuskohteenani olevaa sosiaalisesti merkityksellistä liikkumista.

Nonverbaalisen vuorovaikutuksen tutkimiselle löytyy varsin kiehtovat ja perustellut lähtökohdat, koska sanaton ilmaisu kiinnittyy väistämättömästi jokahetkiseen olemiseemme ja vaikuttaa siten voimakkaasti sosiaaliseen elämäämme. Lisäksi se pulppuaa yhtä aikaa monien väylien eli niin kutsuttujen koodien kautta. Näitä ilmaisukoodeja ovat muun muassa liikkeet, ilmeet ja ääni, mutta yhtä lailla myös ulkoinen olemus tai fyysinen tilassa asemoituminenkin. (Burgoon ym. 1996, 3–5.)

Dynaamisesti jatkuvaa nonverbaalisen vuorovaikutuksen virtaa on ikään kuin vaikea päästä karkuun. Siten voidaan ajatella, että oikeastaan ihmisen on mahdotonta olla ilmaisematta nonverbaalisesti yhtään mitään. (Vrt. Burgoon ym. 1996, 3–4.) Lisäksi nonverbaalista ilmaisua pidetään usein luotettavana ”todellisuuden paljastajana”, koska sen uskotaan olevan vilpittömän tahatonta (emt., 7–8). Näistä monista piirteistä johtuen nonverbaalisella toiminnalla on huomattavaa valtaa vuorovaikutustilanteissa (ks. esim. emt., 3).

Sosiaalisissa tilanteissa nonverbaalisella vuorovaikutuksella on usein tietynlaisia funktioita eli toiminnallisia tarkoituksia kuten esimerkiksi tunteiden ilmaisu tai keskustelun hallinta (Burgoon ym. 1996, 19–20). Tässä tutkimuksessa keskitytään nonverbaalisen vuorovaikutuksen toimintaan ennen kaikkea itsensä esittämisen näkökulmasta. Toinen tärkeä tähän nivoutuva tarkastelukohta on fyysinen tilassa asemoituminen, joka liittyy keskinäiseen sosiaaliseen järjestäytymiseen. Näissä toiminnoissa nonverbaalinen vuorovaikutus näyttelee varsin keskeistä roolia (emt., 20–21).

Nonverbaaliseen toimintaan sisältyvä tarkoituksellisuus vaatii tässä kohdin kuitenkin hieman tarkennusta sekä itsensä esittämisen että siihen liittyvän keskinäisen järjestäytymisen suhteen. Usein nonverbaalinen ilmaisu syntyy luonnollisen tahattomasti osana vuorovaikutustilannetta, mutta tutkimusaineistossani sosiaalisesti merkityksellinen liikkuminen on suurelta osin myös aktiivisten toimijoiden tietoista toimintaa. Todellisuudessa tahaton ja tarkoituksellinen ilmaisu vuorottelevatkin luontevasti sosiaalisissa tilanteissa. Niinpä tukeudun tutkimuksessani Goffmanin näkemykseen, jonka mukaan molemmat ilmaisun lajit ovat merkityksellisiä itsensä esittämisen ja sosiaalisen järjestyksen tarkastelussa (Goffman 1959, 2).

Kaiken kaikkiaan tämä itsensä esittämiseen kietoutuva nonverbaalinen vuorovaikutustoiminta muodostaa rikkaan, mutta samalla myös melko runsaan informaatiovyöryn, minkä vuoksi keskitynkin tässä omassa työssäni vain tiettyihin ilmaisun osatekijöihin. Tällöin tutkimuskohteeni sosiaalisesti merkityksellinen liikkuminen jäsentyy näiden osatekijöiden mukaisesti. Vuorovaikutuksen tutkimuksessa näitä osatekijöitä kutsutaan nonverbaalisen ilmaisun koodeiksi, joten omassa työssä soveltamani määritelmät mukailevat tämän alan teoreettista tietämystä. Koodit nojautuvat kuitenkin vahvasti myös aineistostani löytämiini piirteisiin. Tästä johtuen esittelemäni koodit rakentuvat siten, että ne istuvat parhaiten juuri tähän käyttötarkoitukseen. Lisäksi nämä tarkasteluun valitsemani koodit tukeutuvat Goffmanin (1959) teoriassa korostettuihin piirteisiin.

Koodien jaottelun suhteen on myös huomioitava se piirre, että todellisuudessa nonverbaalisen ilmaisun eri osatekijät toimivat toisiinsa sekoittuen muodostaen näin toiminnallisia kokonaisuuksia. Esimerkiksi liikkeellistä ilmaisua ei voi eritellä fyysisen asemoitumisen luomasta vaikutelmasta, vaan kaikki ilmaisun koodit rakentavat yhdessä tilannekokonaisuutta. Osatekijöiden kuvaus ja luokittelu auttavat kuitenkin hahmottamaan nonverbaalista vuorovaikutustoimintaa ja sen muotoutumista. (Vrt. Burgoon ym. 1996, 32.)

2.3 Liikkumisen jäsentäjinä toimivat koodit

2.3.1 Kinesiikka

Kinesiikka tarkoittaa kaikenlaisia ruumiin liikeilmaisuja, ja kansankielellä tästä samasta aiheesta puhutaan usein liikekielenä. Ilmaisullisesti nämä ruumiin liikkeet ovat hyvin rikkaita ja moninaisia. Tämä johtuu pitkälti siitä, että kinesiikan koodiin kuuluu valtaisan määrän erilaisia toimintoja kuten esimerkiksi eleitä, liikkumisentapoja, asentoja ja katseita. (Burgoon ym. 1996, 33.) Laajaa liikkeiden kirjoa onkin määritelty ja luokiteltu eri tavoin. Esimerkiksi Ekman & Friesen (1969b) jaottelevat kinesiikkaa viiden eri toiminnallisen tarkoituksen mukaan. (Emt. 38–40.)

Usein käytännön tilanteissa yksittäiset liikkeet sulautuvat kuitenkin yhteen ja toimivat moniulotteisena kokonaisuutena. Siten liikekielikin koostuu ikään kuin lauseista ja kappaleista, jotka rakentavat ilmaisuista mielekkäitä kokonaisuuksia. (Vrt. Birdwhistell 1970; ref. Burgoon ym. 1996, 39.) Tämä on olennainen huomio myös omassa tutkimusaineistossani. Tarkoituksenani ei ole erotella tarkasti parkourajien yksittäisiä liikkeitä, vaan olennaista on liikkeiden muodostamat

toimintakokonaisuudet. Tärkeäksi nousee se; mitä liikkeillä tehdään. Näin ollen kinesiikan koodi kuvaa työssäni merkityksellisiä tekoja ja toimintoja, joissa liikekielellä on keskeinen asema.

Kinesiikkaa pidetään voimallisena ja moniulotteisena vuorovaikutuksen rakentajana, koska liikkeellinen ilmaisu herättää esimerkiksi helposti huomiota (Burgoon ym. 1996, 47). Myös Goffmanin itsensä esittämisen teoriassa yksilön liikkeet ja asennot ovat keskeisiä tekijöitä vaikutelman muodostumisessa (Goffman 1959, 24). Kaiken kaikkiaan liikekielen merkityksestä onkin kertynyt runsaasti tutkimustietoa (ks. esim. Burgoon ym. 1996), joten seuraavaksi esittelen lyhyesti omaan tutkimusaineistooni liittyviä kinesiikan ulottuvuuksia. Nämä ulottuvuudet avaavat liikekielen muodostumisen taustoja ja erilaisten liikkeiden mahdollisia merkityksiä.

Kinesiikka kiinnittyy aina lujasti sosiaaliseen ja kulttuuriseen taustaansa, joten sitä ei voi tarkastella erillään kulloisestakin vuorovaikutussuhteesta ja tilannekontekstista (Burgoon ym. 1996, 45). Esimerkiksi omassa aineistossani tutkimushenkilöiden liikekieli kumpuaa vahvasti parkourin lajikulttuurista ja sen normeista. Tällöin tietynlaisen liikeilmaisun valinta mahdollistaa myös sen, että yksilö voi liikkumisellaan aktiivisesti rakentaa yhteyttä haluamaansa viiteryhmään (emt., 217).

Toisaalta taas omintakeisesti erottuvalla liikekielellä on yhteys persoonallisen vaikutelman syntymiseen. Esimerkiksi avoin katse ja eloisa liikkuminen yhdistetään sosiaaliseen avoimuuteen, kun taas pidättyväinen liikekieli tulkitaan helposti epävarmuudeksi. Myös yksilön taito hallita liikeilmaisuaan herättää huomiota. (Burgoon ym. 1996, 242–244.) Siten esimerkiksi jokaisen parkourajan ominaislaatuinen liikekieli antaa heidän esityksilleen yksilöllistä väriä, ja persoonallisilla liikkumisentavoilla he voivat jopa tietoisesti tavoitella muista erottuvaa ilmaisua.

Liikkeet ja liikkumisen tavat yhdistyvät myös vallan ja voiman ilmaisuun. Tosin oman tutkimusaineistoni kontekstissa on sopivampaa puhua sellaisesta kinesiikasta, joka ilmentää fyysistä kyvykkyyttä. Tällaisena pidetään muun muassa rohkeaa ja uhmaavaa käyttäytymistä. (Burgoon & Dunbar 2006, 287.) Parkourissa ei varsinaisesti uhitella kaverille, mutta sen sijaan temppujen suorituksissa vastataan ympäristön ja oman ruumiillisuuden asettamiin haasteisiin. Myös vauhdikas, voimakas ja ketterä liikkumisen tyyli ilmaisee kykyä selviytyä fyysisistä suorituksista. Samoin näyttävä ja energinen liikeilmaisuus saa osakseen huomiota ja sen ajatellaan kertovan yksilön elinvoimaisuudesta. (Emt. 288–289.) Tällaista dynaamista liikettä esiintyy aineistossani runsaasti.

2.3.2 Fyysinen asemoituminen – sosiaalinen järjestys

Toinen aineistoani jäsentävä sosiaalisesti merkityksellisen liikkumisen osatekijä on parkour-poikien fyysinen asemoituminen tai järjestäytyminen vuorovaikutustilanteissa. Tämä käsite viittaa oikeastaan kahteen eri nonverbaalisen ilmaisun koodiin, mutta tutkimusaineistooni mukautuen näistä kahdesta koodista on selkeämpää käyttää yhteisnimitystä fyysinen asemoituminen. Ensinnäkin tämä fyysisen asemoitumisen koodi kuvaa tutkimushenkilöideni keskinäistä liikkumista ja sijoittumista tilassa. Virallisesti tästä koodista puhutaan myös nimellä proxemiikka, joka viittaa tilankäytön merkitykseen vuorovaikutuksessa. Toinen parkouraajien tarkasteluun soveltamani koodi on kosketusta ilmaiseva haptiikka. (Burgoon ym. 1996, 70.) Oman tutkimukseni yhteydessä on kuitenkin toimivampaa puhua haptiikan ja proksemiikan koodien sijaan fyysisestä asemoitumisesta, jolloin se tarkoittaa tutkimushenkilöideni keskinäistä kontaktia ja liikkumista tilassa.

Ihmiset eivät toimi yhteisessä tilassaan täysin sattumanvaraisesti, vaan keskinäinen fyysinen asemoituminen on tärkeä osa sosiaalista järjestäytymistä ja siinä muodostuvaa itsensä esittämistä (vrt. Burgoon ym. 1996, 107). Fyysisen tilassa asemoitumisen avulla syntyvä sosiaalinen järjestys ei kuitenkaan tarkoita mitään staattista hierarkiaa. Sen sijaan keskinäinen järjestäytyminen näyttäytyy vaihtuvina vuorovaikutuskuvioina, minkä vuoksi parkouraajatkin sijoittuvat erilaisiin asemiin aina tilanteiden muuttumisen myötä. Välillä joku taituri nousee huomion keskipisteeksi muiden kerääntyessä yleisöksi, mutta toisenlaisen tempun kohdalla katseiden kohteeksi pääsee joku toinen. Samoin tilassa järjestäytyminen ja sosiaaliset kontaktit saavat aivan uudenlaisia muotoja, kun ohjattu opetustilanne vaihtuu ”vapaa-ajaksi” kutsuttuun omaehtoiseen temppuiluun.

Keskinäiseen järjestäytymiseen kietoutuu monia toiminnallisia normeja ja oletuksia (Burgoon ym. 1996, 70). Seuraavaksi avaan näitä fyysiseen asemoitumiseen liittyviä ulottuvuuksia, jotka ovat keskeisiä oman tutkimuskohteeni ymmärtämisessä. Peruslähtökohta vuorovaikutustilanteissa toimimiselle syntyy ihmisten sosiaalisesta tasapainoilusta yhteenkuuluvuuden ja erillisyyden välillä. Jokaisen yksilön olemassaolo perustuu yhteiselämään ja tarpeeseen olla kontaktissa toisiin, mutta toisaalta yhtä tärkeää on säilyttää oma fyysinen ja psyykkinen tila. (Ks. esim. emt., 70, 71, 75.)

Yhteenkuuluvuuden ja erillisyyden välinen tasapainoilu näkyy myös omassa tutkimusaineistossani. Parkouraajille on tärkeää kuulua ryhmäänsä ja harjoitella yhdessä, mutta välillä he tarvitsevat omaa tilaa ja vapautta luoda itsensä näköisiä esityksiään. Ryhmään kuulumista ilmaistaan nonverbaalisesti esimerkiksi suuntautumalla avoimesti toisiin päin, tulemalla fyysisesti lähemmäksi

ja ottamalla kontaktia toisiin. Katse on hyvin tärkeä yhteyden voimistaja. Myös toisten liikkeiden niin kutsuttu peilaaminen kertoo halusta liittyä ja samaistua ryhmään, kun taas sivummalle vetäytyminen ilmaisee itsenäisemmän olotilan tavoittelua (Burgoon ym. 1996, 320–321, 328). Parkour-harjoituksissa voi elävästi havaita tällaista vuorovaikutuksen säätelyä, jossa aktiivinen kontaktin hakeminen ja omaan maailmaansa syventyminen vuorottelevat.

Keskinäiseen fyysisen asemoitumiseen vaikuttaa myös merkittävästi kulttuurinen tausta. Ryhmillä on omia alakulttuurisia normeja, joiden mukaan yhteiselämä jäsentyy. (Burgoon ym. 1996, 93–94, 248.) Esimerkiksi parkouraajilla on omat kirjoittamattomat sääntönsä eri tilanteisiin sopivaan esiintymiseen ja keskinäiseen kontaktin ottamiseen. Yleensä tuttuus ja yhteenkuuluvuuden tunne lähentävät ihmisiä fyysisesti, mutta samaan aikaan yhdessäoloon vaikuttaa sosiaalisten asemien läheisyys (emt., 99–100). Parkour-harjoituksissakin muodostuu usein pienryhmiä, joissa löydetään yhteinen sävel ja kehitellään samantyyllisiä parkour-esityksiä. Kulttuuristen normien lisäksi yksilöillä on myös omia persoonallisia taipumuksia asemoitua vuorovaikutustilanteissa (emt., 99). Joillakin on tapana tuoda itseään avoimesti esiin, kun taas toiset viihtyvät aina sivummalla.

Yksilöiden tilassa asemoitumista ei voi tarkastella huomioimatta ryhmän sosiaalista vallankäyttöä ja järjestystä. Itse asiassa tilassa sijoittuminen ja keskinäinen kontakti ovat voimakkaimpia nonverbaalisia ilmaisuja, jotka kertovat valtarakenteesta (Burgoon ym. 1996, 306). Omassa tutkimusaineistossani sosiaalinen vallankäyttö ei ole silti mikään merkittävä toiminnan ulottuvuus. Tästä huolimatta parkour-harjoituksiinkin kuuluu joitain omanlaisiaan piirteitä, joihin kietoutuu valtaa. Samoin kuin kinesiikan koodin kohdalla, parkour-harjoitusten kontekstissa vallasta on kuvaavampaa puhua fyysiseen kyvykkyyteen liittyvänä ilmiönä kuin ryhmän hierarkkisina asemina.

Fyysinen kyvykkyys jäsentää keskinäistä järjestäytymistä esimerkiksi siten, että taitavat saavat paljon sosiaalista ja fyysistä tilaa. He asemoituvat muiden keskelle ja heidän tekemisiään seurataan kiinteästi. Taitureilla on myös valtaa säädellä keskinäistä kontaktia, mikä vaikuttaa esimerkiksi yhteisen toiminnan ohjautumiseen. (Burgoon & Dunbar 2006, 289–291.) Parkourissakin fyysinen kyvykkyys vetoaa muihin, ja näin taitureilla on valtaa innostaa muuta ”porukkaa liikkeelle”.

Keskinäistä vallan järjestymistä pohtiessa havainnollistuu myös nonverbaalisten koodien luonne. Olennaista ei ole koodi eli esimerkiksi fyysinen asemoituminen itsessään, vaan se; mitä sillä tehdään ja, minkälaisia laajempia toimintakuvioita ja merkityksiä se muodostaa. Tämän periaatteen mukaan hyödynnän fyysisen asemoitumisen ja kinesiikan koodeja oman aineistoni tarkastelussa.

3 Itsensä esittämisen teoria

3.1 Viitekehyksen lähtökohdat

Tutkimukseni teoreettisena viitekehyksenä on Erving Goffmanin (1959) kuuluisa itsensä esittämisen teoria (*The Presentation of Self in Everyday Life*). Lisäksi hyödynnän Goffmanin käsitteitä kasvoista ja kasvotyöstä, jotka ovat peräisin hänen Teoria kasvoista (*On Face-Work*) -artikkelistaan (1967). Itsensä esittämisen teoria kasvotyön käsitteellä jatkettuna toimii ikään kuin ikkunana tutkimusaineistooni, minkä avulla fyysinen itsensä esittämisen ilmiö jäsentyy liikunnallisessa kontekstissaan. Lähtökohdiltaan soveltamani teoria on moniin suuntiin viitteitä antava sosiaalisen järjestelmän kuvaus. Omassa työssäni hyödynnän teorian aineksia kuitenkin vain siltä osin, kun se soveliaasti valaisee omaa tutkimustehtävääni.

Teoreettisten suuntaviivojeni luoja Erving Goffmanin työn juuret ovat Chicagon koulukunnan etnografiassa. Tämän sosiaalitieteissä merkittävänä pidetyn historian juonteen ajatteluilmapiiriä loivat muun muassa Georg Herbert Mead, jolta Goffmanin sai vaikutteita. Goffmanista kehkeytyi värikäs ja suurta yleisöäkin puhutellut tieteentekijä. Uransa myötä hänen ajattelunsa versoi moneen suuntaan pureutuen aina oivaltavasti erilaisiin sosiaalisen todellisuuden arkisiin kohtiin. (Peräkylä 2001, 347–348.)

Yhteiseksi piirteeksi goffmanilaiselle teoretisoinnille ja tutkimukselle muodostui kiteytyminen kasvokkaiseen sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja sen rakenteisiin. Goffmanin tunnetuimpia ja sovelletuimpia aineksia ovat muun muassa teoria kasvoista (*Face-Work*) ja kehysanalyysi (*Frame analysis*), mutta ehkä tärkein Goffmanin perintö on avaus minuuden (*identiteetin*) sosiaalipsykologiaan. Kaiken kaikkiaan hänen ajattelunsa onnistui koskettamaan lähtemättömästi monia sosiaalipsykologian peruskysymyksiä. Vähitellen Goffmanista muodostui sosiologiassa ja sosiaalipsykologiassa vaikuttava klassikko, jonka näkemykset ovat edelleen innostavia. (Peräkylä 2001, 362–363.)

Tutkielmani voidaan Goffmanin teorian kautta liittää sosiaalisen konstruktionismin tutkimussuuntaukseen, kun sosiaalinen konstruktionismi ymmärretään laajana ja monialaisena yläkäsitteenä. Tämän teoreettisen lähestymistavan alle mahtuu monia tutkimussuuntauksia ja se on ollut erityisen suosittuna sosiaalitieteissä pari viimeistä vuosikymmentä. Yhdistävänä ajatuksena sosiaalisessa konstruktionismissa on todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. Kaikki inhimilliselle

elämälle merkityksellinen synty ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, jossa hyödynnetään kulttuurisia resursseja. Toiminta taas perustuu näihin sosiaalisesti rakentuneisiin merkityksiin. (Ks. esim. Berger & Luckmann 1966.)

Myös Goffmanin näkemyksen mukaan juuri vuorovaikutuskohtaamisissa muodostuvat ne tilannemääritelmät, joiden mukaan ihmiset todellisuudessa toimivat. Itsensä esittämisen teorian tavoitteena on selvittää näiden kohtaamisten rakenteita. (Goffman 1959, 12–13, 254.) Tällöin Goffmanin ajattelua taustoittaa käsitys, että todellisuus on ihmisten yhdessä rakentama ja ylläpitämä konstruktio (Karvonen 1997, 131).

Itsensä esittämisen teoriassa sosiaalisesti rakentunutta todellisuutta tarkastellaan vaikutelman hallinnan näkökulmasta. Goffmanin mukaan tämä lähestymistapa mukautuu jokaisen sosiaalisen järjestelmän tutkimiseen, koska teoriasta ja sen osatekijöistä rakentuu dynaaminen kaikkiin vuorovaikutustilanteisiin soveltuva kehikko. (Goffman 1959, 238–239.) Omassa tutkimusaineistossanikin parkouraaajien harjoituksia jäsentävät erilaiset vuorovaikutustapahtumat, joista on selvästi muokkautunut oma sosiaalinen järjestelmänsä. Näin ollen voi olettaa, että Goffmanin kehittämä teoreettinen rakennelma elää myös siellä omanlaisenaan versiona.

Toinen peruste sovittaa itsensä esittämisen teoriaa juuri parkourin liikunnalliseen vuorovaikutuskontekstiin kumpuaa seuraavasta Goffmanin painottamasta tutkimuksellisesta lähtökohdasta. Sen mukaan soveltamani teoria keskittyy sellaisten yhteiselämän tapahtumien tarkasteluun, missä olennaista on osallistujien välitön fyysinen läsnäolo (Goffman 1959, 254). Parkouraaajien maailmassa keskeisintä on nimenomaan fyysinen toiminta ja kohtaaminen. Heidän harjoituksensa muodostuvat sosiaalisesti ”todeksi liikuttujen” tilanteiden kokoelmana, ja Goffmanin teoria antaa välineitä tarkastella sitä, miten yksilöt luovat näiden myötä vaikutelmia itsestään.

3.2 Sosiaalisessa teatterissa esiintyminen

Goffmanin vaikutelman hallintaa kuvaavaa teoriaa kutsutaan dramaturgiseksi teoriaksi, koska se avautuu teatterimetaforien kautta ja toimii teatteriesitystä mukailleen. Tämän dramaturgisen teorian mukaan ”sosiaalinen maailma on näyttämö”. (Goffman 1959, xi, 254; Karvonen 1997, 141.) Yksilö astuu tälle näyttämölle heti, kun hän kohtaa toisen ihmisen. Tästä alkaa sosiaalisessa teatterissa näyttelemisen ja esityksen luominen. Näyttämöllä syntyvä esitys tarkoittaa kaikkia niitä tilanteissa toteutettuja toimintoja, joilla pyritään tekemään vaikutus toisiin läsnäolijoihin. (Goffman 1959, 15.)

Vaikutelmanäkökulmasta johtuen esityksissä arvioidaan kunkin esiintyjän kyvykkyyttä, sosiaalista taustaa sekä hänen käsitystä itsestään ja asennettaan muita osallistujia kohtaan. Näyttämöllä olemisella on siten evidentialinen luonne; yksilön teot ja ulkoinen olemus toimivat todisteena hänen ominaisuuksistaan ja aikomuksistaan. Muut läsnäolijat etsivät jatkuvasti näitä todisteita esiintyjästä tehden päätelmiä siitä kaikesta, mitä he voivat havaita. Lisäksi he hyödyntävät aikaisempia tietojaan ja kokemuksiaan. (Goffman 1959, 1–2.) Kaiken tämän esitystyön tarkoituksena on tehdä selkoa toisista osallistujista ja muodostaa tilannearvio, jonka pohjalta yhteistoiminta olisi sujuvaa (emt., 1, 12, 249). Tämä puolestaan luo sosiaalista järjestystä.

Myös parkour-harjoituksissa osallistujat toimivat jatkuvasti sosiaalisella näyttämöllä toistensa silmien alla. Tarkemmin eriteltynä juuri se hetki, jolloin he ovat toistensa välittömien havaintojen ja vaikutelmien muodostuksen kentällä, määrittyy esityksen julkisivuksi. Tässä tilanteessa näkyvillä olevat ympäristön ”lavasteet”, sekä esiintyjän ulkoinen olemus ja käyttäytyminen ovat merkityksellisiä esityksen osatekijöitä. (Goffman 1959, 22, 24.) Julkisivulla eli harjoitusareenalla liikkeessaan parkouraajat tarkkailevat sitä, miten toiset esiintyjät toimivat ja selviytyvät esimerkiksi lavasteiden virkaa toimittavista esteradoista. Tältä pohjalta he tekevät päätelmiä toisistaan, arvioivat tilannetta ja pystyvät suunnittelemaan omaa esitystään.

Kun sosiaalisessa teatterissa eritellään julkisivulle eli näyttämön parrasvaloihin tuotu ihanteellisin esitys, vaatii kokonaisuus myös niin kutsutun takahuoneen (”back-stage”). Siellä esiintyjä saa levätä ja suunnitella tulevia esityksiään. (Goffman 1959, 111–112.) Tutkimalleni aineistolle tällainen erittely antaa mielenkiintoisen analyysikohdan, koska parkouraajien maailmasta avautuu toisistaan erottuvia esityksen osa-alueita. Kokonaisuuteen kuuluu muun muassa ohjattua ryhmäharjoittelua ja yhteisesti kehiteltyjä suoritusasteita. Olennainen osa on myös oma ”vapaa aika”, jolloin kukin saa trimmata temppujaan omassa rauhassaan. Lisäksi videoille valikoidusta aineistosta avautuu edellisistä hieman poikkeava näkökulma kokonaisesitykseen. Fyysinen itsensä esittäminen näyttäytykin näistä juontuen vivahteikkaana ja dynaamisena ilmiönä.

Yhteiselämää jäsentävä sosiaalinen teatteri tuo esiin Goffmanin teorian vuorovaikutuksellisen moninaisuuden. Lähtökohtana on, että esiintyjä ei ole näyttämöllä yksin eikä luo ainoastaan omaa autenttista esitystään. Ensinnäkin toiset osallistujat toimivat esiintyjän yleisönä ja samalla myös kanssanäyttelijöinä. Tämän lisäksi jokaisen yksilön esitys liittyy tiiviisti muiden osallistujien esityksiin. (Goffman 1959, xi, 77.)

Parkour-aineistossani tämä esitysten vuorovaikutuksellisuus näkyy selkeästi ryhmän yhteisessä harjoittelussa ja sen tärkeänä pitämisessä. Yksilöinä parkourajat edustavat aina myös harrastusryhmäänsä ja lajikulttuuriaan, joihin heidän henkilökohtaiset esityksensä samaistuvat. Niinpä yksilöiden esitykset pyrkivät edistämään koko vuorovaikutustapahtumaa ja sen järjestystä, jolloin kokonaisesitys on lopulta työryhmän yhteinen saavutus (Goffman 1959, 77, 104, 238). Tämän periaatteen mukaisesti oman tutkimukseni yhdessä tuotettu esitysteos muodostuu tarkastelemastani parkour-aineiston kokonaisuudesta.

3.3 Sosiaalisesti merkityksellinen liikkuminen goffmanilaista ilmaisua mukailleen

Itsensä esittämisen teoriassa keskeinen merkityksen rakentaja on ulkoinen havaittava toiminta, josta puhuessaan Goffman antaa pääosan moninaisille eleille ja liikkeille. Ulkoisesti näkyvää ilmaisua ovat sekä yksilön tarkoitukselliset että tahattomat viestit. Olennaista näissä ilmaisuissa on, että muut voivat muodostaa niistä vaikutelmia. (Goffman 1959, 1–2, 248–249.) Omassa tutkimuksessani olen määritellyt tämän vaikutelmia luovan ilmaisukokonaisuuden *sosiaalisesti merkitykselliseksi liikkumiseksi*, jossa taustateoriaani mukailleen korostuu nonverbaalinen puoli. Viitatessani Goffmanin teoriaan on kuitenkin selvempää puhua vain sosiaalisesti merkityksellisestä *ilmaisusta*.

Goffmanin teoriassa tämä ilmaisujen kokonaisuus jakaantuu vielä kahdeksi erityyppiseksi pääryhmäksi; suoraksi ja epäsuoraksi. Suora ilmaisu on usein sanallista, avoimesti välitettyä informaatiota, jota vuorovaikutuksen perinteisesti ajatellaan olevan. Epäsuoraan ilmaisuun sen sijaan kuuluu viitteellisenä pidetty fyysinen ja nonverbaalinen toiminta kuten yksilön käyttäytymisen monet muodot ja ulkoinen olemus. (Goffman 1959, 1–2, 249.) Kun oman aineistoni kohdalla käytän käsitettä sosiaalisesti merkityksellinen liikkuminen, rajaan tarkasteluni vain tähän epäsuoraan ilmaisumuotoon.

Myös Goffmanin teoriassa suora ilmaisumuoto jää vähemmälle huomiolle ja siinä keskitytään erityisesti epäsuoraan ilmaisuun. Sen oletetaan olevan enemmän tahattomampaa, tilanteen sävyttämää ja kaikin puolin teatraalisempaa kuin sanallisen ilmaisun. Epäsuora ilmaisu saa arvoituksellisen aseman, koska yksilön on usein vaikea täysin hallita nonverbaalisesti luomaansa vaikutelmaa. Tällöin muut voivat pitää sitä ikään kuin suoran ilmaisun tarkistusväylänä. Toisaalta yksilölle jää kuitenkin mielenkiintoista pelivaraa sen suhteen, että hän voi tietoisesti pyrkiä

tuottamaan tahattomiksi oletettujen tekojen myötä hyvin luonnollista esitystä itsestään ja ominaisuuksistaan. (Goffman 1959, 4, 6–7, 249.) Esimerkiksi parkourissa yksilöt voivat luontevasti ja vaikuttavasti ilmaista itseään vahvan fyysisen osaamisensa avulla, vaikka liikkumismuotoa olisi todellisuudessa hiottu vuosien harjoittelun myötä.

Ulkoisen näkyvän ilmaisun vaikuttavuus perustuu myös siihen, että ihmisillä on pyrkimys muodostaa todellisuudesta aina mahdollisimman luotettava tilannearvio. Vuorovaikutustilanteessa ei usein ole välittömästi tarjolla muuta varmempaa tietoa toisista osallistujista saati heidän taustoistaan ja aikomuksistaan kuin näkyvästä todellisuudesta saatavat havainnot. Esimerkiksi päätelmiä toisen ihmisen ”aidoista” ajatuksista ja kyvyistä voidaan vain tulkita niistä viesteistä, mitä hänestä ja tilanteesta pystytään lukemaan. Tällöin yksilöiden näkyvää ilmaisua on kohdeltava luotettavana lupauksena esiintyjän ”todellisuudesta” eli hänen luonteenlaadustaan ja pyrkimyksistään. (Goffman 1959, 1–3, 248–250.)

Goffmanin korostamasta ulkoisesti havaittavasta todellisuudesta löytyy yhteys oman tutkimusaineistoni luonteeseen. Parkour-harjoituksissa olennaiseksi nousee näkyvä fyysinen ilmaisu, jolloin itsensä esittäminen rakentuu vahvasti tästä perspektiivistä. Tämän muotoinen ilmaisu on harjoituksissa lähtökohtaisesti keskeisellä sijalla jo siksi, että temppujen tiimellykseen ei niin luontevasti sovellu sanallinen itsensä esittäminen. Toisaalta parkourin harjoittamisen idea on juuri moninainen liikesuoritusten kehittäminen. Siten parkour-harjoitusten ”pienimuotoisempaan” epäsuoraan ilmaisuun lomittuu ”suurempia” liikunnallisia temppuja. Myös näitä voi pitää goffmanilaisen vaikutelman luomisen näkökulmasta sosiaalisesti merkityksellisenä ilmaisuna.

3.4 Tavoitteena vaikuttava esitys

Vaikutelman hallinta on keskeinen Goffmanin sosiaalista järjestelmää kuvaavan teorian taustavoima. Tästä johtuen yksilöiden ei ole tarkoituksenmukaista harjoittaa mitä tahansa sosiaalisesti merkityksellistä ilmaisua, vaan esiintyjien on ensiarvoisen tärkeää synnyttää esityksessään mahdollisimman positiivinen ja eheä vaikutelma itsestään. (Goffman 1959, 3–4.) Niinpä yksilön on pyrittävä hienovaraisesti kirkastamaan esityksensä hyviä puolia, jotka tukevat onnistunutta vaikutelmaa. Tällaista vuorovaikutustilanteeseen tarkasti mukautettavaa vaikutelmatyötä kutsutaan dramatisoimiseksi. (Emt., 30.) Esimerkiksi parkourissa fyysinen taitavuus on huomiota herättävä ja tarkkailtu piirre, joka liittyy myös sosiaaliseen järjestykseen. Niinpä esityksissä pyritään dramatisoimaan liikesuoritusten sujuvuutta ja näyttävyyttä.

Vaikutelmatyöllä on lisäksi sosiaalinen ulottuvuutensa, koska esitykset ovat osa yhteisön sosiaalistumisprosessia. Esityksissä tavoitellaan yhteisesti tunnustettuja arvoja sekä suoritetaan rutiineja eli kulttuurisesti vakiintuneita toiminnan osia. Tästä juontuen yhteisöllä on taipumus muokata yhteistä esityksensä julkisivua ihannekuvan suuntaan, mitä nimitetään idealisoimiseksi. (Goffman 1959, 16, 34–35.) Myös parkourissa pojat haluavat esittää itsestään yhteisönä edullista vaikutelmaa. Tämä näkyy parhaimmillaan heidän työstämissään videoissa, joissa pojat tuovat esiin onnistuneinta kuvia yhteisistä tempuistaan.

Positiivista vaikutelmaa tuottaessaan esiintyjän on samalla pyrittävä mahdollisimman taitavasti kontrolloimaan muiden luomaa mielikuvaa ja tilanteenmäärittelyä (Goffman 1959, 3–4). Sen vuoksi yksilöt toimivat vuorovaikutustilanteissa vastuullisesti ilmaisuaan jatkuvasti säädellen. Esiintyjät harkitsevat tekojaan ja liikkeitään sekä häivyttävät esityksensä epäonnistuneempia sävyjä, esimerkiksi välttämällä vaikutelmaa häiritseviä tahattomia eleitä. (Emt., 6, 51–52.) Tällaista kontrollointityötä voi ajoittain havaita parkouraaajienkin esityksistä, erityisesti haasteellisen suoritustilanteen hallitsemisessa. Tärkeä osa tasapainoisen esityksen muodostumista on myös se, että toiset läsnäolijat käyttäytyvät yleisönä kunnioittavasti (emt., 69).

3.5 Kunnioittavaa kasvotyötä

Vuorovaikutus on jatkuvaa tasapainoilua vaikutelman luomisen ja säätelyn kanssa. Itsensä esittämisen teoriassa Goffman ei vielä varsinaisesti puhu tästä prosessista nimellä kasvotyö, mutta viitteitä siitä voi havaita jo tämän teorian taustalta. Virallisesti teoria kasvoista ja siihen liittyvät käsitteet ovat peräisin hänen vuorovaikutusrituaaleja käsittelevästä artikkelistaan *On Face-Work* (1967). Oman tutkimusaineistoni kohdalla ”kasvojen” ja kasvotyön käsitteiden hyödyntäminen valaisevat lisää tutkimaani itsensä esittämisen ilmiötä.

Käsite kasvot tarkoittavat yksilön sosiaalista arvoa, jota hän vuorovaikutuksessa itselleen esittää ja, jonka toiset hänelle suovat. Näin ollen käsite viittaa sosiaalisesti hyväksytyyn minäkuvaan. Olennaista kasvoissa on se, että ne kiinnittyvät osaksi jatkuvaa tilanteenmäärittelyä ja yhteisesti luotua sosiaalista järjestystä. Siten ne eivät ole mikään yksilön pysyvä ruumiillinen ominaisuus. Sen sijaan yksilön voi sanoa säilyttävän kasvonsa tai olevan kasvojensa haltija silloin, kun vuorovaikutuksessa muodostuva esitys vastaa johdonmukaisesti todellisuuden eri puolia. Tällöin

yksilön sisäinen minäkuva todentuu tekoina vuorovaikutustilanteessa, jonka pohjalta toiset muodostavat hänestä toivotun samansuuntaisen vaikutelman. (Goffman 1967, 5–7.)

Kasvojen hallintaan kiinnittyy voimakkaita tunteita. Kun kasvojen esittäminen onnistuu, yksilö kokee olonsa hyväksi ja luottavaiseksi. Tämä näkyy usein fyysisinä merkkeinä kuten avoimena ja levollisena olemuksena. Välillä kasvojen esittäminen kuitenkin epäonnistuu, ja yksilö ei saa ennalta olettamaansa arvostusta itselleen. Silloin yksilö tuntee olonsa loukatuksi, kokee sosiaalista huonommuutta ja jopa häpeää. Tällainen kasvojen menettäminen voi myös aiheuttaa ulkoisesti havaittavaa kömpelyyttä, toimintakyvyttömyyttä ja olemuksen musertumista. Nämä kouriintuntuvat kokemukset johtuvat siitä, että kasvot liittyvät olennaisesti sosiaaliseen omanarvontunteeseen ja pätevyyteen. Niinpä kasvojen esittämisen onnistuminen yhdistyy kiinteästi yksilön kokemukseen sosiaalisessa teatterissa pärjäämisestä. (Goffman 1967, 6, 8.)

Sosiaalisen teatterin onnistumisessa keskeistä on kasvotyö, joka viittaa sujuvaan ja taidokkaaseen yhteistoimintaan. Kasvotyön avulla hallitaan kasvojen tasapainoa ja niihin liittyviä tunteita. Keskinäisen kunnioituksen ja johdonmukaisen kasvojen esittämisen varmistamiseksi on olemassa monia toiminnallisia keinoja kuten välttäminen ja korjaaminen. Väistämällä kasvoja uhkaavia tilanteita yksilö säilyttää esityksensä eheyden. (Goffman 1967, 12–13, 15–16, 19.) Esimerkiksi parkourissa yksilö voi yleisön silmien alla välttää suorituksia, jotka antavat hänen esityksestään huonon vaikutelman. Myös toiset vuorovaikutustilanteen osapuolet auttavat kasvotyössä käyttäytymällä kaikin puolin tahdikkaasti. Katsojat välttävät huomioimasta vaikutelmaa latistavia kömmähdyksiä ja antavat esiintyjälle tilaa korjata toimintaansa. (Emt., 16–19.)

Ajoittain esityksiä häiritseviä piirteitä kuitenkin tulee esiin ja silloin tilannetta paikkaillaan esimerkiksi huumorilla tai mitätöimällä epäkohtaa (Goffman 1967, 17, 19). Parkour-harjoituksissa elävät vahvasti tällaiset kasvojen paikkailurituaalit, koska niin sanotut epäonnistumiset kuuluvat luonnollisena osana lajin harjoitteluun. Tutkimushenkilöilläni onkin tapana suhtautua toistensa suoritusyrityksiin aina kunnioittavasti ja kohteliaasti kasvotyön keinoja hyödyntäen.

Tämän yhteisesti harjoitetun kasvotyön taustalla on myös tunnesitoumuksia. Yksilöt samaistuvat toistensa kasvoihin sisältyviin tunteisiin, jolloin kaverin onnistunut tai epäonnistunut esitys koskettaa kaikkia ryhmän jäseniä. Tämä taipumus perustuu siihen, että toisen kasvojen hallinta tukee ja dramatisoi myös sitä sosiaalista kokonaistilannetta, jossa itse on osallisena. (Goffman 1959, 10–11.) Esimerkiksi parkour-harjoituksissa nämä kasvotyön periaatteet kiertyvät jälleen takaisin

asetelman taustalla rakentuvaan ryhmän yhteiseen esityskokonaisuuteen, koska yhteisen esityksen kannattelemisen tukee parhaiten jokaisen yksilön omaa esitystä.

Kokonaisuudessaan kasvotyöllä on tärkeä osa tutkimushenkilöideni sosiaalisen pätevyyden ja yhteenkuuluvuuden rakentamisessa. Parkour on näiden poikien elämässä merkityksellinen asia sekä harrastuksena että sosiaalisena viiteryhmänä. Tämän vuoksi parkour-harjoitukset ovat heille tärkeä sosiaalinen konteksti, jonka puitteissa he muodostavat esityksiä itsestään ja luovat näin myös sosiaalisia kasvojaan. Lisäksi parkourin harjoittaminen on täynnä hetkiä, jolloin yksilö laittaa itsensä likoon ja haastaa kasvonsa esimerkiksi jonkun vaikean tempun parissa. Näissä esityksissä on mahdollisuus onnistua ja saada kasvoilleen arvostusta tai epäonnistua – ja selviytyä tilanteesta.

3.6 Todellinen minuus

Goffmanin teoreettisten oivallusten taustalta paljastuu omintakeinen näkemys siitä, mitä oikeastaan tarkoittavat todellisuus ja sen myötä rakentuva käsitys yksilön minuudesta. Itse asiassa minuuden (identiteetin) olemus ja muodostuminen ovat itsensä esittämisen teorian ydintä. Siksi teorian eri ulottuvuuksien jälkeen on syytä vielä palata näihin peruskysymyksiin, jotka ovat keskeisiä myös oman tutkimuskohteeni ymmärtämisessä.

Teoriaansa lomittuen Goffman esittää kritiikkiä kulttuurissamme vallitsevaa todellisuuskäsitystä kohtaan. Hänen näkemyksensä mukaan arki ajattelussa ihmisen olemassaolo jaetaan helposti ikään kuin aitoon, vilpittömään käyttäytymiseen ja toisaalta epäaitoon, valheelliseen esittämiseen. Ensimmäistä olemisen muotoa pidetään luonnollisena ja tahattomasti muodostuvana, kun taas jälkimmäistä pidetään vaivalloisesti kyhättynä teatteriesityksenä. Goffman kuitenkin korostaa kaiken ihmisten toiminnan ja olemisen vilpittömyyttä. Ihmisillä on tapana vilpittömästi uskoa itseensä ja toisiinsa sekä heitä ympäröivään todellisuuteen, mistä muodostuu elämän sujumisen perusta. Tästä johtuen kaikki elävät tilanteet ovat niihin osallistujille ”aitoja” ja niissä toimitaan tosissaan. (Goffman 1959, 70–74.)

Toisekseen Goffman kääntää huomion todellisuuden tilanteiden monimutkaiseen luonteeseen, joka vaatii ihmisiltä joustavaa muuntautumiskykyä. Tästä huolimatta ihmiset heittäytyvät rohkeasti eläytyen näiden vaihtelevien vuorovaikutustilanteiden pyörteisiin. Tosielämän tilanteista selviäminen edellyttää heiltä moninaista toiminnan mukauttamista, tekojen harkitsemista sekä ylipäänsä harjaantunutta draamantajua. Niinpä ihmiset harjoittelevat sopivia liikkeitä, muokkaavat

ilmaisuaan ja sosiaalistuvat taitavasti erilaisille todellisuuden näyttämöille. Tällä tavoin harjoittelun ja kehitystyön kautta syntyvät esitykset muuntuvat oikeana pidetyksi todellisuudeksi, jolla on silloin myös vaikuttavia seurauksia. (Goffman 1959, 70–74.)

Esitysten muuttuminen todelliseksi elämäksi johtaa pohtimaan sitä, mikä tässä näytelmässä on yksilön todellinen minuus. Goffmanilainen ”aito” identiteetti ei kuitenkaan näyttäydy sisäisenä ja pysyvänä ominaisuutena. Sen sijaan minuus tarkoittaa vuorovaikutuksessa alati muuttuvaa esitystä, jota yksilö toisille tarjoaa ja, jonka toiset hänelle suovat. Näin ollen se on sosiaalisessa vuorovaikutuksessa käyttäytymisellä esitetty ja rakennettu minuus. Muilla ihmisillä ja ympäröivällä sosiaalisella järjestelmällä on tässä tärkeä tehtävänsä, jolloin minuus on vuorovaikutustilanteiden kokonaisuudesta syntyvä yhteistulos. (Goffman 1959, 252–253; Peräkylä 2001, 360–361.)

Goffmanin ajatuksista juontuen oman tutkimukseni tavoitteena ei ole tehdä päätelmiä siitä, ”kuka kukin oikeasti on” tai, ”mitkä ovat kenenkin todelliset ominaisuudet”. Parkourissa syntyy hyvin moniulotteisia ja tilanteen mukaan vaihtelevia minuuden esityksiä. Tärkeänä lähtökohtana pidänkin Goffmanin (1959, 1961, 1964) ajatusmaailmasta kumpuavaa sanomaa, jonka mukaan yksilölle kuuluu koskematon oikeus oman itsensä esittämiseen. Siksi näitä vuorovaikutustilanteissa muodostuneita esityksiä kuuluu kunnioittaa ja kohdella aitoina sekä arvokkaina minuuksina. (Ks. esim. Goffman 1959, 13; Peräkylä 2001, 361–362.) Tähän sitoudun tutkiessani parkouraajia ja heidän minuuden performanssejaan.

4 Ruumiillisuuden ja liikkumisen sosiaalitieteelliset perinteet

4.1 Ristiriitojen aiheuttajasta suosion kohteeksi

Tutkimusaiheenani on fyysinen itsensä esittäminen, joten ruumiillisuuden ja liikkumisen teemat näyttelevät keskeistä osaa työssäni. Oman tutkimukseni taustoittamiseksi jäljitän tässä luvussa näihin teemoihin liittyviä sosiaalitieteellisiä perinteitä. Liikkuvan ruumiin käsittäminen on osoittautunut monimutkaiseksi tehtäväksi, ja sen tieteellinen asema on vaihdellut erilaisten näkökulmien ja aikakausien mukaan. Ruumiillisuutta on välillä mitätöity ja vieroksuttu tutkimuskohteena, mutta viime vuosina se on taas saavuttanut laaja-alaista suosiota sosiaalitieteissä. (Ks. esim. Shilling 1993.) Ensimmäisessä kappaleessa tarkastelen tätä yleistä ruumiin ymmärryksen kehityskulkua. Sen jälkeen esittelen antropologisia tutkimusperinteitä, joihin ruumiillisuus ja

liikkuminen ovat kuuluneet jo pitkään (ks. esim. Turner 1984, 6). Lopuksi selvitan vielä erilaisia näkökulmia siihen, miten ruumiillinen liike on käsitetty osana vuorovaikutuksen tutkimusta.

Ihmisten ruumiillista olemassaoloa on perinteisesti tarkasteltu luonnon ja kulttuurin sekä yksilöllisen ja sosiaalisen kohtaamisena. Ruumiiseen kietoutuu vahvoja sosiaalisia merkityksiä ja yhteiskunnallisia järjestyksiä. Samalla ruumis ja sen liikkeet liikuttavat kuitenkin konkreettisesti jokaisen yksilön kokemusmaailmaa. Näitä ruumiillisuuden ulottuvuuksia ei voi eritellä toisistaan, vaan ruumiillisuus elää ristiriitaisena kudelmana. (Ks. esim. Turner 1984, 7–9; Jokinen 1997, 7–8.) Niinpä aiheen tutkimuksellinen lähestyminen näyttäytyy monisäikeisenä ja jollain tavalla aina kantaottavana tekona, mutta oman tutkimuksen paikkaa ja siteitä ei ole helppo määritellä.

Turnerin (1984) mukaan ruumiillisuutta on pitkään syrjitty ja ymmärretty väärin sosiaalitieteellisessä tutkimuksessa. Aiheen käsittelyä ovat ohjanneet yksinkertaistavat ajatusmallit, joiden myötä ruumis on sivuutettu biologisena ominaisuutena. Sen sijaan yksilöitä on tarkasteltu kärjistetyksi sosiaalisista rakenteista määräytyvinä toimijoina. Turnerin mielestä tällaiset pinttyneet näkemykset juontavat juurensa kartesiolaiseen dualismiin, jossa henki ja ruumis nähdään toisistaan erillisinä. (Emt., 1–2.) Dualistisen ajattelumallin mukaan ainoa minuutta edustavan järjen täytyy hallita aineellista ruumista. Kokonaisuudessaan kartesiolainen filosofia on muovannut suuresti länsimaista maailmankuvaa erilaisten kahtiajaotteluiden voimalla, mikä on vaikuttanut myös ihmisen olemassaolon ymmärtämiseen. (Ks. esim. Saastamoinen 2003.)

Ristiriitojen sävyttämästä historiastaan huolimatta ruumiillisuus on 1980-luvulta alkaen noussut vähitellen tieteellisen valtavirran keskiöön. Ruumiin ja biologisen perustan uudenlainen pohdinta on liittynyt erityisesti sosiaalisen konstruktionismin suuntaukseen, joka on koonnut yhteen kriittisiä dualistista ajattelua vastustavia näkemyksiä. Sosiaalinen konstruktionismi on avannut näkökulmaa siihen, miten kulttuuriset käytännöt ja diskurssit merkityksellistyvät nimenomaan ruumiissa. Toisaalta ruumiillisuutta ei voi nähdä pelkästään kulttuurisidonnaisena tekstinä, vaan ruumis on aina elävä toiminnallinen kokonaisuus. (Kuusela 2003; Saastamoinen 2003.) Esimerkiksi Goodwin (2000) tarkastelee ruumiillistunutta vuorovaikutustoimintaa sekä fyysisestä että sosiaalisesta muotoutuvana kokonaisuutena. Turnerin (1984) mukaan ihmisolennot pitääkin nähdä ennen kaikkea ruumiillisina sosiaalisina toimijoina, ja tällä tavoin lähestyn myös parkourajia omassa työssäni.

Tämänhetkisessä ruumiillisuuden tarkastelussa merkittäviksi ovat edellä mainitun Turnerin (1984) lisäksi muodostuneet muun muassa Bourdieun (1998) ja Shillingin (1993) teoretisoinnit, jotka ovat

edistäneet uudenlaista ruumiillistunutta sosiaalityötä. Myös antropologi Douglas (1996, 2000) ja omassa tutkimuksessaan keskeinen Goffman (1959) kuuluvat tähän suunnannäyttäjien joukkoon. (Ks. esim. Shilling 1993.) Fyysisen itsensä esittämisen kannalta Bourdieu (1998) ajatukset habituksesta ja Shillingin (1993) pohdinnat ruumiillisista identiteetti projekteista näyttävät kiinnostavina, joten käsittelen näitä lyhyesti seuraavassa.

Ruumiilliseen minuuden esittämiseen kytkeytyvä habitus-käsite on peräisin Bourdieun (1998) kehittelemästä toiminnan filosofiasta. Bourdieun (1998) mukaan yksilöt ovat aktiivisia toimijoita, jotka toimivat kuitenkin sosiaalisten rakenteiden luomien mahdollisuuksien puitteissa. Tästä oman toimijuuden ja sosiaalisen ympäristön suhteesta muotoutuu yksilön habitus. Käsite kuvaa tiettyyn sosiaaliseen tilaan liittyvää elämäntyylin kokonaisuutta, johon kuuluu erilaisia toiminnallisia käytäntöjä ja henkilön sisäisiä ominaisuuksia. Yksilön habitus ilmenee esimerkiksi hänen harrastamassaan liikuntalajissa ja sen myötä kehittyvässä liikkumisentavassa. Näin ollen habitus perustuu yksilön ruumiilliseen olemassaoloon. (Emt., 7–8, 18.) Myös parkouraajien esitykset tukeutuvat heidän ruumiillisiin habituksiinsa, joihin liittyy omanlaisiaan fyysisiä käytäntöjä. Tietynlaisen habituksen myötä he asemoituvat samalla parkour-kulttuurin sosiaalisiin järjestyksiin.

Parkouraajien fyysistä itsensä esittämistä voi verrata osuvasti myös Shillingin pohdintoihin ruumiillisen identiteetin uudenlaisesta merkityksellisyydestä. Shilling (1993) on esittänyt tärkeitä huomioita postmodernista nykymaailmasta, missä perinteiden ja sääntöjen mureneminen sekä yksilöllisten mahdollisuuksien lisääntyminen on saanut ihmiset kiinnittymään omaan ruumiilliseen identiteettiinsä (emt., 3). Ruumiiseen ja sen toiminnan jalostamiseen sitoutuu fyysistä pääomaa, joka määrittää myös yksilön sosiaalista asemoitumista (Bourdieu 1984; ref. Shilling 1993, 127–128). Tällaisessa itsensä toteuttamisesta vaalivassa nykykulttuurissa oma ruumis esiintyy eräänlaisena identiteetti projektina (emt., 5). Myös Goffmanin (1959) teoriassa keskeisen osan saa yksilöiden ruumiillinen toiminta, joka mahdollistaa ja säätelee minuuden esityksiä. Siten parkourissa muodostuvia minuuden esityksiä voi tarkastella yhdenlaisina identiteetti projekteina.

4.2 Antropologian vanha tuttu

Antropologiseen tutkimukseen ruumiillisuus ja liikkuminen ovat kuuluneet jo pitkään, joten nykyinen ruumiin tarkastelun suosio tukeutuu vahvasti tämän tutkimusalan luomiin perinteisiin (ks. esim. Turner 1984, 6; Kinnunen 2001, 270). Blackingin (1977) määritelmän mukaan antropologiassa tutkitaan ruumiin ja kulttuurin moninaista suhdetta. Ihmisen toiminnan fyysistä ja

sosiaalista puolta ei voi tarkastella toisistaan erillisinä, koska kulttuurisia merkityksiä ja käytäntöjä ilmaistaan ruumiillisesti. Antropologiassa biologiset ja kognitiiviset ominaisuudet nähdään tärkeänä perustana, joka mahdollistaa yhteisesti jaetun ruumiillisen ilmaisun. Siten ajattelu ja ruumiillinen toiminta kytkeytyvät erottamattomasti toisiinsa. Ruumiin liikkeillä ilmaistaan mielen liikkeitä, mutta ilmaisujen merkitykset syntyvät sosiaalisesta kulttuurista. (Emt.)

Sosiaalisen ruumisteorian edelläkävijänä pidetään antropologi Mary Douglasia (ks. esim. Shilling 1993, 72). Hän näkee ruumiin vahvasti ympäröivän kulttuurin merkityksellistämänä, jolloin sosiaalinen tausta määrittää ruumiillisia kokemuksia ja käytäntöjä (Douglas 1996, 69). Symbolisesti ajatellen ruumista voi tarkastella jopa sosiaalisen järjestelmän pienoismallina (Douglas 2000, 183). Ruumiiseen liittyvät merkitykset sitoutuvat lujasti kulttuuriseen taustaansa, mutta ne elävät kuitenkin jatkuvassa yksilöllisen kokemuksen ja sosiaalisen järjestelmän välisessä jännitteessä. Tämän dynamiikan johdosta ruumiilliset merkitykset saavat vaihtelevia sävyjä. (Douglas 1996, 87.)

Antropologian tapa nähdä ruumiillisuus moninaisten suhteiden dynamiikassa on tuottanut toisistaan eriytyneitä lähestymistapoja ja teoreettisia painotuksia tieteenalan sisälle. Erilaisten näkökulmien jäsentämiseksi Scheper-Hughes (1988) on esittänyt käsitteellisen ”kolmen ruumiin” jaottelun, joka kokoaa yhteen antropologiseen paradigmaan juurtuneet ruumiskäsitykset. Tämän jaottelun mukaan ruumis näyttäytyy antropologeille ensinnäkin yksilöllisenä kokemuksena ja olemassaolon perustana. Perinteisesti ruumiillisuutta tarkastellaan kuitenkin kulttuuristen merkitysten ja sosiaalisten suhteiden valossa. Näiden lisäksi ruumista voi lähestyä myös poliittisesta näkökulmasta, jolloin huomioidaan ruumiiseen kohdistuva sosiaalinen kontrollointi. (Emt., 431.)

Nämä antropologian ”kolme ruumista” viittaavat jokainen erilaisiin teoreettisiin taustaoletuksiin (Jokinen 1997, 9). Perinteinen näkemys sosiaalisesti muotoutuvasta ruumiista (ks. esim. Douglas 1996) on täydentynyt ruumiillisen kokemuksen huomioivalla näkökulmalla, joka on peräisin fenomenologisesta tutkimusperinteestä (Kinnunen 2001, 271). Fenomenologisessa suuntauksessa korostetaan yksilön kokemusten ja toiminnan ruumiillista perustaa. Tällaisen ruumiillisuusfilosofian kehittäjänä tunnetaan Merleau-Ponty (1964), jonka jalanjäljissä yksilöllinen kokemusmaailma on noussut ruumiin tarkastelun keskiöön. (Turner 1984, 53–54.)

Fenomenologinen näkökulma sivuaa vain etäisesti oman tutkimukseni ruumiillisuuden ja liikkumisen tarkastelutapaa, kun taas sosiaalinen ruumiskäsitys kuvaa luontevammin omaa työtäni. Parkourajien tarkastelussa sosiaalinen perspektiivi merkitsee sitä, että fyysiset minuudet esitykset

täytyy nähdä osana heidän sosiaalisia suhteitaan sekä parkour-kulttuuria. En kuitenkaan tutki fyysistä itsensä esittämistä pelkästään kulttuurisesti saneltuna diskurssina. Fenomenologisen ruumiskäsityksen jaan omassa työssäni siltä osin, että sen korostama ruumiillistunut toimijuus on myös parkouraajien esitysten lähtökohtana. Näen parkouraajat itseohjautuvina ruumiillisina toimijoina, jolloin heiltä voi myös kysyä tulkintaa omasta toiminnastaan tutkijan tarkastelun tueksi.

4.3 Osana vuorovaikutuksen ymmärrystä

Vuorovaikutuksen tarkastelussa ruumis ja sen liikkeet on ymmärretty luontevana osana ilmaisun kokonaisuutta. Tällaista ruumiillista ilmaisua on viitekehuksesta riippuen nimitetty elekieleksi tai nonverbaaliseksi kommunikaatioksi, mutta tässä yhteydessä olennaisinta on käsittää ilmiö nonverbaalisena vuorovaikutuksena. Kaiken kaikkiaan nonverbaalista vuorovaikutusta on tutkittu hyvin erilaisista perspektiiveistä (ks. esim. Burgoon ym. 1996, 21). Myös sosiaalitieteissä aihetta on lähestytty niin sosiaalisen järjestyksen kuin evoluutionkin näkökulmasta (vrt. Knapp 2006, 12, 14), joten ruumiillisen ilmaisun asema vuorovaikutuksen rakentajana näyttäytyy hyvin monimuotoisena.

Ruumiin ilmaisun tarkastelulla on pitkät perinteet, koska jo antiikin aikoina on huomattu elekieleen liittyvä vaikuttavuus. Myöhemmin keskustelua on herättänyt erityisesti nonverbaalisen vuorovaikutuksen lähtökohdat. Elekieltä on pidetty jopa ihmisen synnynnäisenä ominaisuutena, jolloin sitä on tutkittu universaalina kielen perustana. Erilaiset teoreettiset virtaukset ovatkin aina ajoittain muuttaneet suuresti vallitsevia maailmankatsomuksia, minkä vuoksi ruumiillista ilmaisua on välillä myös väheksytty tieteellisenä tutkimusaiheena. (Kendon 2004, 2, 17, 63.)

Nonverbaalinen vuorovaikutus on kuitenkin noussut uudenlaisen huomion kohteeksi 1950-luvulta alkaen. Tähän on vaikuttanut yleinen sosiaalisia ilmiöitä kohtaan herännyt kiinnostus, minkä myötä nonverbaalisesta vuorovaikutuksesta on muodostunut tärkeä poikkitieteellinen tutkimusaihe. Ruumiillisen ilmaisun tarkastelua on merkittävästi edistänyt myös tekninen kehitys kuten videointimahdollisuus. Alan tutkimuksellisia suuntaviivoja ovat Goffmanin (1959) lisäksi luoneet Birdwhistell (1952) ja Hall (1959), jotka ovat tuoneet kinesiikan ja tilan käytön käsitteet osaksi vuorovaikutusilmiöiden jäsentämistä. Kokonaisuudessaan nonverbaalisen vuorovaikutuksen tutkimus tukeutuu vahvasti juuri näihin 1950-luvulla syntyneisiin juuriin. (Knapp 2006, 7, 9, 14.)

Ruumiillisen vuorovaikutustoiminnan tulkitsemiseen on sosiaalitieteissäkin vaikuttanut hieman yllättävä luonnontieteellinen vivahde. Tämä biologisevolutiivinen näkökulma juontaa juurensa

Darwinin (1859) evoluutioteoriaan, jolla on ollut suuri merkitys nonverbaalisen vuorovaikutuksen tutkimuksessa (Knapp 2006, 6–7). Evoluutioteoriassa ihmisen ruumiillisuus nähdään luonnonvalinnan periaatteiden muovaamana. Tietyt ruumiilliset toiminnot ja ilmaisut johtuvat siitä, että ne ovat edistäneet ihmislajin selviytymistä. Tällainen luonnonvalintaa painottava tarkastelutapa on 1950-luvun jälkeen noussut suosituksi erityisesti nonverbaalisen tunnevuorovaikutuksen tutkimuksessa. (Myllyniemi 2001, 25–26, 33.)

Tämänhetkistä tutkimusnäkökulmien ja niihin liittyvien ruumiillisuuskäsitysten kirjoa on haastavaa kiteyttää kovin kattavasti. Knapp (2006) erittelee kuitenkin nonverbaalisen vuorovaikutuksen tutkimuksessa kaksi päälinjaa, jotka kuvaavat aihealueen yleisiä lähestymistapoja. Ensimmäisessä suuntauksessa tarkastellaan kokonaisvaltaista vuorovaikutuksen rakentumista. Tämän perinteen edustajana tunnetaan Goffmanin (1959) lisäksi Kendon (2004), joka on selvittänyt elekielen käyttöä osana vuorovaikutusjärjestystä. (Knapp 2006, 12.) Ruumiillinen ilmaisu asemoituu tässä siis ennen kaikkea osaksi muuta vuorovaikutustoimintaa ja laajempaa sosiaalista järjestystä.

Toinen nonverbaalisen vuorovaikutuksen tutkimussuuntaus edustaa selvästi psykologisempaa näkökulmaa. Tämän tyyppisessä tutkimuksessa ruumiillista ilmaisua kuvataan täsmällisinä muuttujina, joita manipuloimalla tarkastellaan tiettyjen nonverbaalisten toimintojen vaikutuksia. (Knapp 2006, 12.) Eräs ruumiillisen ilmaisun vaikutuksia analysoiva tutkimusperinne on muodostunut vaikutelman luomisen tarkastelusta. Kiinnostus vaikutelman luomisen tarkasteluun pohjautuu vahvasti Goffmanin (1959) itsensä esittämisen teoriaan, mutta tämän psykologisen tutkimusperinteen hengessä ilmiötä on tapana lähestyä täsmällisten syy–seuraus -suhteiden valossa. (Burgoon ym. 1996, 364–365, 367.) Omassa työssäni en mittaa itsensä esittämisen lopputuloksia, vaan osallistun vaikutelman tarkastelemiseen sosiaalisen vuorovaikutuksen näkökulmasta.

Kokonaisuudessaan ruumiillisuuden ymmärtäminen osana vuorovaikutusta muotoutuu pitkälti sen mukaan, mihin ihmisen toiminnan ajatellaan ylipäänsä perustuvan. Ruumiillista ilmaisua voidaan tarkastella niin biologisen luonnon, psykologisten intentioiden kuin vuorovaikutusjärjestyksen ohjaamana toimintana. Knapp (2006) näkee, että viimeaikaisessa nonverbaalisen toiminnan tutkimuksessa on alettu huomioida laaja-alaisesti kaikki sosiaalisen vuorovaikutustapahtuman ulottuvuudet (emt., 14). Myös fyysinen minuuden esittämisen ilmiö koskettaa väistämättömästi näitä vuorovaikutustodellisuuden eri puolia, jolloin moninaisten näkökulmien huomioiminen avartaa omaa tutkimusmatkaani. Punaisena lankana omassa työssäni toimii kuitenkin Goffmanin (1959) teorian viitoittama nonverbaalisen ilmaisun tarkastelu.

5 Aiempi tutkimus

5.1 Liikuntatieteelliset tutkimukset

Omaa tutkimusaiheittani koskettavat läheisesti erilaiset liikuntaan liittyvät tutkimukset. Tällaisia liikuntatieteellisiä tutkimuksia tehdään liikuntapsykologian, liikuntapedagogiikan ja liikuntasosiologian aloilla, joilla on osittain toisistaan eriytyneet lähestymistavat liikunnallisiin ilmiöihin. Toisaalta nämä eri tutkimussuuntaukset limittyvät ja kietoutuvat toisiinsa esimerkiksi liikunnan ryhmäilmiöiden tutkimuksessa. Liikuntaryhmien tutkimuksista hahmottuu myös selkeästi sosiaalipsykologinen orientaatio. Näin ollen esittelen tässä kappaleessa lähtökohdiltaan moninaisia liikunnan tutkimuksia, jotka avaavat liikunnan yhteyksiä minuuden rakentumiseen ja pätevyyden kokemiseen sekä tarkastelevat liikuntaa moniulotteisena sosiaalisena toimintana.

Liikunnan on todettu monissa tutkimuksissa vahvistavan yksilöiden minuutta ja itsearvostusta. Tähän teemaan liittyy Salmelan (2006) väitöskirja *Koetun sosiaalisen tuen, pätevyyden, itsearvostuksen ja liikunnan yhteyksiä*, jossa tarkasteltiin minuuden moniulotteista rakentumista Harterin kognitiivisen kehitysteorian mallin avulla. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää nuorten sosiaalisen tuen ja itsearvostuksen kokemuksia sekä liikunta-aktiivisuutta ja näiden eri tekijöiden välistä vuorovaikutusta. (Salmela 2006, 15–17.) Aineistona tässä oli pitkittäistutkimuksena kerätyt kyselyt, joita analysoitiin tilastollisin menetelmin (emt.).

Salmelan (2006) tutkimustulokset valaisevat yksilön minuuden rakentumista psyykkisenä, fyysisenä, ja sosiaalisena kokonaisuutena, jolloin koettu sosiaalinen tuki, pätevyys, itsearvostus ja liikunnallinen toiminta kietoutuvat tiiviisti yhteen. Tulosten mukaan kavereilta saatu sosiaalinen tuki tuottaa esimerkiksi fyysisen pätevyyden kokemuksia, jotka puolestaan lisäävät itsearvostusta. Itsearvostus taas edistää liikunta-aktiivisuutta. (Salmela 2006, 128–129.)

Liimataisen (2000) väitöskirja *Pro-sosiaalinen käyttäytyminen, minäkäsitys ja liikuntaharrastus 11- ja 17-vuotiailla nuorilla* pureutui myös liikunnallisessa toiminnassa tapahtuvaan sosiaaliseen ja psyykkiseen kehitykseen kognitiivisen psykologian näkökulmasta. Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa syvällistä ymmärrystä liikuntakokemusten yhteydestä minäkäsityksen eri puoliin sekä positiiviseen sosiaaliseen käyttäytymiseen. (Liimatainen 2000, 11–12.) Aineisto koostui tässäkin kyselyistä, joita analysoitiin tilastollisin menetelmin (emt.). Tutkimuksen tulokset vahvistivat liikunnasta syntyvien kokemusten tärkeyttä itsearvostukselle (emt., 99).

Salmelan (2006) ja Liimataisen (2000) tutkimukset tukevat omaa työtäni siten, että ne osoittavat selviä yhteyksiä liikunnallisen toiminnan ja minuuden muodostumisen välillä. Psykologinen positivistinen lähestymistapa eroaa oman tutkimukseni sosiaalipsykologisesta näkökulmasta, mutta molemmissa huomioidaan liikunnallinen toiminta merkityksellisenä minuuden rakentumisen kontekstina. Lisäksi Salmelan ja Liimataisen tutkimuksissa minuuden kehitys liikunnan kontekstissa nojautuu sosiaaliseen toimintaan, mikä taas on oman tutkimukseni perustava ajatus.

Liikunnallisen toiminnan merkityksellisyys ei ole kuitenkaan aina positivistisen tutkimusperinteen mukaisesti mitattavissa. Niinpä Crone, Smith ja Gough (2005) halusivat tutkimuksessaan ymmärtää liikunnan merkitystä osana kokonaisvaltaista ihmisyyttä, joten he selvittivät psyykkisen hyvinvoinnin ja fyysisen harjoittelun yhteyttä liikunnanharrastajien kokemusmaailmaan paneutumalla. Liikuntakokemuksia tutkittiin haastatteluaineistolla, jota analysoitiin grounded theory -menetelmällä. Tutkimuksen tuloksena syntyi mielenkiintoinen psykososiaalisen selitys sille, miksi liikunta kiinnittyy kokonaisvaltaisesti yksilön elämismaailmaan. Liikunnanharrastajien avainkokemukseksi nousi itsensä hyväksymisen tunne, johon liittyi sosiaalisen arvon kokeminen. (Emt., 600–608.) Oletan saman tuntemuksen ohjaavan myös parkouraaajien fyysisiä esityksiä.

Liikuntaryhmien toimintaa ja merkitystä on sosiaalipsykologisesti tutkittu varsin vähän, vaikka tällaisten ryhmäilmiöiden ymmärtämisessä piilee suuria voimavaroja. Lintunen ja Rovio (2009) lähestyvät liikuntaa sosiaalipsykologisesta perspektiivistä ja nostavat esiin sen, kuinka ”ryhmässä yksilö löytää itsensä”. Jokaiseen liikuntaryhmään kehittyy omanlaisensa kulttuuri, johon jäsenet samaistuvat - jopa ruumiillisesti kokiessaan yhteisen liikkeen virtauksia. Toisaalta liikuntaryhmä tarjoaa samalla myös oivan mahdollisuuden kasvaa omaksi erityiseksi itsekseen. (Emt., 13–14.)

Oman tutkimukseni tavoitteena on edistää sosiaalipsykologista näkemystä siitä, millä keinoin yksilö ”löytää itsensä” liikuntaryhmän kontekstissa. Näen tämän ennen kaikkea vuorovaikutustason ilmiönä, jolloin työtäni sivuavat liikuntaryhmän tunne- ja vuorovaikutusilmapiiriä tarkastelevat tutkimukset. Nämä edustavat liikunnan ryhmäilmiötutkimuksen ajankohtaista suuntausta, jossa tutkitaan toimivaa vuorovaikutusta ja sen edistämistä (Lintunen & Kuusela 2009, 180–184).

Vazou, Ntoumasis ja Duda (2005) analysoivat liikuntaryhmän vuorovaikutusilmastoa tavoitteenaan tunnistaa ryhmätovereiden luoman ilmapiirin vaikutus yksilön liikuntakokemuksiin ja suoriutumiseen. Tutkimus suoritettiin syvähaastattelemalla ryhmän jäseniä ja tuloksena löytyi

vuorovaikutusilmastoa rakentavia ulottuvuuksia. Liikuntaryhmän ilmapiiriin vaikuttivat esimerkiksi kavereiden tapa tukea yksilön ponnisteluja ja suhtautuminen toisen epäonnistumisiin. Myös keskinäinen paremmuusvertailu jäseni ryhmätoimintaa. (Vazou ym. 2005, 497, 509–512.) Nämä vuorovaikutusilmastoa suuntaavat ulottuvuudet muistuttavat huomattavasti myös oman tutkimusaineistoni tapahtumia, joiden myötä fyysiset minuuden esitykset rakentuvat.

Williamsin, Hudsonin ja Lawsonin (1999) tutkimuskohteena oli tutunoloinen urheilijoiden itsensä esittäminen. He lähestyivät ilmiötä kuitenkin psykologisesti tavoitteenaan kehittää mittaväline, jolla voisi arvioida urheilijoiden kokemia itsensä esittämisen paineita. Mitta-asteikon kehittelyn taustalla oli Learyn (1992) itsensä esittämisen teoria, jonka ideana on sama vaikutelman hallinta kuin Goffmaninkin (1959) vastaavassa teoriassa. Tutkimuksen tuloksena syntyi mittari, joka arvioi itsensä esittämiseen liittyviä piirteitä kuten omasta vaikutelmasta huolehtimista tai epäonnistumisen pelkoa. (Emt. 487–488.) Näitä samoja piirteitä voi tunnistaa myös omassa aineistossani.

Tutkimusaineistoni on kerätty parkour-kulttuurin maailmasta. Sitä kautta työlläni on yhteyksiä liikuntasosiologiseen tutkimukseen, jossa tarkastelun kohteena ovat liikuntakulttuurit ja niissä rakentuvat merkitykset. Harisen, Itkosen ja Rautpuron (2006) liikuntasosiologinen *tutkimus skeittareista* lähestyi *asfalttiprinssien* omaa alakulttuurista maailmaa ja tutkimuksen tavoitteena oli tutkia skeittausta sosiaalisena ilmiönä. (Emt., 5, 9–11.) Aineisto kerättiin kyselytutkimuksena ja analysoitiin pääosin tilastollisin menetelmin (emt.). Tutkimuksen tulosten mukaan skeittaus näyttäytyi pojille merkityksellisenä kulttuuriyhteisönä, johon he identifioituivat ruumiillisen tyylin ja liikkumisen avulla (emt., 55–59). Myös parkouraajilla on hyvin samankaltainen liikuntakulttuurinen yhteisö, jonka suojissa he rakentavat omia identiteettejään.

Esittelemissäni liikunnan tutkimuksissa lähestytään fyysistä itsensä esittämisen ilmiötä varsin monelta suunnalta ja jokainen niistä valaisee omaa tutkimusaiheittani melko erilaisesta perspektiivistä. Psykologisesta näkökulmasta on selvitetty täsmällisesti sitä, miten liikunta muokkaa minuutta. Tämä vahva yhteys antaa perusteita omalle tutkimusasetelmälleni. Liikunnan ryhmäilmiöiden tutkimuksessa korostetaan vuorovaikutusilmapiirin merkitystä ja nostetaan esiin samoja vuorovaikutustapahtumia, jotka taustoittavat myös oman tutkimukseni itsensä esittämistä. Liikuntasosiologinen näkemys taas avaa parkouraajien liittymistä omaan liikuntakulttuuriinsa.

Kokonaisuutena nämä eri tutkimukset vahvistavat ja tukevat oman tutkimukseni eri puolia, ja monialainen lähestyminen on työssäni rikkaus. Toisaalta mitään löytämistäni tutkimuksista ei voi

täsmällisesti rinnastaa omaan työhöni, koska menetelmät tai ontologiset lähtökohdat ovat niissä melko erilaisia. Erilaisista liikunnan tutkimuksista hahmottuu kuitenkin yhteisenä piirteenä ihmisten tarve kokea ja esittää itsensä pätevinä, sosiaalisesti merkityksellisinä yksilöinä. Oma tutkimustehtäväni on avata lisää sitä, millä tavalla pätevä minuus muodostuu liikunnallisessa vuorovaikutuksessa.

5.2 Sosiaalitieteelliset tutkimukset

Tässä kappaleessa esittelen tärkeimpiä omaan työhöni liittyviä sosiaalitieteellisiä tutkimuksia. Kulttuurisia yhteisöjä ja niiden toimintatapoja tarkastelevissa etnografisissa tutkimuksissa kuvataan elävästi erilaisia arkisia käytäntöjä, joilla sosiaalinen todellisuus kirjautuu ruumiiseen (vrt. Berg 2010). Näin ollen myös identiteetti näyttäytyy aktiivisena fyysisenä tekemisenä. Kokonaisvaltaisesti ruumiillistunutta kulttuuria lähestyvien etnografioiden lisäksi omaa työtäni sivuavat monet nonverbaalisen vuorovaikutuksen tutkimukset. Näissä huomio kohdistuu hienopiirteisempään ruumiilliseen toimintaan, jonka avulla myös rakennetaan minuuden esityksiä vuorovaikutustilanteissa taiteillen. Tällaista nonverbaalista itsensä esittämistä tutkitaan usein psykologisen sosiaalipsykologian näkökulmasta täsmällisillä koeasetelmilla ja mittauksilla.

Bergin (2010) sosiaalipsykologian alan etnografisessa tutkimuksessa pureuduttiin koulun liikuntatunneilla tapahtuvaan sosiaalisten järjestysten tuottamiseen. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää tilanteellisia käytäntöjä, jotka muodostavat ryhmärajoja ja hierarkioita oppilaiden välille. Huomio kohdistui erityisesti sukupuolta ja ruumiillisuutta merkityksellistävään toimintaan. Tätä sosiaalisesti tuotettua ja elettyä liikuntatuntien todellisuutta tarkasteltiin Goffmanin dramaturgisen lähestymistavan näkökulmasta havainnoimalla ja haastatteleamalla oppilaita. (Emt., 3, iv.)

Tutkimuksen tulokset todensivat ruumiiseen kirjautuvia erontekoja, joiden myötä yksilöt asemoituivat ryhmässään. Järjestyksen tuottaminen kietoutui esimerkiksi liikunnallisen taitavuuden erotteluun pelaajavalintatilanteissa. (Berg 2010, 127–128.) Bergin tutkimuksella on monia tärkeitä yhteyksiä omaan työhöni niin lähestymistavan, tutkimuskohteen kuin tulostenkin osalta. Erityisen merkittävänä näen huomion tilanteellisesti vaihtuvista ja ruumiillisuuden kautta syntyvistä keskinäisistä asemoitumisista, jotka muodostavat samalla liikuntaryhmän sosiaalisia järjestyksiä.

Bianchin (2008) tutkimuksen lähtökohtana oli tukea nuorten positiivista ruumiillista erottautumista ja visuaalista identiteetin rakentamista osallistavan taideprojektin avulla. Tavoitteena oli tarkastella

erilaisia ruumiillisen identiteetin esittämisen tapoja ja niihin liittyviä merkityksiä. Tutkimusprojekti toteutettiin nuorten työpajoina, joiden tuotoksista pidettiin näyttelyitä. Työpajoissa syntyi moninaisia ja rikkaita minuuden ilmaisuja esimerkiksi videoesitysten muodossa. Visuaalinen itsensä toteuttaminen merkitsi nuorille enemmän kuin pinnallista kuvittamista, koska osallistujat kokivat tuovansa teoksissaan esiin omaa persoonallisuuttaan. Lisäksi nuoret saivat teostensa myötä itsetuntoa vahvistavaa palautetta toisilta osallistujilta. (Emt., 293–297, 305.) Parkouraajien videot näyttäytyvät samalla tavoin ilmaisuvoimaisina identiteetin esityksinä, jotka välittyvät tehokkaasti harrastajien keskuudessa. Videoista myös keskustellaan ja saadaan palautetta toisilta.

Ruumiillista identiteetin esittämistä ei voi ainoastaan nähdä vapaana itsensä toteuttamisena, vaan se tapahtuu aina tiettyjen yhteiskunnallisten ja kulttuuristen reunaehtojen puitteissa. Omintakeisilla toimintatavoilla voidaan myös vastustaa vallitsevia identiteetin määrittelyjä ja rakentaa yhteyttä vaihtoehtoihin alakulttuureihin. Herrera, Jones ja Thomas de Benitez (2009) perehtyivät etnografiassaan Meksikon kaduilla eläviin nuoriin havainnoimalla ja haastatteleamalla heitä. Tavoitteena oli selvittää nuorten fyysisiä strategioita, joilla he pyrkivät ilmaisemaan itseään näissä vaativissa olosuhteissa. (Emt., 67–68.)

Tutkimuksen tulokset toivat päivänvaloon kadulla asuvien nuorten äärimmäisiä ruumiillisia keinoja, joihin kuuluivat esimerkiksi tappelminen ja itsensä vahingoittaminen. Paradoksaalisesti nämä väkivaltaiset käytännöt merkitsivät näille nuorille kuitenkin positiivista mahdollisuutta oman identiteetin fyysiseen esittämiseen. (Herrera ym. 2009, 78–79.) Kaupungin kaduilla esityksiään rakentavien parkouraajien alakulttuurinen toiminta ei ole näin radikaalia eikä pakon sanelemaa, mutta omalla tavallaan hekin vastustavat vallitsevia ruumiillisia käytäntöjä. Parkouraajien liikkumista voi pitää eräänlaisena kaupunkitilan fyysisenä ”toisinajatteluna”.

Seuraavaksi esittelen tutkimuksia, joissa fyysistä itsensä esittämistä tarkastellaan pienemmässä, mutta tarkemmassa kehyksessä eli nonverbaalisen vuorovaikutuksen tasolla. Levinen ja Feldmanin (1997) tarkoituksena oli tutkia tiettyjen itsensä esittämisen tavoitteiden näkymistä nonverbaalisessa tunneilmaisussa. Näitä tietoisia vuorovaikutustavoitteita olivat pätevyyden ilmaiseminen ja pidetyksi tuleminen. Tutkimus suoritettiin mittaamalla ennalta asetettujen vuorovaikutustavoitteiden saavuttamista erilaisissa koeryhmissä, joiden tuloksia vertailtiin ja analysoitiin tilastollisin menetelmin. Tulokset vahvistivat sitä, että tietoinen itsensä esittäminen tulee vuorovaikutuksessa selvästi esiin esimerkiksi nonverbaalisen tunneilmaisun variaatioina. Yllättäen pätevän ja

kyvykkään vaikutelman onnistuu parhaiten luomaan siten, että saa toiset pitämään itsestään. (Emt., 505, 516.) Samansuuntaiset vuorovaikutusmekanismit toimivat myös parkour-harjoituksissa.

Bond, Atoum ja VanLeeuwen (1996) tutkivat itsensä esittämistä haasteellisessa suoriutumistilanteessa. Tutkimuksen tavoitteena oli analysoida sitä, miten yleisön läsnäolo vaikuttaa vaikean kielellisen oppimistehtävän suorittamiseen. Yleisön arvioivan katseen oletettiin haittaavan suoriutumista, koska tällöin tilannetta häiritsee julkisen epäonnistumisen pelko. Niinpä tutkimuksessa tarkkailtiin erityisesti nonverbaalista vuorovaikutusta, joka on tärkeä vaikutelmaa säätelevä tekijä. Tehtävästä selviytymistä mitattiin erilaisilla koeasetelmilla, joissa yleisön läsnäolo ja mahdollisuudet arvioida suoriutumista vaihtelivat. (Emt., 31, 34.)

Näiden koetilanteiden tilastollinen analyysi osoitti tehtävän suorittamisen häiriintyvän vain silloin, kun yleisö pystyi varmasti havaitsemaan siinä sattuneet virheet. Muissa tapauksissa epäonnistumisia korjailtiin taitavasti esimerkiksi välttelemällä suoraa katsekontaktia vuorovaikutuksessa. Yleisön edessä tapahtuva suoritus pitäisikin nähdä ennen kaikkea itsensä esittämisen keinona, ja sama ilmiö koskee myös esimerkiksi liikuntasuorituksia. (Bond ym. 1996, 31, 41–43.) Tarkastelen oman tutkimusaineistoni parkour-temppuja juuri tässä valossa.

Pätevän minuuden esittäminen tukeutuu taitavaan kasvotyöhön. Tämä ilmenee esimerkiksi neuvomistilanteissa, joissa tahdikkaalla nonverbaalisella vuorovaikutuksella suojellaan toisen kasvojen esittämistä. Trees, Kerssen-Griep ja Hess (2009) tarkastelivat tutkimuksessaan ohjaajan kasvotyön vaikutusta palautteenantamisesta syntyviin kokemuksiin. Tutkimukseen osallistuneet opiskelijat pitivät ensin esitelmän, josta he saivat ohjaajaltaan palautetta. Tämän jälkeen he arvioivat saamansa ohjauksen hyödyllisyyttä ja oikeudenmukaisuutta. Palautetilanteiden arviot kerättiin kyselyinä, joita analysoitiin tilastollisin menetelmin. Tulosten mukaan opiskelijoiden kokema kasvojen säilyttäminen lisäsi ratkaisevasti ohjaajan ja häneltä saadun palautteen arvostamista. (Emt., 397, 408.) Kasvotyön näkökulma on tärkeä myös omassa työssäni, koska parkourin harjoittelu perustuu suurelta osin kavereille esittämiseen ja keskinäiseen arviointiin.

Tähän kokoamissani sosiaalitieteellisissä tutkimuksissa fyysistä itsensä esittämistä lähestytään sekä antropologian että nonverbaalisen vuorovaikutuksen suunnasta, jotka ovat molemmat keskeisiä oman työni tarkastelukulmia. Antropologisissa tutkimuksissa ruumiillisuus ja liikkuminen nähdään monimuotoisina minuuden rakentamisen mahdollisuuksina, osana elämisenkokonaisuutta. Ruumiillistuneet minuuden esitykset muotoutuvat kuitenkin sosiaaliseen taustaansa sitoutuen,

jolloin ne asettuvat kulttuuristen käytäntöjen luomiin järjestyksiin. Etnografisen lähestymistavan mukaan myös parkouraajien fyysinen itsensä esittäminen on ymmärrettävä osana heidän sosiaalisia järjestyksiään ja kulttuurista kontekstiaan.

Etnografisesti kerätyssä aineistossani huomio tarkentuu nonverbaaliseen vuorovaikutukseen. Itsensä esittämiseen tähtäävää nonverbaalista vuorovaikutusta on tarkasteltu varsin monissa yhteyksissä ja täsmällisillä koeasetelmilla, mikä antaa ilmiön tutkimiselle vakuuttavan pohjan. Omassa työssäni näen fyysisen itsensä esittämisen kuitenkin kokonaisvaltaisena sosiaalisesti merkityksellisen liikkumisen jatkumona. Näin ollen parkouraajien esityksissä on huomioitava nonverbaalisen vuorovaikutuksen lisäksi myös heidän suureleisemmät ilmaisunsa eli parkour-temput.

6 Aineistot ja menetelmät

6.1 Ketkä ihmeen parkouraajat?

Tämän luvun tarkoituksena on avata perusteellisesti työssäni käyttämien aineistojen ja menetelmien kokonaisuus, josta tutkimusmatkani rakentuu. Ennen menetelmien ja aineistojen tarkempaa käsittelemistä esittelen kuitenkin tutkimusaineistoni päähenkilöt eli parkouraajat. Tutkimushenkilöiden esittelyn ohella selvitän tässä kappaleessa myös parkourin yleisiä periaatteita ja lajin harjoittelun luonnetta, koska tutkimusasetelmassani juuri parkour-harjoitukset toimivat tarkastelemani fyysisen itsensä esittämisen kontekstina.

Parkour-taitureista tuli tutkimusaineistoni päätahtiä muutamien sopivien sattumusten kautta. Eräs tärkeä tutkimushenkilöideni valintaa ohjannut ajatus oli se, että en halunnut itselleni ennestään läheistä lajia tai ihmisiä tarkasteluni kohteeksi. Toinen toiveeni liittyi tutkimushenkilöiden omaehtoiseen liikkumisen maailmaan ja sosiaaliseen ryhmään, joka parkouraajilla oli jo valmiina. Näin ollen minun ei tarvinnut käskää ketään tekemään mitään uutta tai erityistä tutkimustani varten.

Kandin tutkielmassani olin kerännyt liikkumiseen liittyviä kertomuksia ja erityisesti parkouraajilta sain tuolloin ilahduttavia ja suorastaan liikuttavia kirjoituksia. Näiden kertomusten perusteella tiesin, että parkouraajat suhtautuvat liikunnalliseen toimintaansa varsin antaumuksella ja jopa pohdiskelevasti. Parkour on heille merkityksellinen elämänosa. Niinpä otin yhteyttä tämän porukan avainhenkilöön ja hänen avullaan pääsinkin sujuvasti kurkistamaan parkouraajien ”skeneen”. Ilokseni tutkimusyhteistyöhön kanssani lupautui sekä alle kahdeksantoistavuotiaiden poikien ryhmä

että täysi-ikäisiä nuoria aikuisia, joista osa toimi välillä myös ohjaajina. Yhteensä havainnoin yhtätoista liikkujaa. Kokonaisuudessaan parkourajien ryhmä näyttäytyi moni-ilmeisenä ja värikkäänä joukkona, jota yhdisti lähinnä kiinnostus tähän erityiseen liikkumisenmuotoon.

Tutkimuksessani en tarkastele parkouria liikuntalajina tai parkourin harrastajia yksilöinä. Parkourin maailmasta löytyy kuitenkin kiehtovia piirteitä, minkä vuoksi lajia harrastavat yksilöt sopivat hyvin fyysisen itsensä esittämisen tarkasteluun. Tämä liittyy parkourin performatiiviseen luonteeseen. Parkour ei ole pallopelien kaltainen joukkuelaji, vaan toiminta perustuu enemmän itsenäisiin yksilösuorituksiin – persoonallisiin fyysisiin esityksiin. Eräs tutkimushenkilöni kuvasi osuvasti parkourin performatiivista luonnetta näin: *”Vaikka parkourin on tarkoitus olla käytännöllistä, oikein tehtynä kaikki liikkeet ovat myös hienon näköisiä.”*

Performatiivisuuden lisäksi parkouriin liittyy myös muita piirteitä, joiden vuoksi siitä kehkeytyi mielekäs aineisto tutkimukselleni. Esittelen nyt näitä parkourin periaatteita vuoropuheluna seuraavien tekstikatkelmien kanssa. Välissä olevat lainaukset ovat peräisin Suomen Parkour ry:n internet-sivujen Kysymyksiä & Vastauksia -palstalta (<http://www.parkour.fi/drupal/>), joten määritelmät edustavat asianosaisten omia näkemyksiä aiheesta. Tällä tavoin parkour-käsite ja lajin idea tulee avattua parkourajien omaan ääneen tukeutuen.

”Mitä on parkour? Laji, jossa pyritään innovatiiviseen ja katkeamattomaan sulavaan liikkeeseen meidän jokapäiväisessä ympäristössämme. Hypitään siis kirjaimellisesti seinille. Kaupungin kaiteita ja muureja ei nähdä rajoitteina liikkeelle, vaan pikemminkin mahdollisuuksina. Harjoitusratana, tai pikemminkin leikkikenttänä, toimii koko kaupunki.”

Tutkimushenkilöni toteuttavat tätä innovatiivista parkour-liikkumistaan kokoontumalla yhteisiin harjoituksiin eli ”jameihin”. Talvella harjoitukset pidetään sisätiloissa, mutta toiminnassa näkyy silti sama luova ja avarakatseinen ote. Harjoitukset muodostuvat sekä yhteisestä, ohjatusta toiminnasta, että omasta ”vapaa-ajasta”, jolloin jokainen voi itsenäisesti koetella liikunnallista mielikuvitustaan. Toimintaa voi luonnehtia erilaisten fyysisten haasteiden jatkuvaksi kehittelyksi ja toisaalta sitkeäksi suoritusten työstämiseksi. Parkourajat ylittävät esteitä, tasapainoilevat kaiteilla tai jahtaavat toisiaan tempuradoilla puikkelehtien. Näin harjoitukset täyttyvät toistuvista liikunnallista haasteista ja niihin vastaamisista, mutta tärkeä osa lajikulttuuria on myös rento yhdessäolo.

Parkourin liikekieli on kiehtovaa ja monipuolista, mutta samalla se on jollain tavalla kauniin yksinkertaista. Liikkuminen perustuu yksilölliseen ruumiin ja fyysisen potentiaalin hyödyntämiseen, ilman apuvälineitä. Parkouraaajien toiminta näyttäytyy ikään kuin eräänlaisena sosiaalisen ja liikunnallisesti taitavan eläinlauman kokoontumisena. Lajiin liittyvä eläimellisen vallaton ja leikkisä liikkumisentyyli juontaa juurensa myös lajin syntyhistoriasta:

”Mistä laji on lähtöisin, kuka sen keksi? Parkour on lähtöisin Ranskasta, tarkemmin sanottuna Pariisin esikaupungista nimeltään Lisses. Siellä 80-luvun lopussa ja 90-luvun alussa muutama nuori poika jatkoivat kaikkien lapsien harrastamaa hyppimistä, pomppimista. He kehittivät siitä itselleen harrastuksen ja antoivat sille nimen.”

Parkourissa voidaan siis liikkua kulttuurin kankeista kaavoista poikkeavilla tavoilla ja säilyttää lapsenomaisen liikkumisenriemu. Tällainen ”seinille hyppiminen” on mahdollista, kun toiminnasta luodaan virallinen käsite. Yksi tutkimushenkilöni kuvasi tuntemuksiaan parkourista juuri tällaisen isoille lapsille sallitun vapaudenkokemuksen kautta: *”Tää on aikuisille hyväksyttyä ja soveliasta leikkimistä.”* Lajiin kuuluva luova ja luonnollisen vapautunut liikkumisentapa mahdollistaa myös persoonallisen itsensä toteuttamisen, minkä vuoksi näen parkour-toiminnan soveltuvan hyvin fyysisen itsensä esittämisen tutkimiseen. Mahdollisuus persoonallisiin minuuden esityksiin syntyy ennen kaikkea parkouraaajien tavasta nähdä ympäröivä todellisuus vaihtoehtoisella tavalla:

”Uusien liikkeiden opettelu vaatii luovuutta, kykyä nähdä ympäristö uudesta näkökulmasta ja monesti paljon fyysistä harjoittelua. On tärkeää pitää mielessä, että laji ei ole pelkästään yksittäisiä liikkeitä, vaan se koostuu yhtä paljon liikkeestä liikkeiden välissä sekä kyvystä nähdä ympäristö tarvittavalla tavalla.”

Tutkimukseni kannalta kiinnostavaksi nousee myös parkouraaajien ajatus *”liikkeestä liikkeiden välissä”*, koska tarkastelen omassa aineistossani parkour-harjoituksia nimenomaan sosiaalisesti merkityksellisen liikkumisen jatkumona. Aineistossani tapahtuu siis paljon *”suoritusten välissä”*. Parkourin mieltäminen tällaiseksi kokonaisvaltaiseksi elämänotteeksi luokin lajin harjoittelijoille maailman, jossa he leikkivät jatkuvasti fyysisen ja sosiaalisen itsensä esittämisen äärellä – liikunnallisia haasteitaan suorittaen, jännittäen, epäonnistuen ja uudelleen yrittäen.

6.2 Tutkimusmatkan lähtökohdat

Tutkimukseni on toteutettu laadullisilla tutkimusmenetelmillä. Kvalitatiivinen tutkimus ei ole mikään yksiselitteinen tutkimusote, vaan se sisältää monenlaisia tutkimuksen toteuttamisen tapoja (ks. esim. Eskola & Suoranta 1998). Laadullisten tutkimusten kirjoa yhdistää ihmisen moninaisen elämämaailman tarkasteleminen (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, 4). Tutkimuskohteenani oleva fyysinen itsensä esittäminen liittyy ennen kaikkea ihmisten vuorovaikutustodellisuuteen, joten valitsemani laadulliset tutkimusmenetelmät soveltuivat parhaiten tällaisen ilmiön tarkasteluun (vrt. Eskola & Suoranta 1998, 14).

Laadullista tutkimusta voi luonnehtia prosessiksi, eläväksi tutkimusmatkaksi. Tällainen tutkimushanke muodostuu monista matkan varrella tehtävistä valinnoista, jolloin työ elää ja muuttuu prosessin edetessä. Lopullinen tulos on aina omanlaisensa versio tutkittavasta ilmiöstä. (Kiviniemi 2001, 68; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, 3.) Prosessimaisuus kuvaa osuvasti myös omaa työskentelyäni, sillä matkan edetessä tein lukuisia tutkimusreittiä muokkaavia siirtoja esimerkiksi havaintojen suuntaamisessa ja tutkimustehtävän jäsentämisessä. Niinpä työni lopputulos syntyy yhtä paljon itse tutkimusprosessista kuin varsinaisista löydöksistä. Tämänkaltaisessa tutkimuksessa tärkeäksi nouseekin tutkijan aseman ja tekojen refleктоiminen (ks. esim. Eskola & suoranta 1998, 20), joten seuraavaksi avaan oman työskentelyni yleiset lähtökohdat.

Tutkimukseni lähti liikkeelle itsensä toteuttajien ihmettelemisestä, mikä tarkentui kysymykseen fyysisestä itsensä esittämisestä. Tämä ajatus mielessäni löysin parkouraajista sopivan aineiston. Varsin pian tutkimusasetelmani täydentyi aiheeseeni sopivalla Goffmanin (1959) teorialla, joten itsensä esittämisen teoriasta muodostui työtäni ja erityisesti havainnointiani ohjannut ikkuna. Goffmanin (1959) teoria ei ratkaissut yksiselitteisesti kaikkia tutkimukseni palasia, mutta siihen sisältyvä ajatusmaailma on suunnannut vahvasti työskentelyäni koko prosessin ajan. Näin ollen teoreettinen viitekehys toimii työssäni moninaisena tukena ja ”mahdollisuutena” (vrt. Eskola & Suoranta 1998, 84).

Toisaalta työtäni kuvaa laadulliselle tutkimukselle tyypillinen aineistolähtöisyys. Havainnointikohteeni ja analyysiyksikköni selkenivät aineistoon perehtymisen myötä, minkä johdosta tutkimustehtäväni ja teoreettinen rakennelmani tarkentuivat. (Vrt. Eskola & Suoranta 1998, 19, 83.) Myös itse aineistokokonaisuuteni ja siihen sisältyvät aineistonmuodot rakentuivat vahvasti parkour-maailman lähtökohdista. Ensimmäinen aineistoni osa koostuu havainnoinnista,

joka osoittautui luontevimmaksi tavaksi lähestyä parkouraajien elämää. Parkouraajien videoiden mukaan ottaminen oli niin ikään ”aineistolähtöinen” valinta, koska videot liittyvät olennaisesti parkouraajien toimintaan. Lopuksi aineisto kaipasi vielä vahvistukseksi parkouraajien omia näkemyksiä, joten kokonaisuutta täydentävät tutkimushenkilöiden kirjalliset kommentit.

Tutkimukseni kolmiosainen parkour-aineisto muodostaa eräänlaisen menetelmällisen triangulaation. Tällainen moninäkökulmaisuus sopii hyvin sosiaalipsykologiseen ihmisten toiminnan tutkimukseen, koska sillä saadaan kattavampi ja luotettavampi kuva tutkimuskohteesta varsinkin vieraamman ilmiön kohdalla (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, 15–16). Tutkimusaineistoni monipuolistuminen syvensi myös omaa perehtymistäni parkourin maailmaan. Kokonaisvaltaisen lähestymisen ja tutkimuskohteeseen uppoutumisen myötä työskentelyni alkoi vähitellen muistuttaa etnografista lähestymistapaa (vrt. esim. Eskola & Suoranta 1998, 106), josta muodostui lopulta kokoava selkäranka tutkimusprosessilleni.

6.3 Etnografiasta

Tässä kappaleessa määrittelen lyhyesti etnografisen menetelmän perusteet, minkä jälkeen käsittelen varsinaista aineistonkeräämisprosessiani eli tutkimusmatkani kulkua näiden menetelmällisten periaatteiden valossa. Käsite etnografia viittaa tietynlaiseen tutkimusmenetelmään tai sen tuloksena syntyvään tutkimustekstiin (Eskola & Suoranta 1998, 104). Omassa työssäni sovellan tätä moninaista menetelmää siten, että se muovautuu tutkimuskohteeseeni sopivaksi lähestymistavaksi.

Etnografinen tutkimusmenetelmä tarkoittaa tavallisesti jonkun sosiaalisen maailman tai tietyn kulttuurin tarkastelua osallistuvan havainnoinnin avulla. Havaintoaineiston lisäksi etnografiassa käytetään usein myös muita tutkimuskohteeseen sopivia menetelmiä, esimerkiksi videointia tai kirjallisten aineistojen keräämistä. Näin menetelmä muokkautuu joustavasti monenlaisiin sosiaalisen maailman kohteisiin. Olennaista etnografisessa tutkimuksessa on tutkimuskohteen avarakatseinen lähestyminen, jolloin tarkasteltava ilmiö nähdään osana laajempaa vuorovaikutuskokonaisuutta ja kulttuurista kontekstia. (Atkinson ym. 2001, 4–5.) Tutkimuskohteen sosiaalista maailmaa ja toiminnallisia käytäntöjä pyritään tarkastelemaan ikään kuin sisältä päin (ks. esim. Eskola & Suoranta 1998, 106).

Tällainen kokonaisvaltainen ja syvälinen lähestymistapa perustuu kokemukselliseen ja läsnä olevaan tutkijuuteen. Etnografiassa sosiaalista todellisuutta ei tarkastella vain irrallisena tekstinä tai

muun materiaalisen ilmaisun välityksellä, vaan tutkimuskohteen elämään heittäytyään tarvittavissa määrin mukaan. (Atkinson 2001, 4–5.) Myös omassa tutkimuksessani lähestyin parkouraajien maailmaa monipuolisen aineiston avulla ja siihen kokonaisvaltaisesti eläytyen. Tällainen menettely kietoutui luontevasti siihen, että osallistuin itse parkouraajien harjoituksiin.

Fyysinen ja ruumiillinen läsnäolo tekee etnografisesta menetelmästä erityislaatuisen (ks. esim. Lappalainen 2007, 10). Tutkija asemoituu vahvasti osaksi tutkimuskohdettaan ja sen sosiaalisia järjestyksiä, mikä vaikuttaa tutkimuksessa syntyvään tietämykseen. Tästä johtuen etnografisessa prosessissa keskeiseksi muodostuu toiminnan refleksiivisyys eli tutkijan aseman, tekojen ja kokemusten analyttinen pohdinta. (Hammersley & Atkinson 1995, 16–17, 191–192.) Parkouraajia tutkiessani refleksiivisyys konkretisoitui siinä, että huomasin sisältyväni ruumiillisesti tarkastelemaani ilmiöön. Tämä vaikutti paljon työni muotoutumiseen. Refleksiivisen tiedostamisen hengessä kirjoitan usein tästä omasta toiminnastani ja sen myötä kehittyvistä näkemyksistäni.

Oman tutkijuuden tiedostamiseen liittyy olennaisesti myös eettisten näkökulmien pohdinta. Etnografisessa tutkimusasetelmassa eettiset kysymykset nousevat esiin erityisesti osallistuvan havainnoinnin myötä, kun tutkija toimii fyysisesti ja sosiaalisesti osana tutkimaansa maailmaa. Eettisten periaatteiden mukaan tutkimushenkilöille täytyy tällöin tarkasti kertoa tutkimuksen teosta. Tutkittavien informointi näyttäytyy kuitenkin ristiriitaisena, koska etnografisessa prosessissa monet yksityiskohdat tarkentuvat vasta työn edetessä. Tarkkojen tutkimuskysymysten kertominen saattaa myös muuttaa tutkittavien käyttäytymistä. (Hammersley & Atkinson 1995, 264–265, 287.)

Ymmärrettävän tutkimusinformaation välittäminen oli myös oman tutkimusprojektini tärkeä tehtävä. Parkouraajat ottivat tiedonantoni vastaan kohteliaan luottavaisena ja suhtautuivat hankkeeseeni jopa välinpitämättömästi. Etnografisen työskentelyn sulautuminen tarkasteltavaan toimintaan johtaakin usein siihen, että tutkimushenkilöt unohtavat itse tutkimuksen (Hammersley & Atkinson 1995, 265). Parkour-harjoituksissa vieraillessani tutustuin pian tutkimushenkilöihini, jonka seurauksena tasapainoilin lopulta tutkimuksenteon ja kaverillisen yhteistoiminnan välillä.

Tällaisen ihmissuhteita virittävän tutkimusmenetelmän haasteeksi koituu yksityisyyden kunnioittaminen ja henkilökohtaisten seikkojen suojaaminen (Hammersley & Atkinson 1995, 267, 286). Parkour-harjoituksissa keskinäinen arvokkuuden säilyttäminen perustuu kasvotyöhön, johon myös minä tutkimusta tehdessäni osallistuin. Seuratessani parkouraajien esityksiä vältin yksilöitä

vertailevaa ja henkilöön liittyvää arviointia. Tarkasteluni myös kohdistui liikunnalliseen toimintaan, minkä vuoksi kaverillisissa keskusteluissa esiin tulleet seikat eivät olleet työssäni niin tärkeitä.

Kokonaisuudessaan etnografisesta tutkimuksesta kehkeytyy varsin työläs ja mukaansa tempaava prosessi. Työskentelyyn kytkeytyvän refleksiivisyyden lisäksi aineiston tuotanto, teoretisointi ja tulkinta limittyvät tiiviisti toisiinsa, minkä vuoksi etnografian käytännön tekeminen on jatkuvaa analysointia ja tutkimuksen kehittelyä. Keskeisinä työvälineinä toimivat kirjoittaminen ja lukeminen. Etnografisen prosessin tuloksena syntyykin tavallisesti kirjoitettu esitys, mutta tämä tutkittavasta ilmiöstä muodostuva kuvaus nähdään kuitenkin vain yhdenlaisena todellisuuden konstruktiona. (Lappalainen 2007, 13–14; Hammersley & Atkinson 1995, 239–240.) Näin ollen parkouraajien itsensä esittämisestä kuvaava etnografinen työni edustaa tiettyyn aikaan ja paikkaan sitoutuvaa kertomuksen rakentamista, joka on väistämättä myös tekijänsä näköistä.

6.4 Parkouraajia havainnoimassa

Etnografisen työni perustana on havainnointiaineisto, jonka keräsin parkour-harjoituksia seuraamalla ja niihin osallistumalla talvella 2010–2011. Seuraavaksi kerron tästä havainnointiprojektistani omaa toimintaani ja kokemuksiani reflektoiden. Parkouraajien parissa tekemäni aineistonkeruu mukaillee myös yleisiä etnografiseen prosessiin liittyviä piirteitä ja vaihteita, joten tarkastelen omaa kenttätöytäni näiden metodologisten lainalaisuuksien valossa.

Parkouraajien havainnoiminen osoittautui haasteelliseksi tehtäväksi. Tieteellinen havaintojen tekeminen ei ole mitään satunnaista katselemista, vaan se tarkoittaa systemaattista tutkimuskohteen tarkkailua ja havaintojen työstämistä. Sen avulla saadaan kuitenkin välitöntä tietoa toiminnan ja tilanteiden todellisesta luonteesta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, 58.) Parhaimmillaan havainnointi tuottaakin rikasta ja syvällistä informaatiota tutkittavasta kohteesta, minkä johdosta havaittu ilmiö kytkeytyy luontevasti vuorovaikutuskontekstiinsa. Tutkimusmenetelmänä sitä käytetään joko itsenäisesti tai muiden aineistojen lisänä kuten tässäkin tutkimuksessa. Erityisen hyvin havainnointi valaisee sellaisia vähemmän tutkittuja sosiaalisen elämän ilmiöitä, joista on muutoin vaikea saada käsitystä. (Grönfors 2007, 154–155.) Tämän vuoksi havainnointi soveltui sujuvasti myös parkouraajien fyysisen itsensä esittämisen tarkasteluun.

Tutkijan persoona toimii havainnointitutkimuksen tärkeimpänä työvälineenä. Havainnointiprosessi on joka vaiheessa erittäin subjektiivista toimintaa, jota ennako-oletukset, tunteet ja

vuorovaikutustapahtumat kuljettavat. Varsinkin osallistuvassa havainnoinnissa täytyy tällöin pohtia sitä, miten tutkijan sosiaalinen esiintyminen ja keskinäisten vuorovaikutustilanteiden muotoutuminen suuntaavat prosessia. Valikoiva toiminnan ohjaaminen ja persoonalliset tulkinnat mahdollistavat kuitenkin myös moninaisten tutkimuspolkujen muodostumisen. (Grönfors 2007, 151–153; Eskola & Suoranta 1998, 103–104.)

Etnografisen tutkimuspolun merkittävä ensiaskel syntyy aineistoon sisään pääsemisestä. Tämä kentälle meneminen ei tarkoita pelkästään fyysistä tutkimushenkilöiden elämään osallistumista, vaan se muodostuu jatkuvasta sosiaalisesta neuvottelusta toimivien vuorovaikutussuhteiden luomiseksi. (Hammersley & Atkinson 1995, 54, 79.) Tutkimuslupien hankkimista ja suhteiden rakentamista edistää usein sopivaan avainhenkilöön tutustuminen (Grönfors 2007, 159–160).

Omassa tutkimusprosessissani parkour-harjoitusten kentälle astuminen toi välittömästi esiin osallistuvaan havainnointiin liittyvän sosiaalisesti virittyneen tutkijan roolin. Alussa löytämäni avainhenkilö madalsi olennaisesti parkour-kentän kynnystä, minkä myötä uskaltauduin ensin nuorempien poikien ryhmään tutkimustani tunnustelemaan. Ystävällisestä avainhenkilöstä huolimatta vieraiden ihmisten ryhmään ujuttautuminen tuntui sosiaaliselta tunkeilulta, mitä yritin perustella sekä itselleni että tutkimushenkilöilleni. Teini-ikäisten poikien kanssa kommunikointi osoittautui myös taitolajiksi. Niinpä päättelin saaneeni pojilta luvan tutkimukselleni, kun he antoivat ymmärtää; ”ettei kyllä yhtään haittaa sun läsnäolo”. Elekieli näytteli tässä tärkeää osaa.

Grönfors (2007) muistuttaa, että tutkijan pääseminen havainnointikentälle tapahtuu vähitellen yhteisön toimintaan sosiaalistumalla (emt., 160–161). Siten tutkijan paikan ansaitseminen osoittautuu eräänlaiseksi vaikutelman luomistehtäväksi (Hammersley & Atkinson 1995, 87). Hikinen liikuntasalin tunnelma toimi minun ja parkouraaajien tutustumisessa yhteisesti jaettuna kokemukseksi, mikä teki esiintymisestäni ehkä luontevampaa. Alkukankeuksissani mietin kuitenkin usein, että mitä ihmeen gradua teen täällä jossain parkour-harjoituksissa. Toisaalta juuri tämä tutkimushenkilöiden sosiaalinen kohtaaminen ja oman toiminnan perusteleva pakottivat työstämään tutkimustani eteenpäin. Omituisesta hankkeestani huolimatta parkouraaajat suhtautuivat minuun mutkattoman luottavaisesti, joten halusin olla heidän luottamuksensa arvoinen.

Oman tutkijan roolin ja osallistumisen asteen määrittely on olennainen osa havainnointiprosessia. Havainnointi jaotellaan asteittain sen mukaan, millä tavalla tutkija osallistuu tutkittaviensa elämään. Piilohavainnoinnissa tutkimushenkilöt eivät tiedä jonkun tarkkailevan heitä tutkimustarkoituksessa,

kun taas osallistuvassa havainnoinnissa tutkija osallistuu tarvittavissa määrin tarkastelemaansa toimintaan. (Grönfors 2007, 156, 158.) Osallistuessaan tutkimushenkilöidensä elämään tutkija asettuu aina kaksoisrooliin. Tutkittavien yhteisöön otetaan osaa ihmisenä oman persoonan kautta, mutta samalla vuorovaikutustilanteita tarkastellaan myös tutkimusnäkökulmasta. (Emt., 154, 155.)

Aloittaessani omaa havainnointiprojektiani etsin sekä sosiaalisesti että fyysisesti paikkaani parkour-kentällä. Ensin ajatuksenani oli asemoitua tiiviisti ulkopuoliseksi tarkkailijaksi, joten maastouduin salin nurkkaan parkouraajien temmellystä väistellen. Yritin myös vaikuttaa pätevältä ja tehokkaalta havaintojen tekijältä. Grönforsin (2007) mukaan työn alussa toimintaa on luontevinta tarkkailla nimenomaan varovasti ulkoapäin, mistä tilanteen kehittymistä voi rauhassa tunnustella (emt., 161).

Havainnointityön edetessä tutkijan asema muotoutuu usein tutkimuskohteeseen sopivaksi versioksi. Parhaimmassa tapauksessa tutkimushenkilöt saavat itse päättää, millä tavalla tutkija asemoituu heidän joukkoonsa. Tällöin tutkija ikään kuin johdatellaan hienovaraisesti mukaan toimintaan. (Grönfors 2007, 158, 161.) Parkouraajien harjoituksissa vieraillessani koin, että luisuin vähitellen osaksi kentän tapahtumia. Tutkimushenkilöiden temppuihin eläytyessäni omaksuin esimerkiksi keskinäiseen harjoitteluun kuuluvia käytäntöjä kuten epäonnistumishetkiä kannattelevaa kasvotyötä.

Osallistuvasta havainnoinnista muodostuu dialoginen vuorovaikutussuhde. Tutkijan osallisuus heijastuu aina jollain tavalla tutkittaviin ja heidän toimintaansa, mikä vaikuttaa omanlaisensa tutkimusprosessin kehittymiseen. (Grönfors 2007, 151.) Omassa työssäni suhteeni parkouraajiin muuttui ja muotoutui ajan myötä. Parkouraajat kertoivat unohtaneensa pian tarkkailuni, koska temput vaativat tiukkaa keskittymistä. Keskinäiset vuorovaikutustilanteemme kuten keskustelut liikkumisesta ja omista kokemuksista tuottivat varmasti myös jotain vivahteita tarkastelemaani fyysiseen itsenä esittämiseen. Jos joku esimerkiksi suoriutui tyylikkäästi hienosta tempusta, toiset läsnäolijat – minä mukaan lukien – loivat onnistujaan merkitseviä ja ihailevia katseita. Näissä tilanteissa osoittautui myös luontevaksi jutella pari sanaa henkilön liikunnallisista taidoista.

Tutkimussuhteeni parkouraajiin jalostui ajan myötä hieman yllättävään muotoon, koska huomasin lopulta olevani kaikkea muuta kuin ulkopuolinen havainnoitsija parkour-kentällä. Osallisuuttani tiivistä tietysti se, että en malttanut vain katsoa sivusta toisten mukavaa leikkimistä. Ennen kaikkea roolini muotoutumista suuntasi kuitenkin parkour-kentän toiminnallinen luonne. Parkour-harjoitukset perustuvat yhteiseen liikunnalliseen temppuiluun, joten osallistumalla tähän toimintaan asemoiduin sosiaalisesti päteväksi ryhmän jäseneksi. (Vrt. Hammersley & Atkinson 1995, 87.)

Tutkittavien toimintaan osallistumisesta avautuu uudenlaisia näkökulmia tarkasteltavaan ilmiöön. Toiminnallinen kokeminen liittyy havaintoihin mukaan kaikki aistit, mikä synnyttää omakohtaisia tuntemuksia kentän tapahtumista. (Grönfors 2007, 158.) Osallistuessani parkourin haasteisiin tajusin, että ylittäessäni esteitä ja hyppiessäni seinille myös minä esitin fyysisesti itseäni. Goffmanin (1959) mukaan jokainen läsnäolija osallistuu sosiaalisen järjestyksen luomiseen, joten esittämällä pätevää liikkujaa ja tutkimusentekijää sisällyin itse tähän tutkimaani ilmiöön. Fyysiseen itsensä esittämiseen osallistumisessa ruumiillistui merkittävällä tavalla oman tutkijuuteni tiedostaminen.

Ruumiillinen osallistuminen tutkittavaan ilmiöön synnytti myös havaintoja siitä, miltä fyysinen itsensä esittäminen tuntuu esiintyjistä. Toisten katseiden alla tapahtuvassa suorituksessa aistii välittömästi sosiaalisesti latautuneen tilanteen, jonka kannatteluun jokainen väistämättä osallistuu. Keskinäinen arviointi ja vertailu kietoutuvat nopeasti suoritustilanteen järjestykseen. Temppeihin osallistumalla sosiaalistuu kuitenkin myös ”esiintymisen sääntöihin”, jotka kiteytyvät kohteliaaseen kasvotyöhön. Kokonaisuudessaan oma osallistumiseni toi havaintoihini arvokasta perspektiiviä.

Havaintokokemusten kirkastuminen ja tutkimussuhteiden sosiaalinen jäsentyminen edistivät myös itse tutkimustehtäväni täsmentymistä. Etnografisen tutkimuksen suunnittelu on jatkuvasti elävä prosessi (Hammersley & Atkinson 1995, 24), joten seuraavaksi avaan tätä havaintojeni analyttistä kehittymistä. Aluksi sovelsin melko väljää ja joustavaa havainnointitekniikkaa (vrt. Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, 58). Tavoitteeni oli näin selvittää, mitä ylipäätään voin parkour-aineistostani tarkastella. Etnografisessa työssä tutkimuskysymykset ja analyysikohteet muodostuvat nimenomaan aineistoon perehtymisen myötä (Hammersley & Atkinson 1995, 175, 191).

Vähitellen tutkimustehtäväni tarkentui taustateoriaani mukailten fyysiseen itsensä esittämiseen. Kiinnostukseni kohdistui ensisijaisesti ruumiilliseen ilmaisuun, joten lähdin etsimään parkouraajien harjoituksista vuorovaikutusta rakentavia fyysisiä toimintakuvioita. Merkityksellisten liikkeiden erittelemine ei ollut helppo tehtävä. Niinpä rajasin tarkasteluni harjoitusten keskeisiin tapahtumiin kuten neuvomistilanteisiin, joista tarkkailin näissä hetkissä tyypillisesti toistuvia liikeilmaisuja sekä fyysisiä tilassa asemoitumisia. Ensisijaisena tutkimuskohteenani oli siis fyysinen todellisuus, mutta jossain määrin myös keskustelut parkouraajien kanssa auttoivat ymmärtämään heidän toimintaansa. Muutamia lainauksia näistä keskusteluista on liitetty tutkimusraporttiini omien selitysteni tueksi.

Havainnoidessani parkouraajia tein joka kerta runsaasti sotkuisia muistiinpanoja jo harjoitussalin nurkassa. Kotiin päästyäni puhdistin ajatukseni järjestelmällisemmin tietokoneelle, mistä alkoi vähitellen muodostua analyysini pohja. Tällainen muistiinpanojen kirjaaminen toimii etnografisen havainnointityön perustana (Atkinson & Hammersley 1995, 175). Varsinaisten tutkimustehtävää palvelevien havaintojen lisäksi muistiinpanoihin kirjataan yleisiä kuvauksia ja kokemuksia tapahtumista, mihin liittyy olennaisesti oman tutkijuuden pohtiminen. Havaintojen kirjaaminen on jo valikoivaa analyysin työstämistä. (Grönfors 2007, 161–163.) Omassa havainnointityössäni muistiinpanojen kehittäminen suuntasi katsettani parkour-kentällä, minkä johdosta aineiston todellisuudesta alkoi vähitellen syntyä oman tutkimusnäkökulmani mukainen kuva.

Etnografisen aineiston kokoamisen tavoitteena on jäsentää tutkimuskohde lopulta kategorioiksi, joiden mukaan kaikki kerätty materiaali voidaan systemaattisesti järjestää. Nämä jäsenyydet toimivat usein tutkittavan ilmiön analyttisenä kuvauksena. (Hammersley & Atkinson 1995, 213, 215.) Parkour-harjoituksista nimeämäni keskeiset tapahtumahetket täsmentyivät tällaisiksi ilmiötä kuvaaviksi yläkategorioiksi, minkä jälkeen havaintojen kerääminen eteni mutkattomasti. Vähitellen havaintoni alkoivat selvästi ”kylläntyä”. Tarraudin helpottuneena aineistossa toistuviin piirteisiin, jotka antoivat positiivista vahvistusta kyhäämälleni ”aineistohäkkylle”. Tähän kylläntymiseen vaikutti siis osaltaan väsymiseni informaatiotulvaan. Samalla havaintojen tekeminen ja luokittelu osoittautuivat loputtomaksi prosessiksi, joten aineistonkeruu oli viimein vain päätettävä lopettaa.

Kenttätöiden lopettaminen ei tarkoita vain fyysistä poistumista aineiston parista. Tutkimushenkilöistä eroaminen vaatii aina jonkinlaista järjestämistä, koska osallistuva havainnointi on jatkuvaa vuorovaikutussuhteessa taiteilua. (Hammersley & Atkinson 1995, 121.) Niinpä oman kenttätöni päätteeksi palkitsin parkouraajia herkuilla, mikä oli jo aiemmin osoittautunut toimivaksi tässä vuorovaikutussuhteessa. Etnografinen tutkimus jättää usein jälkeensä myös ystävyysuhteita (emt., 122). Parkour-kentällä orastavassa ystävydessämme ilmeni jopa hieman haitallisia piirteitä, koska tutustumisen myötä jotkut uskaltuivat utelemaan minulta muistiinpanovihkonni sisältöä. Kaverina olin epäreilu, kun en jakanut havaintojani. Toisaalta koin suurta onnistumiseniloa toimivista vuorovaikutussuhteistamme. Kaiken kaikkiaan haastavinta ja palkitsevinta parkour-kentällä oli juuri pätevä itsensä esittäminen, jonka kautta pääsin osaksi tutkimuskohteeni sosiaalista vuorovaikutusta.

6.5 Vahvistavaa videoaineistoa

Havaintokokemusteni lisäksi tutkimusaineistooni kuuluu kaksi videota, jotka ovat parkouraajien itsensä tekemiä. Tutkimushenkilöideni kertoman mukaan omien temppujen videointi ikään kuin ”kuuluu tähän lajiin”. Tällaiset tutkimuskohteesta tuotetut dokumentit rikastuttavat etnografista työtä, kun tutkittavan ilmiön sosiaalinen maailma avautuu kokonaisvaltaisesti (Hammersley & Atkinson 1995, 173–174). Viime aikoina videoiden ja muun sähköisen median hyödyntämisestä onkin tullut tärkeä osa etnografista tutkimuskokonaisuutta (Pink 2001, 1).

Videoaineisto tukee hyvin aistihavaintoihin perustuvaa työskentelyä, koska sen avulla voi ikään kuin palata havaintokentän tilanteeseen tarkistamaan omia muistikuviaan. Varsinkin nonverbaalisen vuorovaikutuksen ja ylipäänsä liikkumisen tarkastelussa videot helpottavat havainnointia. Toisaalta videotkaan eivät valaise tapahtumien koko todellisuutta, koska kuvan ulkopuolelle jää aina paljon materiaalia. Lisäksi etnografisessa työssä tärkein tieto syntyy ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, 61–62.) Omassa aineistossani ajattelen parkour-videoiden toimivan eräänlaisina havaintokokemusteni virkistäjinä, joita katsoessa voi aktivoitua ja eläytyä uudelleen parkour-kentällä muodostuneeseen kokemusmaailmaan.

Parkouraajien videoiden ottaminen osaksi aineistoani soveltuu osuvasti myös performatiivisuuden ajatukseen. Pinkin (2001) mielestä videomateriaalia ei pitäisi katsoa visuaalisena todellisuuden kuvauksena, vaan niiden tekemistä tulisi tarkastella itsensä esittämisen näkökulmasta. Tällaisen refleksiivisen lähestymistavan mukaan videot nähdään tietystä kontekstista ja yhteistyösuhteesta muodostuneina esityksinä. (Pink 2001, 88, 92–93.) Omassa työssäni videoiden mukaan ottaminen lisäsi parkouraajien oman näkemyksen esiintuomista, koska ne ovat poikien itsensä tekemiä. Itse kuvatuissa videoissa tutkijan katse ei ole myöskään häirinnyt tutkittavien toimintaa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, 62). Arvostan työssäni parkouraajien omaehtoista dokumenttien tuotantoa, koska videoiden tekeminen jo sinänsä edustaa vastausta tutkimuskysymykseeni.

Tutkimusaineistoni kaksi videota ovat siis molemmat syntyneet parkouraajien omista lähtökohdista ja heidän omaksi huvikseen. Ensimmäinen video on kolmiosainen kokonaisuus, jossa kuvataan värikkäästi parkouraajien toimintaa ja harjoittelua. Tämä löytyy kokonaisuudessaan youtube:sta hakusanalla ”parkour tampere 09”. Pitkän videon tekeminen on ollut parkouraajille varsin työläs yhteistyöprojekti, joten olin iloinen saadessani hyödyntää tätä valmista aineistoa omassa työssäni.

Toinen video syntyi nuorempien poikien ryhmässä eräällä vapaamuotoisella harjoittelukerralla, kun pojat päättivät oma-aloitteisesti taltioida viimeisimmät temppuilunsa. Tutkimukseeni sopivaa aineistoa alkoi siis muodostua aivan kuin itsestään, ja pojat tallensivat ystävällisesti tämän otoksen minun tutkimusmateriaaliksi. Nykyään video on myös vapaasti katseltavissa youtube:ssa hakusanalla ”Tampereen parkour-akatemia 2010”. Tutkimukseni kannalta tämä lyhyempi video on erityisen arvokas siksi, että siihen on parhaiten jäänyt väläys itse havainnoimastani tilanteesta.

Videoilta parkourajien toiminta näyttäytyy hyvin moninaisissa tilannekonteksteissa. Tutkimukseni kannalta nämä sisältävät kuitenkin paljon myös ylimääräistä aineistoa kuten haastatteluja, jotka rajasin oman työni ulkopuolelle. Lisäksi aineiston laatu vaihtelee tällaisissa kotitekoisissa kuvauksissa. Tästä aineiston luonteesta johtuen tarkastelen videoita rajatusti ”omien silmälasieni läpi” (vrt. Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, 62), jolloin ensisijainen tarkoitukseni on etsiä videoilta vahvistusta omille jo muodostamilleni havainnoille ja teoreettiselle rungolle. Näin myös videoiden analyysi kohdistuu aineistostani nimeämiin parkourin tärkeisiin tapahtumiin ja niihin liittyviin liikeilmaisuihin sekä fyysisiin tilassa asemoitumisiin. Analyysissäni tulen erittelemään videolta esimerkkejä näistä havainnoista, jotka tukevat parkour-kentällä tekemiäni löydöksiä.

6.6 Tukea tutkimushenkilöiden näkemyksistä

Tutkimusaineistoni viimeinen osa koostuu parkourajien kommenteista, joita pyysin heiltä kentällä muodostamieni havaintojen tueksi. Etnografisessa työssä tutkimushenkilöiden omia näkemyksiä pidetään tärkeänä tietolähteenä (Hammersley & Atkinson 1995, 156). Suullisesti välitetyn tiedon ohella myös kirjallinen aineisto kuuluu etnografiseen lähestymistapaan (emt., 174), minkä vuoksi päädyin työssäni kirjallisesti esitettyyn kommenttipyyntöön (liite 2). Haastattelu olisi kasvattanut aineistoni jo liian suureksi. Lisäksi tutkimieni asioiden kysyminen ja vastaaminen vaativat miettimistä, joten kirjallinen esitys antoi molemmille osapuolille aikaa muotoilla ajatuksensa.

Parkourajien kommenttien kysymisen lähtökohtana oli tuoda esiin tutkimushenkilöiden omia näkemyksiä minun tutkijan roolissa tekemistäni havainnoista. Etnografisessa tutkimuksessa ihmiset ymmärretään oman maailmansa subjekteina, jotka toimivat ympäröivästä todellisuudesta itse muodostamiensa tulkintojen mukaan. Tutkittavien omien näkemysten huomioiminen kuuluu siten olennaisesti etnografiseen työhön. Tutkimuskohteesta saatavan arvokkaan tiedon lisäksi tutkittavien vastaukset paljastavat heidän sosiaalisia käytäntöjään ja ajattelutapojaan, joita he oman maailmansa osallisina rakentavat. (Hammersley & Atkinson 1995, 11, 124–125, 156.)

Tutkimushenkilöiden omien näkemysten huomioimisen osalta työni sivuaa myös fenomenologista tutkimusperinnettä. Tämän näkökulman mukaan ihminen nähdään tietoisena ruumiillisena toimijana (ks. esim. Turner 1984, 53), minkä vuoksi häneltä voi kysyä tulkintoja omasta toiminnastaan. Fenomenologisen tutkimusperinteen ohella muun muassa Marshin, Rosserin ja Harren (1978) kuuluisassa jalkapallofaneja käsittelevässä tutkimuksessa otettiin huomioon tutkittavien omat näkemykset heidän toiminnastaan. Tässä etogeenisessä tarkastelussa jalkapallofaneja kohdeltiin ikään kuin kanssatutkijoina, mikä teki tiedon tuottamisesta dialogisempaa. (Ylijoki 2001, 235.)

Ruumiillisten toimijoiden osallistaminen oman toimintansa tarkasteluun ei ole kuitenkaan yksiselitteistä. Tutkimushenkilöiden käsitykset vuorovaikutustilanteista eivät tulostu muistinauhalta kelattuina kuvina, vaan ihmisten kertomat vastaukset suodattuvat aina yksilöllisinä todellisuuden tulkintoina. Toisaalta ihmisten toiminta perustuu juuri näihin merkityksellisiin tulkintoihin. (Keeley 2005, 94.) Lisäksi tutkittavien vastaukset heijastavat aina tietynlaista itsensä esittämistä (Hammersley & Atkinson 1995, 126), mutta tämä piirre sopii hyvin omaan tutkimusnäkökulmaani.

Omassa työssäni törmäsin tähän todellisuuden tavoittamisen vaikeuteen, kun yritin kysymyksilläni saada parkourajat kertomaan heidän nonverbaalisesta vuorovaikutuksestaan ja muusta usein huomioimatta jäävästä toiminnastaan. Oikeastaan tarkoitukseni oli saada vastauksissa esiin niitä itsestään selviä ja tavanomaiselta tuntuvia piirteitä parkour-harjoituksista löytämistäni vuorovaikutuskuvioista. Kysymysteni perustana toimi siis havainnoistani jo aiemmin jäsentämäni aineistorunko, jossa kaikki löydökseni oli luokiteltu parkourin tärkeitä tapahtumia kuvaavien kategorioiden mukaisesti. Jokaisen kategorian pohjalta kehitin muutaman keskeisiä havaintojani heijastelevan kysymyksen. Muotoilin kysymyksistä harkitusti provosoivia ja johdattelevia, koska tavoitteenani oli saada parkourajat pohtimaan juuri näihin tärkeisiin hetkiin liittyvää toimintaa.

Havaintojen työstämistä vaatinut kommenttipyyntöni menestyi lopulta varsin kelvollisesti ja tuotteliaasti tehtävässään. Toki kysymyspatteristoni niittämät vastaukset sisälsivät myös tutkimukseni kannalta ylimääräistä tietoa, mutta jokaisen parkourajan kommentteista löysin jotain havaintojani tukevaa palautetta tai jopa yllättävän valaisevaa pohdintaa. Yhteensä vastauksia tuli seitsemältä analyyttiseltä tutkimushenkilöltä. Parkourajilta saamiani kommentteja hyödynnän työssäni samalla tavoin kuin videoaineistoakin eli haen niistä ensisijaisesti vahvistusta omille havainnoilleni. Niinpä erittelin parkourajien vastauksista kaikki aiempiin löydöksiini jollain tavalla

sopivat kommentit oman aineistorunkoni jatkeeksi. Analyysissäni tulen esittämään havainnollistavia lainauksia siitä, miten parkouraajat näkevät minun tekemäni tulkinnat.

Seuraavassa luvussa esitän tutkimukseni tulokset eli näiden kolmen tutkimusaineistoni pohjalta muodostamani analyysit. Kokonaisuudessaan analyysini koostuu neljästä erilaisesta kuvauksesta, jotka on jaettu neljään eri kappaleeseen.

7 Tulokset

7.1 Haasteen edessä

Ulkopuolisena parkour-kentälle astuessa hengittää välittömästi fyysisen aktiivisuuden sähköistämää ilmaa sisäänsä. Joka puolella suihkii liikunnallisesti virittyneitä yksilöitä, jotka tuntuvat kääntäneen toimintansa ikään kuin parkouraajien kielelle. Tällaista liikkumista hallitsee valpas ja ympäristöä rohkeasti tutkiva asenne. Katseet mittailevat ylitettäväksi sopivia esteitä, mielet kiipeävät jo pitkin seiniä, mutta aina huomio ehtii kiinnittyä myös ohi pujahtavan kaverin liikkuviin löydöksiin. Parkouraajien jatkuvaa liikunnallisten haasteiden etsimistä voi kutsua eräänlaiseksi temppujanoksi.

Innovatiivinen temppujen kehittäminen ja suoritusten tavoitteellinen pureskeleminen luovat parkouraajien toimintaan tietynlaisen perusvirityksen, yritteliään ilmapiirin. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että harjoitusten todellisuus on sitkeää hikoilua erilaisten liikunnallisten haasteiden äärellä. Vaikeiden temppujen suorittaminen tarkoittaa kuitenkin myös jatkuvaa fyysistä itsensä esittämistä. Tässä kappaleessa kuvaan nyt sitä, miten fyysinen minuuden esittäminen tapahtuu tällä toistuvien liikunnallisten tehtävien täyttämällä näyttämöllä. Parkour-näyttämölle rakennetut liikunnalliset ”haasteet” voi tällöin nähdä tutkimushenkilöiden esityksiä dramatisoivina lavasteina.

Aluksi kerron siitä, miten parkouraajien janoinen temppujen etsiminen luo heidän harjoitustilanteestaan dynaamisesti elävän ja jopa kaottisen yleisvaikutelman. Tavallisesti harjoitussaliin mahtuu yhtä aikaa monia eri suuntiin, eri korkeuksiin ja eri vauhdilla liikkuvia yksilöitä. Yhdessä nämä tilassa vallattomasti tempoilevat ja toistensa ohi sukkuloivat yksilöt muistuttavat vähitellen lämpiävää hyönteisparvea, johon putkahtaa yksi kerrallaan lisää liikkuvia osia. Näille harjoitussaliin saapuville uusille jäsenille tehdään hienovaraisesti tilaa ryhmässä ja heidän liikkeensä lomittuvat nopeasti jo käynnissä olevaan hyörinään. Virallisesti tällainen

innokkaasti kuhiseva keskinäisliikkuminen liittyy erityisesti harjoitusten alkamiseen, kun jokainen virittelee ja koettelee oman parkour-esityksensä ulottuvuuksia.

Ensivaikutelmaltaan tämä parkouraajien liikkuminen vaikuttaa varsin hallitsemattomalta ja päämäärättömältä tilassa sinkoilulta. Heidän keskinäisestä toiminnasta avautuu kuitenkin yllättävä piirre, jonka parkouraajat ovat itsekin havainneet: ”Porukka säntäilee sinne tänne, mutta kukaan ei loukkaannu eikä törmää.” Yksilöiden tarkkaavaisuuden kohdistuminen ”oman tilan valloittamiseen” ei siis sulje pois sosiaalisen vuorovaikutustilanteen huomioimista. Päinvastoin, parkouraajat toimivat taitavasti liikkumistaan ohjaten ja keskinäistä tilanteen kehittymistä ennakoiden. Tämä näkyy myös videoilla, jossa keskinäistä tilassa liikkumista voi monessa kohtaa kuvata hallittuna kaaoksena. Tulkintani mukaan tällainen keskinäiseen tarkkailuun perustuva liikkumisen säätely on olennainen lähtökohta oman parkour-esityksen rakentamiselle. Onnistunut itsensä esittäminen edellyttää ennen kaikkea sitä, että osaa sovittaa oman toimintansa toisten toimintaan.

Parkouraajien valppaus ja vaivihkainen toistensa tarkkaileminen paljastuvat myös silloin, kun jossain päässä harjoitussalia ilmenee jotain dramaattista liikunnalliseen esitykseen liittyen. Dramaattinen tapahtuma tarkoittaa esimerkiksi vaikean tempun keksimistä, sen yrittämistä tai siinä onnistumista. Tällöin tilassa tavallisesti vallitseva keskittyneesti liikkuvien yksilöiden kuhina yhtäkkiä pysähtyy, ja uusi jännityksenlähde imaisee kuin magneetti muiden katseita ja ruumiillista huomiota puoleensa. Parkouraajat itse kommentoivat tällaisen temppuvelvoiman olemassaoloa näin: ”Välillä joku tekee jotain, josta kaikki innostuvat.” Siten tämä tehokkaasti käynnistyvä vuorovaikutuskuvio toimii luonnollisen huomaamatta aivan kuin parkour-kentän sosiaalisena lakina. Temppujen intensiivinen seuraaminen vahvistaa kuitenkin myös sitä, että vaikeat suoritustilanteet ovat dramaattisia hetkiä minuuden esityksissä. Niissä muodostetaan käsityksiä toisista toimijoista ja sosiaalisesta tilanteesta.

Seuraavaksi tarkennan kuvaustani vaikean tehtävän edessä painivaan yksilöön, joka laittaa itsensä likoon valmistautuessaan parkour-näyttämöllä pian alkavaan esitykseensä. Tällaisia kihelmöiviä ”juuri ennen suoritusta” -hetkiä syntyy parkour-harjoituksissa varsin usein. Vaikeaan suoritukseen valmistautuvan yksilön tunnistaa eläimellisen vaistomaisista keskittymiseleistä, kun edessä oleva kuilun yli harppaus tai juoksu korkealla kaiteella vaatii kaiken inhimillisen suorituspotentiaalin. Niinpä valmistautujan katse terästyy, ruumis värisee latautuneesti ja selän takana voi melkein nähdä jännityksestä kiemurtelevan hännän. Samalla elekieli kertoo tulevan liikeradan kuivaharjoittelusta. Parkouraajat itse selittävät tämän johtuvan juuri siitä, että suoritusta käydään läpi mielessä. Sen

sijaan muiden katseiden alla esiintyminen ei selvästikään ole tällöin ajatuksissa. Omasta mielestään he keskittyvät ”täysin edessä olevaan suoritukseen”, ja sama vaikutelma välittyy myös katsojalle.

Haasteelliseen suoritukseen liittyvät valmistautumiseleet syntyvät siis suurelta osin luonnollisen tahattomasti. Parkouraajasta muodostuva vaikutelma muistuttaa tässä tilanteessa enemmän saaliin kimppuun hyökkäävää kissapetoa kuin kasvojensa säilyttämisestä murehtivaa sosiaalisen ryhmän jäsentä. Ilmaisun tahattomuudesta huolimatta merkittävää on kuitenkin se, että muut parkouraajat tekevät tehokkaasti tulkintoja tästä vaikeaa tempua yrittävästä kandidaatista. Esimerkiksi näin: ”Huomaa, että kaveri valmistautuu vaikeaan tempuun, sillä he ravistelevat jalkojaan ja käyttäytyvät muutenkin hermostuneesti.” Tai: ”Kavereiden haasteelliset suoritukset kyllä huomaa siitä, että puhe lakkaa nopeasti ja tulee sellainen pohtiva ilme kasvoille.” Tämä kuvaa osuvasti sitä, että kaikki haasteeseen valmistautumisesta kertovat ulkoisesti havaittavat ilmaisut ovat tärkeä osa parkouraajasta muodostuvaa vaikutelmaa.

Itsensä esittämisen näkökulmasta tarkasteltuna omasta vaikutelmasta huolehtimista ei voi unohtaa missään sosiaalisessa tilanteessa. Parkourin haasteellisissa suoritustilanteissa tämä tarkoittaa sitä, että eläimellisen keskittymistoiminnan lisäksi omaa latautuneisuutta täytyy pystyä säätelemään ja hallitsemaan, varsinkin yleisön edessä. Tällainen tempun edessä rauhoittuminen on parkouraajien itsensä mukaan aivan tietoisesti harjoitettua toimintaa. Heidän mielestään myös ”jännitys kuuluu asiaan, se tuo haasteeseen oman aspektinsa ja täten suoritus tuntuu antoisammalta”.

Niinpä parkouraajat käyttäytyvät haastavassa tilanteessa usein varsin levollisesti liikkeitään harkiten ja jännityseleitä hienovaraisesti häivyttäen. Parkouraajilla ei ole tapana jähmettyä paikoilleen eikä hyökätä suoraan tulevan haasteen eteen, vaan ennemminkin he tepastelevat ensin ”saaliin” ympärillä, asemoituvat vartalo hieman vinottain kohti estettä ja mittailevat sitä varovasti kulmiensa alta. Tyypillisesti tällaisiin tilanteisiin kuuluu myös pieni hymyileminen, naurahdukset ja käsien asettaminen rennosti lanteille.

Seuratessani pitkään näitä sosiaalisessa tilanteessa tapahtuvia tempuun valmistautumisia päättelin, että niihin kuuluva luonnollinen keskittymisehdintä ja yhtä lailla jännityksen hallitseminen näyttäytyvät kokonaisuudessaan eräänlaisena tempuun valmistautumisesityksenä. Nimesin tämän sosiaalisen katseen alla tapahtuvan rituaalin parkour-harjoitusten rentousperformanssiksi. Käsite rentousperformanssi viittaa siihen, että vaikeaan suoritukseen kuuluu keskittyminen ja oman itsensä hallitseminen, rentous. Toisaalta valmistautuminen on kuitenkin aina myös sosiaalinen esitys. Näin

ollen rentousperformanssi tarkoittaa lajikulttuurin mukaista haasteellisissa suoritustilanteissa esiintymistä, joka auttaa jännityksen hallinnassa ja onnistuneen vaikutelman luomisessa.

Seuraavassa lainauksessa parkouraja reflektoi valaisevasti omaa valmistautumistaan: ”Juuri ennen suoritusta ravistelen jalkoja ja käsiä ja teen lyhyitä venytyksiä, vaikka niistä ei olisikaan mitään hyötyä. Yritän vain tehdä kaiken mahdollisen, mistä voisi olla vähänkään hyötyä.” Tulkitsen tämän lainauksen ilmentävän rentousperformanssi-ilmiötä, koska nämä ”hyödylliset” verryttelytoiminnot ovat parkour-harjoituksissa usein toistuvia sosiaalisesti merkityksellisiä liikkeitä. Fyysisen lämmittelyn lisäksi ne toimivat myös tempua edeltävinä sosiaalisina valmistautumisnormeina ja ovat näin osa lajikulttuurin mukaista itsensä esittämistä. Parkourajat ovat itsekin huomanneet, että tällainen valmistautumistoiminta poistaa samalla jännitystä eli auttaa oman esityksen hallintaa.

Rentousperformanssiksi kutsumaani toimintaa löytyy myös tutkimushenkilöideni kuvaamista videoista, joissa he esittävät näyttäviä temppuja kaupunkirakenteen luomalla kivisellä näyttämöllä. Parkourajat tekevät hurjia loikkia porrastasanteille, juoksevat rohkeasti yli kivisten esteiden tai käyskentelevät muureilla muiden temppuilua vilkuillen. Vaarallisista tilanteista huolimatta heidän toiminnastaan huokuu keveä ja peloton tunnelma. Tällainen vaikutelma syntyy rentousperformanssin avulla, kun temppuilu kivisellä näyttämöllä ainakin esitetään mahdollisimman ketterästi ja hallitusti liikkuen. Myös kuvakulmat ja taustamusiikki tukevat vaikutelmaa. Tällä tavoin temppuilun vaaroja uhmaava rentousperformanssi dramatisoi ja idealisoi heidän yhteistä videoesitystään eli kiillottaa parkourajista syntyvää vaikutelmaa. Oikeasti temppuja on kuitenkin harjoiteltu paljon, minkä lisäksi videolla näytetään vain onnistuneempia esityksiä.

Yhteisesti harjoitettuun rentousperformanssiin liittyy olennaisesti myös erilaiset suoritustilanteen ympärille muodostuvat fyysiset asemoitumiset. Nämä tilanteellisesti vaihtuvat ryhmäkuviot syntyvät siitä, että parkourajilla on tapana kerääntyä jonkun haasteellisen tempun äärelle seuraamaan tapahtumaa ja mahdollisesti myös valmistautumaan omaan esitykseensä. Tällöin sosiaalisten sääntöjen mukainen rentouden esittäminen saa vaikean suoritustilanteen näyttämään hallitulta. Samalla näissä tilanteissa muodostuu erilaisia jonoja, rivejä tai kaaria, jotka toimivat eräänlaisina yleisöasetelmina. Tällaiset haasteen ympärille järjestäytymiset toistuvat harjoituksissa varsin usein, myös videoilla. Parkourajien ryhmäkuviot viittaavatkin tässä siihen, että fyysinen tilassa asemoituminen on tärkeä osa itsensä esittämiseen liittyvää sosiaalista järjestyksen hallintaa.

Toisinaan parkouraaajien järjestäytyminen haasteellisen tempun äärelle kehittyi jopa kilpailutilanteeksi. Leikillinen kilpailu viriää usein siten, että joku yleisön joukosta haluaa vastata näyttämöllä esitettyyn haasteeseen. Parkouraaajien sanoin: ”Joskus tekee mieli ottaa mittaa toisistaan.” Tai: ”Jos temppu ei ole juurikaan vaarallinen, vaan pelkästään haastava, itse ainakin yritän sitä, jos kaverinikin on yrittänyt.”

Kilpailun käynnistyessä ryhmä muodostaa keskelleen tilan, jossa kukin kandidaatti saa vuorollaan esittää taitonsa. Toiset järjestäytyvät esiintyjän yleisöksi, kannustavat sekä arvioivat hienovaraisesti hänen suoritustaan. Parkouraaajien mielestä tällaisessa kilpailullisessa suoritustilanteessa on soveliasta käyttäytyä siten, että ”muut kouraaajat neuvovat vieressä ja myötäelävät suorituksessa”. Toisaalta kilpaileminen ei edes varsinaisesti kuulu heidän lajinsa ideologiaan. Niinpä parkouraaajat ”yrittävät välttää kilpailuhenkisyttä” ja painottavat sitä, että ”kilpailu ei ole koskaan liian totista”.

Jaloista periaatteista huolimatta keskinäinen vertaileminen ja kilpailullisuus kietoutuvat aina jollain tavalla myös parkouraaajien sosiaalisiin suoritustilanteisiin ja erityisesti niissä tapahtuvaan itsensä esittämiseen. Tempuissa kisailemalla parkouraaajat voivat saada vahvistusta minuuden esityksilleen, mutta toisaalta he voivat myös epäonnistua ja jopa loukkaantua fyysisesti. Siksi tutkimushenkilöni harkitsevat kilpailemaan ryhtymistään huolella: ”Pitää osata valita oikeat asiat, joissa kilpailla.” Tai: ”Hyvä parkouraaaja tuntee rajansa.” Parkouraaajille fyysinen toimintakyky ja siitä huolehtiminen on arvokas itsensä esittämisen perusta. Tämä tarkoittaa sitä, että parkour-kentällä heidän sosiaaliset kasvonsa syntyvät pitkälti fyysisen toimintakyvyn ja pätevyyden perusteella. Huolehtimalla fyysisestä esityksestään he vaalivat samalla heidän persoonastaan muodostuvaa vaikutelmaansa.

Parkouraaajien vaikutelman hallinnasta kertoo myös seuraava kilpailemiseen liittyvä näkemys: ”Sen jälkeen, jos temppu onnistuu, niin siitä voi alkaa kisailemaan.” Tämä parkouraaajan kommentti vastaa täsmälleen parkour-kentällä tekemääni päätelmää. Havaitsin, että ennen varsinaista kilpailusuoritusta tempua harjoitellaan omassa rauhassa ikään kuin näyttämön takahuoneessa, ja vain parhaat esitykset päätyvät muiden katsottaviksi julkiselle areenalle. Itsensä esittämisen näkökulmasta tällainen on taitavaa vaikutelman hallintaa ja sosiaalisten kasvojen suojelua.

Lopuksi kerron siitä, miten tempuissa kilpailemisen tuloksena syntyy suorituksiin perustuva tilanteellinen järjestys. Ensinnäkin erilaiset haasteet saavat yksilöt innostumaan eri kilpailuista. Parkouraaajat ohjailevat tarkoin sitä, millä areenalla he milloinkin osallistuvat kilpailulliseen itsensä esittämiseen. Kisailuun osallistuminen tai siitä syrjään vetäytyminen ilmaistaan nonverbaalisesti

fyysistä aktiivisuutta ja etäisyyttä säädellen. Kilpailusta innostunut yksilö ottaa avoimesti kontaktia muihin ja asettuu valmiusasemiin suorituspaikan äärelle, kun taas kilpailusta kieltäytyvä yksilö esittää selkeästi tuntemuksensa muille vetäytymällä sivummalle tilanteesta. Retkahtamalla rennosti salin reunalle parkouraaja ilmaisee pitävänsä nyt hetken taukoa temppujen esittämisestään ja luovuttavansa areenan muille. Tällainen tilanteesta vetäytymisen näyttäminen on parkour-kentällä usein toistuva ilmaisu, jonka avulla voi säädellä omaa esilläoloa.

Toisin kuin harjoitussalin laidalle vetäytyjät, kilpailuun osallistujat pyrkivät luomaan aktiivista, mutta samalla tyylikkään hallittua vaikutelmaa itsestään suoritusstilanteessa. Varsinaisia suoritustavoitteitaan parkouraajat kuvailevat näin: ”Kilpailullisessa tilanteessa saatetaan yrittää päästä pisimmälle, tai korkeimmasta kohdasta, tai tehdä muuten vain teknisesti vaikea suoritus.” Kisailun kohteena voi olla myös se, että: ”Kuka idean oikeasti toteuttaa ensin.” Tällä tavoin kilpailun ”tulokset” syntyvät suoritukseen liittyvien fyysisten mittojen mukaan. Osallistujien välille syntyy myös keskinäisiä eroja, koska toinen kiipeää toista korkeammalle tai hyppää toista pidemmälle. Näin parkouraajat yltyvät suorituksillaan erilaisiin tilan ulottuvuuksiin ja päätyvät toisistaan eroaviin fyysisiin asemiin parkour-kentälle. Nämä fyysiset tilassa sijoittumiset muodostavat eräänlaisen tilanteellisen järjestyksen parkouraajien keskuuteen.

Seuraava kuva esittää parkouraajia kiipeämässä pitkin kiviseinää, minkä ylittämistä on muodostunut keskinäistä kilpailua herättävä haaste. Kiipeämissuorituksillaan parkourajat yltyvät erilaisiin korkeuksiin, ja tuloksena syntyy muurin valloittamista kuvaava tilanteellinen järjestys.

Kilpailun tuloksena muodostunut tilanteellinen järjestys on samalla myös sosiaalisesti merkityksellinen ilmaisu, joka asettaa parkouraajien esitykset suoritusten mittojen mukaiseen paremmuusjärjestykseen. Tämä järjestys ei kuitenkaan kerro kaikkea heidän esityksiensä onnistumisesta eikä kilpailussa saavutettujen asemien pysyvyydestä. Ensinnäkin parkouraajat pitävät kilpailemista melko epäolennaisena seikkana. Toisekseen tempujen onnistuneisuuteen vaikuttaa taitava esiintyminen, jolloin taitavalla ja sulavalla liikkumisella voi parantaa esityksestään muodostuvaa vaikutelmaa. Lisäksi vaikutelma tarkoittaa aina yksilöllistä ihmisen mielessä syntyvää tulkintaa. Lohdullisinta kilpailusuorituksen äärellä tapahtuvassa itsensä esittämisessä on kuitenkin se, että tempun perusteella syntyvät ”tulokset” ovat tilanteellisesti vaihtuvia. Niinpä toisena päivänä toisen tempun kohdalla korkeimmalle kiipeää joku toinen.

Tässä kappaleessa olen kuvannut Goffmanin (1959) itsensä esittämisen teorian avulla sitä, mitä parkour-harjoituksissa tapahtuu haasteellisten suoritustilanteiden äärellä. Parkouraajien toiminta muodostuu jatkuvasta haasteiden etsimisestä. Kun joku keksii uuden tempun, muut kerääntyvät välittömästi seuraamaan suorituksen onnistumista. Haasteellisten suoritustilanteiden vetovoimaa ja merkitystä voi selittää Goffmanin (1959) teorian avulla. Itsensä esittämisen näkökulmasta kaikkeen toimintaan liittyy aina hyvän vaikutelman luominen, mikä tapahtuu rakentamalla mahdollisimman taidokas esitys sosiaalisella näyttämöllä. Korostamalla parhaita puoliaan ja hallitsemalla ilmaisuaan yksilö voi dramatisoida esityksestään syntyvää vaikutelmaa. (Emt., 1–4, 30.) Parkouraajille haasteelliset temput toimivat vaikutelman luomisen keinoina, joiden avulla he voivat esittää itseään. Esitystilanteiden hallinnassa parkouraajia auttaa sosiaalisesti harjoitettu rentousperformanssi.

Goffmanin (1959) mukaan keskinäisen itsensä esittämisen tavoitteena on myös tuottaa tilanearvio, mikä luo järjestystä yhteiselämään (emt., 12–13, 249). Siten olennainen osa parkouraajien esitysten rakentamista on jatkuva toistensa suoritusten tarkkaileminen. Usein tilanteen seuraaminen vaatii ryhmän kokoontumista haasteen äärelle, jolloin he järjestäytyvät erilaisiksi yleisömuodostelmiksi. Joskus haasteen ympärille asemoituminen ja esityksen arvioiminen voi kehittyä kilpailuasetelmaksi. Kilpailutilanteessa parkouraajat valmistautuvat esitykseensä ensin itsekseen ja harkitsevat sitä, mitä esittävät muille. Goffman (1959) kutsuu tällaista toiminnan ohjausta julkisivulla esiintymisen ja takahuoneessa harjoittelun väliseksi säätelyksi (emt., 111–112). Tämä on tärkeää, sillä kilpailussa suorituksia arvioidaan ja ne asettuvat selkeään järjestykseen. Tämä tilanteellinen järjestys kuvastaa osaltaan myös osallistujien itsensä esittämisen onnistumista kyseisessä suoritustilanteessa.

7.2 Yhteisen liikkeen voimalla, yhteisen esityksen puolesta

Tutkimuksessani havainnoin sekä edistyneempien harrastajien ohjaamia parkour-harjoituksia että itsenäiseen temppujen työstämiseen tarkoitettua ”vapaavuoroa”. Yhteistä näissä harjoituksissa oli se, että molemmissa tapauksissa yksilöille jäi paljon vapautta ja vastuuta toteuttaa itseään haluamallaan tavalla. Parkourin harjoittelu ei perustu ulkoiseen kontrollointiin, eikä lajissa kehittyminen etene tiukan koulutusjärjestelmän ohjaamana kuten joissain lajeissa. Tästä johtuen parkouraajien harjoituksissa vallitsee omanlaisensa sosiaalinen kulttuuri, mikä syntyy aktiivisten ja itseohjautuvien yksilöiden yhteistoiminnasta. Tällainen toiminnan konteksti luo myös melko vapaat raamit parkour-kentän sosiaaliselle vuorovaikutukselle ja siinä tapahtuvalle itsensä esittämislle.

Itseohjautuvasta harjoittelumotivaatiostaan huolimatta parkouraajat ovat varsin sosiaalisia eläimiä. He eivät vaeltele yksinäisinä city-ilveksinä kaupungin kaduilla, vaan hakeutuvat mielellään suuremmiksi laumoiksi tarttuen yhteiseen liikkeen virtaan. Sosiaalinen yhteenkuuluvuus, liikkeellinen vertaistuki ja kavereilta oppiminen ovatkin selkeästi muodostuneet parkourin harjoittelun perustaksi. Parkouraajat kokevat, että yhteisten harjoitusten ”tarkoituksena on inspiroitua toisen liikkumisesta”. Erään kärjistetyn, mutta osuvan ilmaisun mukaan ”parkourin harrastaminen on suurimmalle osalle ihmisistä pitkälti muiden matkimista”. Parkour-ryhmän yhteisöllisyys ja sen tulokset näkyvät myös heidän kuvaamissaan videoissa, sillä niiden tekeminen perustuu yhteistyöhön, ja videotallenteiden tarkoituksena on esittää ryhmän yhteisiä juttuja.

Parkour-harjoituksissa vallitsee siis mukaansa tempaava ja yhteistyön sävyttämä ilmapiiri. Tässä kappaleessa kerron siitä, miten parkouraajien minuuden esitykset syntyvät tällaisessa yhteistoiminnallisessa kontekstissa ja toisiin ”lajitovereihin” tukeutuen. Ensin esittelen parkour-kentän yhteistyön muotoja ja niiden energisoivaa vaikutusta. Sen jälkeen tarkastelen lajikulttuurin mukaisten esitysten opettelua, jolloin kuvailen harjoituksissa usein toistuvia neuvomistapahtumia.

Parkour-kentällä harjoitetaan monenlaista yhdessä tekemistä, minkä tuloksena syntyy erilaisia kaveriporukassa toteutettavia harjoituksia ja temppukokonaisuuksia. Tutkimushenkilöni puhuvat tästä yhteistoiminnastaan keskinäisenä temppujen ”jakamisena” ja arvostavat siinä syntyvää ”yhdessä tekemisen fiilistä”. Tällaista temppujen ja liikunnan ilon jakamista edustavat esimerkiksi pienimuotoiset kilpailut kuten toisen ”jahtaaminen”, jossa edetään seuraa johtajaa -leikin tapaan. Monesti nämä ryhmän kehittämät temppukokonaisuudet näyttäytyvät kuitenkin eräänlaisena esityksen rakentamisena. Tällöin parkouraajat suunnittelevat lyhyen temppusarjan, missä olennaista

on sujuva liikkeiden keskustelu. Keskinäisen liikevuorovaikutuksen tarkoituksena on myös tuottaa jollain tavalla visuaalinen ja katsojan näkökulmasta näyttävä esitys.

Parkouraajien videolta löytyy esimerkki yhteisestä temppuesityksestä, jossa lentokuperkeikat limittyvät taitavasti toisiinsa ja syöksähtelevät kuin lintuparvi ilmassa piirtäen siihen hetkellisen kuvion. Tässä vuorovaikutus todellakin sujuu kuin tanssi. Temppujen esittäminen tällaisena vuorovaikutustanssina edellyttää osallistujilta kykyä eläytyä ja mukautua tarkasti toisen liikkumiseen, jotta toisiinsa kietoutuvat temput tuottaisivat onnistuneen vaikutelman. Siten yhteinen ”temppukoreografia” vaatii keskinäistä luottamusta ja jaettua esiintymisvastuuta. Havainnoidessani parkouraajien esitysten rakentamista huomasin, että onnistunut yhteistyö lähentää yksilöitä fyysisesti toisiinsa. Toimiva parivaljakko muodostaa yhdessä tilassa liikkuvan yksikön. Itsensä esittämisen kannalta tämä on mielekästä, koska hyvä ryhmä tuottaa taas lisää hienoja esityksiä.

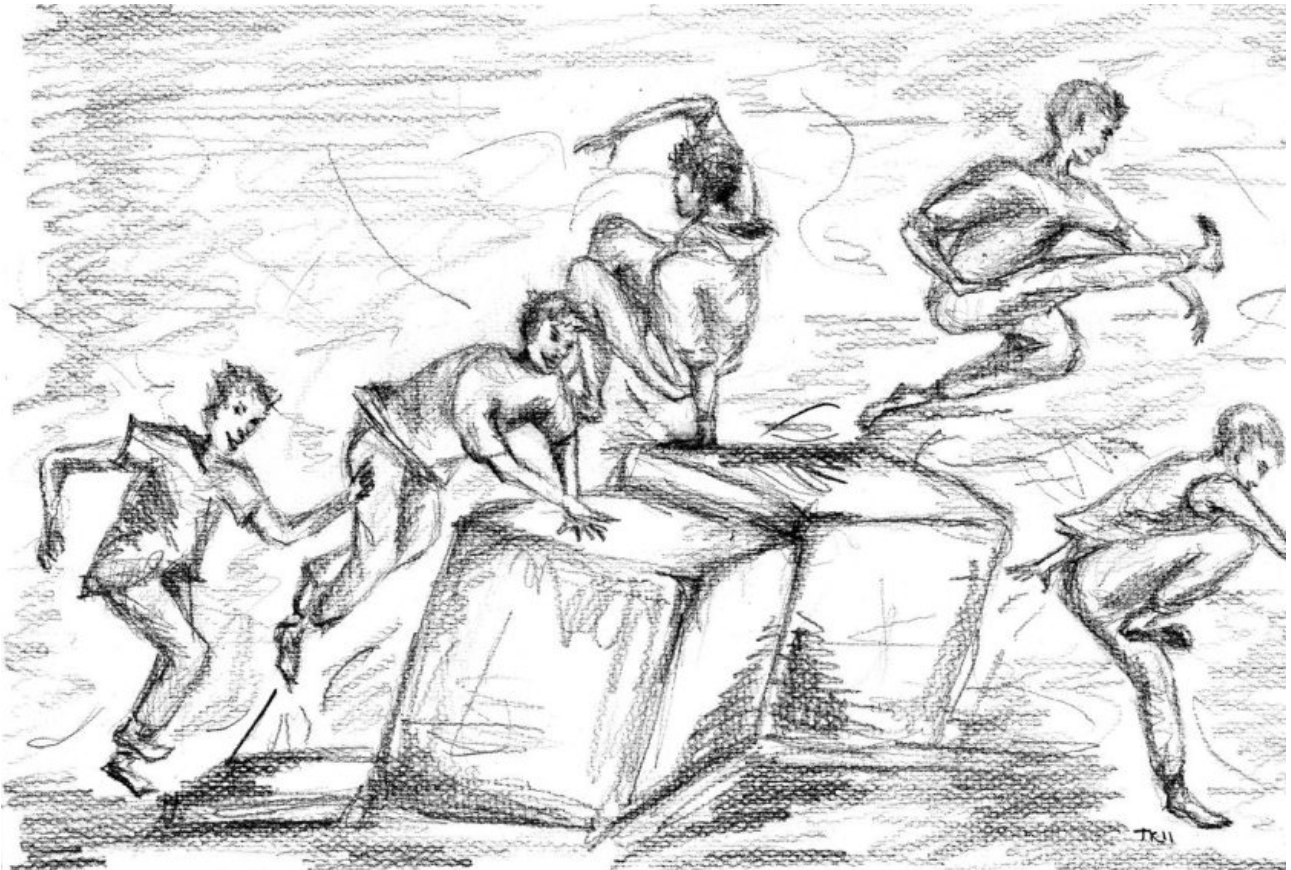
Toisinaan yhteistyö parkour-kentällä näyttää syntyvän lähes huomaamatta, kun parkouraajat tavoittavat yhteisen liikkumisen sävelen jonkinlaisen sanattoman kontaktin seurauksena, ilman tietoista sopimusta. Parkouraajat ikään kuin tarttuvat toistensa liikkeisiin ja tempautuvat mukaan vetovoimaiseen liikkeen virtaan. Pian harjoitustilassa syttyy yhteisesti kannateltu flow-ilmiö, joka kuljettaa liikkujien rykelmää löyhänä nauhana samaan suuntaan ja samalla tahdilla. Tällaisia peräkkäin sukkuloivia temppujonoja ja liikkeenvirtoja on kuvattu paljon myös videoille.

Huomiota herättävää näissä lentävissä temppujonoissa on niiden sanaton voima ja sosiaalinen vaikutus. Liikkuvan ryhmän tuottamasta energisestä tunnelmasta ja temppujen suorituskyvystä muodostuu eräänlainen tilassa vallitseva normi, mihin jokainen liikkumisellaan osallistuu. Tämä yhteisesti kasvatettu liike-energia motivoi selvästi jokaisen yksilöllistä suoriutumista. Parkouraajat itse kokevat, että ”kaveri innostaa liikkumaan enemmän” ja yhdessä ”tulee koeteltua kehon rajoja”. Toisin sanoen: ”Jos kaverini jaksaa juosta vielä pitkän päivän jälkeen, miksen minä jaksaisi?”

Energisen ryhmän imu näyttäytyy tässä monipuolisesti yksilön liikkumista kannustavana tekijänä. Yhtä jalkaa harjoitellessa parkouraajien suoritukset asettuvat keskinäiseen vertailuun, jolloin heille syntyy halu selviytyä vähintään yhtä hyvin kuin kaverinsakin. Myös itsensä esittämisen näkökulmasta toisiin samaistuminen ja sosiaalinen vertailu ovat olennaisia lähtökohtia päteväen vaikutelman tuottamiselle. Parkouraajien tavoite pysyä kaverinsa mukana sekä kannatella ryhmän yhteistä temppuesitystä hioo heidän yksilöllisistä esityksistään jopa taitavampia kuin, mihin he

yksin toimiessaan ylttäisivät. Näin yhteistyö ”lajitovereiden” kanssa luo esityksiin positiivista yleisövaikutusta, mutta samalla myös jakaa esiintymisvastuuta kansanäyttelijöiden kesken.

Parhaimmillaan parkour-harjoituksissa syntyy lentävien temppujen flow-ilmiö, jossa yhteistyön voima antaa jonoon osallistujille siivet. Ryhmässä muodostuva liike-energia nostaa yksilöiden suoritukset uudelle tasolle, ja yhteisen näytöksen valossa itsensä esittäminen sujuu kuin tanssi.

Vapaasti muotoutuvan yhteistyön lisäksi parkour-kentällä kokoonnutaan järjestelmällisempään yhteistoimintaan ohjatun harjoittelun muodossa. Seuraavaksi kuvaan näitä parkouraajien välisiä neuvomistapahtumia, joissa yhdessä harjoitellaan ja tuotetaan lajikulttuuria mukailevia minuuden esityksiä. Kokeneiden harrastajien komennosta huolimatta parkour-harjoitusten neuvomistapahtumia voi luonnehtia hyvässä hengessä rakentuvana vertaisoppimisena ja epäitsekkäänä liikkeen jakamisena. Tällaista yhdessä oppimista ja kaverin liikekieleen samaistumista parkouraajat kuvailevat näin: ”Olen saanut monia hyviä ideoita omaan liikkumiseeni muilta harrastajilta. Toki muiden liikkumista on vaikea kopioida täydellisesti, mutta kukapa niin haluaisikaan tehdä. Muiden liikkumisesta saadut vaikutteet muokkautuvat itselläni omannäköiseksi liikkeeksi.”

Kavereiden keskinäisessä neuvomisessa parkouraaajat tiedostavat taitavasti sen lähtökohdan, että ”vaikka asia on itselle todella selvä, ei se välttämättä ole sitä toiselle”, kuin myös sen, että ”temput näyttävät erilaisilta kuin miltä ne tuntuvat”. Siksi parkouraaajat arvostavatkin neuvomisessa erityisesti ”tekijän näkökulmasta selittämistä”. Tämä kuvastaa myös heidän sosiaalista taitavuuttaan ja hienotunteisuuttaan. Parkouraaajat suhtautuvat aina kunnioittavasti toistensa fyysisiin esityksiin ja puuttuvat niihin ainoastaan kohteliaasti kasvotyön keinoja hyödyntäen.

Toisen pätevyyttä kunnioittaen neuvomistapahtuma aloitetaan varovasti keskinäistä kontaktia ja tilannetta tunnustelemalla. Parkouraaajat tietävät tarkoin, että kannattaa ”olla hiljaa silloin, kun toinen ei selvästikään kaipaa vinkkejä”. Tavallisesti parkouraaajat tekevätkin tempunsa melko itsenäisesti oman näkemyksensä mukaan tilassa puikkelehtien, mutta neuvomista tunnustellessa he astuvat fyysisesti toistensa ”ilmatilaan” sekä suuntautuvat selkeästi toisen toimintaan. Kaverin tempuja lähestytään katsomalla ja perässä kokeilemalla, nappaamalla ensin kiinni samasta liikkeestä. Tätä kautta tempusta voi sitten esittää oman näkemyksensä. Myös videoilla näkyy se, miten neuvomistapahtuma muodostuu toiseen liikkeeseen osallistumalla ja yhdessä opettelemalla.

Yhteistyön löytymisen jälkeen varsinainen parkour-temppeujen opettelu perustuu liikkeiden tiheään näyttämiseen, katsomiseen ja kokeilemiseen. Neuvomistapahtuma voi edetä jopa ilman sanoja, kun parkouraaajat keskittyvät vain liikkeisiinsä ja niiden välisen yhtenäisyyden luomiseen. Tutkimushenkilöni hienosti muotoileman ilmaisun mukaan tällainen liikkeiden esittämiseen ja korostamiseen tukeutuva neuvominen on ”eräänlaista kehollista tekstin alleviivausta”.

Liikkeiden keskustelusta rakentuva neuvomistapahtuma vahvistaa monella tapaa parkouraaajien fyysisen itsensä esittämisen merkitystä, koska neuvomistilanteissa opeteltavaa asiaa käsitellään nimenomaan liikkeen ja nonverbaalisen vuorovaikutuksen kautta. Tällöin yksilöiden täytyy ilmaista itseään fyysisesti sekä ymmärtää sujuvasti toisen liikeilmaisuja. Neuvomistilanteissa parkour-oppilaat esiintyvätkin aina tarkkaavaisina ja parastaan näyttäen, kun taas ohjaajan rooliin asettuva yksilö toimii esikuvallisen selkeästi ja itsevarmasti. Tällainen neuvomistilanteen mukainen roolien esittäminen tuottaa väistämättä hienoista valta-asetelmaa muutoin niin tasavertaisesti toimivien parkouraaajien välille. Toisaalta neuvomistapahtumat ovat kuitenkin juuri oppimisen hetkiä, jolloin pätevää itsensä esittämistä saa harjoitella edistyneemmän kaverin tempuilua jäljitellen.

Neuvomistapahtumassa täytyy siis osata esiintyä oikealla tavalla, mutta samalla pätevää itsensä esittämistä myös avoimesti harjoitellaan juuri näissä tilanteissa. Tästä johtuen neuvomistilanteet

ovat sosiaalisesti herkkiä hetkiä yksilöiden kunniallisen ja sujuvan esiintymisen kannalta. Niinpä parkouraaajien keskinäiseen neuvomistapahtumaan on vakiintunut tiettyjä fyysisiä asemoitumisia ja toimintakuvioita, joiden avulla tilanne sujuu tahdikkaasti yksilöiden sosiaalisia kasvoja suojaten.

Neuvomistapahtuma tuo väistämättä yksilöt ruumiillisesti toistensa lähelle. Parkouraaajat toimivat näissä tilanteissa kuitenkin hyvin taitavasti siten, että toista läheltä neuvoessa he eivät asetu vartalo avoimesti suoraan kohti kaveria, vaan aina hieman sivuttain. Neuvoessa myös vältetään turhaa koskettamista. Turvallisen tilassa asemoitumisen lisäksi parkouraaajat säätelevät keskinäistä kontaktia tietynlaisen rentouden avulla, kun toisen liikkeisiin puuttuminen esitetään huolettomasti hymyillen tai ikään kuin ohi menen, huumorin säestämänä. Tällainen neuvomistilanteen keventäminen näkyy myös vartalon asentojen ja keskinäisten paikkojen eloisana vaihtamisena.

Parkouraaajien neuvomistilanteeseen liittyvät fyysiset käytännöt herättävät huomiota, jos parkouria vertaa muihin samalla tavalla ruumiilliseen taitavuuteen keskittyviin yksilölajeihin. Joidenkin lajien neuvomistilanteissa tullaan enemmän toisen iholle kiinni ja yksilön ruumiiseen puututaan henkilökohtaisemmin kuin havainnoimissani parkour-harjoituksissa. Itsensä esittämisen näkökulmasta parkouraaajien tapa toimia on varsin tahdikas, sillä fyysinen hienotunteisuus ja keskinäinen etäisyys jättävät yksilöille myös sosiaalista tilaa minuuden esityksen turvaamiseen.

Tässä kappaleessa olen kuvannut parkour-harjoitusten vuorovaikutuksellisuutta, joka on parhaimmillaan jopa sanatonta liikkeiden jakamista ja yksilöitä voimaannuttavaa yhteistyötä. Parkouraaajien yhteistoimintaan kuuluu myös edistyneempien ohjaamaa harjoittelua. Itsensä esittämisen kontekstina tällainen yhteistyön sävyttämä ilmapiiri on varsin kannustava, koska Goffmanin (1959) mukaan onnistuneen esityksen täytyy liittyä toisten läsnäolijoiden esityksiin. Toiset läsnäolijat toimivat esiintyjän yleisönä sekä kanssanäyttelijöinä. (Emt., xi, 77.) Parkournäyttämöllä nämä roolit sekoittuvat luontevasti, kun yksilöt seuraavat toistensa esityksiä, liittyvät niihin sekä ottavat niistä mallia ja energiaa omaan esiintymiseensä. Siten parkouraaajien itsensä esittäminen perustuu tähän yhteiseen vuorovaikutuskuvioon osallistumiseen ja siinä onnistumiseen.

Goffmanin (1959) teorian valossa ryhmän yhteistoimintaa ja sen merkitystä voi selittää sillä, että jokaisen yksilön esitys edustaa aina myös koko ryhmästä muodostuvaa vaikutelmaa. Yhtälailla toiset ihmiset ja koko sosiaalinen tausta taas vaikuttavat yksilöistä henkilökohtaisesti syntyvään vaikutelmaan. (Emt., 9, 77.) Näin ajatellen jokainen parkouraaaja on osa yhteistä esiintymisryhmää, jonka vaikutelman parantamiseen voi osallistua esimerkiksi opettamalla kaverille uusia temppeja.

Parkouraajille ryhmän yhteistyö merkitsee ennen kaikkea positiivista tukea heidän suorituksistaan syntyvälle vaikutelmalle, mutta jaettu vastuu esityksien onnistumisesta liittyy myös yhteiseen kasvojen suojelemiseen. Goffmanin (1967) käsite kasvot tarkoittavat yksilön esitykselle annettua sosiaalista arvoa. Kasvotyö taas viittaa vuorovaikutustoimintaan, jolla autetaan yksilöiden kasvojen säilyttämistä. (Emt.) Parkouraajilla kasvotyö näkyy erityisesti neuvomistilanteiden yhteisesti harjoitetuissa fyysisissä käytännöissä. Yhteisen vaikutelman kirkastamisen tavoin myös kasvotyö on tässä ryhmätyötä, koska yhden kasvojen suojaaminen turvaa toistenkin esitysten arvoa (emt.).

7.3 Tasapainoilua onnistumisten ja epäonnistumisten ristiaallokossa

Parkouraajat luovat minuuden esityksiään tasapainoilemalla onnistumisten ja epäonnistumisten jatkuvassa ristiaallokossa. Tässä kappaleessa kuvaan tätä fyysisen itsensä esittämisen dynamiikkaa, kun parkouraajat tavoittelevat onnistuneita suorituksia ja samalla selviävät epäonnistuneista yrityksistään. Onnistumiset ja epäonnistumisista selviämiset ovat tärkeitä hetkiä yksilöiden taitavuudesta muodostuvan vaikutelman kannalta. Parkouraajat eivät kuitenkaan saavuta näissä tilanteissa mitään pysyvää pätevyyden vaikutelmaa, vaan ylä- ja alamäet kuuluvat lähtemättömästi jokaisen yksilön harjoitteluun. Tämä jatkuva onnistumisten ja epäonnistumisten välillä tasapainoilu näkyy parkour-kentällä sitkeänä temppujen uudelleen yrittämisenä. Parkouraajat itse näkevätkin kömmähdyksensä positiivisesti vain yrityksinä eikä niinkään epäonnistumisina.

Taitavan vaikutelman hallinnan kannalta tärkeintä on lopulta se, että parkour-ryhmässä osataan esiintyä oikealla tavalla sekä epäonnistumisen että onnistumisen hetkillä. Tällöin yksilöt pystyvät johdonmukaiseen minuuden esittämiseen ja sosiaalisten kasvojen säilyttämiseen. Niinpä parkouraajat turvautuvat erilaisiin kasvotyön keinoihin, jolloin yksilöiden esitykset säilyttävät arvokkuutensa, ja jokaisella on myös kömmähdyksen sattuessa mahdollisuus uuteen yritykseen.

Ennen tarkempaa esiintymistilanteiden analysointia selvitän vielä sitä, mitä onnistuminen parkour-kentällä tarkoittaa. Parkouraajat itse mieltävät onnistumiset erilaisina ”oivalluksina tai valloituksina”. Heille onnistuminen merkitsee myös sitä, ”millaisiin näyttäviin suorituksiin oma keho voi venyä, omien luultujen rajojen ylittämistä”. Näin ollen suorituksen ”arvo” ei ole mikään helposti määriteltävä ja temppuun valmiiksi sisältyvä ominaisuus. Sen sijaan parkouraajien suoriutumista voi tarkastella Goffmanin (1959) teorian valossa, jolloin onnistuminen tai epäonnistuminen syntyy vasta vuorovaikutustilanteessa tuotetun ”pätevyysarvion” pohjalta.

Tämän tilanteellisen pätevyysarvion tuottaminen perustuu intensiiviseen, mutta samalla hienotunteiseen keskinäiseen tarkkailemiseen. Parkourajat sanovat tietävänsä, ”että ihmiset panevat hiljaa merkille, kuka on taitavin”. Kaverin suoriutumista arvioivia katseita vilahtelee myös heidän kuvaamissaan videoissa. Havainnoidessani tätä parkourajien keskinäistä arviointia huomasin, että usein suorituksen jälkeen heidän vuorovaikutuksessaan toistuu tietynlainen toimintakuvio. Tämän vuorovaikutuskuvion avulla ryhmä muodostaa tulkinnan näkemästään.

Tällainen tulkintaan tähtäävä vuorovaikutus alkaa silloin, kun ryhmässä kohdistetaan huomio yhden jäsenen suoriutumiseen. Tällöin tempun suorittajasta tulee esiintyjä ja suorituksen katsojista taas hänen yleisönsä. Välittömästi suorituksen jälkeen tämä esiintyjä ja hänen yleisönsä eivät ole kontaktissa toisiinsa, vaan esiintyjä näyttää kelaavan suoritusta ensin omassa rauhassaan. Hetken kuluttua osapuolten välillä seuraa kuitenkin nopea katseiden vaihto tai muu keskinäinen yhteyden luominen. Näin esiintyjä ja hänen yleisönsä ikään kuin hakevat toistensa eleistä yhteistä tulkintaa sille, miten äskeinen suoritus oikein sujui. Tässä osapuolet saattavat myös vahvistaa tulkintaansa esimerkiksi hypähtämällä säikähdyksestä, naurahtamalla tai innostumalla jatkamaan samaa liikettä. Yhteisen tulkintahetken jälkeen kaikki pyrkivät kuitenkin aina pian jatkamaan omaa tekemistään.

Tämän keskinäisen vuorovaikutuskuvion avulla parkourajan suoritukselle tuotetaan ryhmässä jonkinlainen ”pätevyysarvio”, joka kuvaa hänen esityksensä onnistuneisuutta. Siten esityksen onnistumista ei voi tarkastella huomioimatta suorituksen jälkeistä vuorovaikutustapahtumaa. Tällainen parkour-ryhmässä tapahtuva pätevyyden sosiaalinen tuottaminen soveltui osuvasti omaan tutkimusnäkökulmaani, minkä johdosta suorituksen jälkeisestä vuorovaikutustilanteesta tuli yksi merkittävä havaintokohteeni. Lopulta jaoin nämä suorituksen jälkeiset tilanteet karkeasti kahteen eri luokkaan; onnistumisen esittämiseen ja epäonnistuneista yrityksistä selviämiseen. Seuraavaksi esittelen tarkemmat kuvaukset näistä molemmista vuorovaikutustapahtumista. Ensin kuvaan onnistumistilanteissa esiintymistä ja myöhemmin sitä, miten toimitaan epäonnistumistilanteissa.

Onnistunut vaikutelman luominen näkyy parkour-kentällä välittömästi siinä, että tempun esittäjän olemus rentoutuu ja hänen liikkumisensa muuttuu iloisen kevyeksi. Myös parkourajien itsensä mukaan onnistumisesta ”tulee mukava ja ylpeä olo”. Eräs tutkimushenkilöni on havainnoinut omaa toimintaansa jopa näin: ”Itse yleensä hymyilen kun onnistun jossakin jutussa”. Tällaiset luontevasti syntyvät eleet jäävät yksilöiltä itseltään usein huomaamatta.

Näissä iloisissa onnistumistilanteissa myös esiintyjän ja yleisön välinen suorituksen arviointi sujuu huolettomasti toista vilkaisten, ihailevien ja yhdenmielisten hymyjen saattelemana. Erityisen selkeästi onnistuneen esityksen syntyminen ilmenee eräänlaisena liike-energian lisääntymisenä, kun tempun esittäjällä on tapana jatkaa saman tempun toistamista entistä innokkaammin. Niinpä onnistuneista tempuista seuraa usein lisää vaikuttavia esityksiä. Myös parkouraajat itse tunnistavat sen, että onnistuminen ”parantaa liikunnallisia kykyjä”.

Yrittäessäni kysyä parkouraajilta tarkemmin onnistumistilanteiden esittämisestä heidän vastauksissaan toistui sitkeästi se, miten ”mikään ei motivoi niin kuin onnistuminen vaikeassa tempussa”. Parkouraajien kokemuksen mukaan ”onnistumiset tuovat aina lisää itseluottamusta”. Toisaalta he tietävät samalla hyvin sen, että ”vaikeilla ja/tai hienoilla tempuilla voi kehuskella myös kaveripiirissä, mikä voi kohottaa itsetuntoa”. Parkouraajien mielestä onnistuneet temput saavatkin siis mielen kohoamaan erityisesti silloin, ”jos joku muu sen näki ja siitä sanoi”.

Tällä tavoin tutkimushenkilöni tarjoavat itseluottamuksen lisääntymistä ikään kuin selitykseksi onnistumistilanteissa näkyvälle liikkumisen ilolle ja vapautuneisuudelle. Syiden ja selitysten etsiminen ei valitettavasti kuulunut tutkimustehtävääni, mutta toisaalta tämä itseluottamuksen lisääntyminen liittyy myös itsensä esittämisen tarkasteluun. Onnistuneen parkour-esityksen muodostuminenhan yhdistetään tässä vahvasti sosiaalisen pätevyyden kokemiseen. Toisin sanoen parkouraajat tulkitsevat tempun onnistuneeksi nimenomaan silloin, kun he kokevat fyysisen esityksensä myös sosiaalisesti huomioiduksi ja arvostetuksi yhteisössään.

Parkouraajat osaavat selkeästi iloita onnistumisistaan, mutta taitavaan vaikutelman hallintaan kuuluu silti tietynlainen tyylikäs vaatimattomuus. Tästä johtuen parkour-kentällä ei nähdä villedä tuuletuksia tai ylipäänsä oman pätevyyden liiallista korostamista. Huomiota herättävienkin suoritusten jälkeen yksilöt mieluummin vain jatkavat harjoitustaan mahdollisimman ”normaalisti”, minkä voi havaita myös videoille kuvattujen näyttävien temppujen esittämisessä. Tällainen hillitty osaamisen esittäminen saa onnistumiset näyttämään varsin luonnollisilta tapahtumilta ja ikään kuin normalisoi esitysten pätevyyttä. Lisäksi vaatimaton esiintyminen liittyy siihen, että parkouraajien mukaan ”kerskailu saattaa ärsyttää muita”. Niinpä uskottavan vaikutelman luomisessa pitää myös hieman yllättävästi varoa liiallista itsensä esittämistä.

Onnistumistilanteiden hallinta ei kuitenkaan ole yksin tempun esittäjän vastuulla, kun pätevyyttä tuotetaan ja ilmaistaan nimenomaan sosiaalisessa vuorovaikutustoiminnassa. Näihin onnistumiseen

liittyviin vuorovaikutuskuvioihin sain konkreettista tuntumaa osallistumalla itse parkouraajien harjoituksiin. Huomasin erityisesti sen, että pienissäkin taituruuden tai onnistumisen pilkahduksissa on samanlaista sosiaalista vetovoimaa kuin dramaattisissa haasteiden suoritustilanteissa. Seuraava parkouraajan kommentti havainnollistaa hyvin tämän vetovoiman toimintaa: ”Kivaa ja/tai taitavaa ihmistä matkitaan kaikessa - harjoitellaan samoja asioita samalla tavalla samoissa paikoissa.” Tällä tavoin onnistuneet esitykset saavat helposti koko ryhmän liikkeelle ja toistamaan samaa temppua.

Ryhmän aktivoimisen lisäksi onnistuneet temput valloittavat fyysisesti parkouraajien harjoitustilan. Onnistuneen suorituksen esittäjä asemoituu nopeasti tilan keskelle, koska muut kerääntyvät hänen ympärilleen ja antavat taiturille etusijan tempun suorittamiseen. Myös parkouraajat itse ovat huomanneet onnistumisen vaikuttavan keskinäiseen tilassa asemoitumiseen. Eräs tutkimushenkilöni pohtii tätä jopa niin syvällisesti, että hänen mukaansa onnistuminen ”voi myös kohentaa asemia em. kunnioitushierarkiassa”. Siten fyysisessä esityksessä onnistuminen näyttää aina väistämättä toimivan jonkinlaisena sosiaalisen järjestyksen määrittäjänä. Tämä onnistumisten perusteella muodostuva tilanteellinen järjestys on kuitenkin vain hetkellinen, sillä onnistumiset ja epäonnistumiset vuorottelevat jokaisen parkouraajan harjoittelussa.

Onnistuneet esitykset saavat osakseen jopa tilankäytössä ilmenevää huomiota, mutta samalla ne myös lähentävät tempun esittäjää ja hänen yleisöään fyysisesti toisiinsa. Hyvin sujuneen suorituksen jälkeen molemmat osapuolet suuntautuvat avoimesti toisiinsa ja ovat kiinnostuneita toistensa suhtautumisesta. Onnistuneita esityksiä saa ikään kuin luvallisesti katsoa, kommentoida ja jäljitellä perässä. Tämä onnistumisiin liittyvä keskinäinen yhteyden luominen eroaa selvästi siitä, miten epäonnistumistilanteissa toimitaan. Osallistuessani parkouraajien harjoituksiin huomasin juuri onnistumistilanteiden olevan merkittäviä hetkiä sosiaalisen yhteenkuuluvuuden luomisessa.

Taitavien suoritusten vetovoima näkyy omalla tavallaan myös parkouraajien kuvaamilla videoilla. Jos kameran linssi ajatellaan esityksiä arvioivaksi katseeksi, niin onnistuneet temput vetävät tehokkaasti kameraa puoleensa. Vaikuttavat esitykset saavat videoilla paljon tilaa ja aikaa. Tällainen onnistumisten kuvaaminen antaa toisen esitykselle arvoa, toisin kuin kömmähdysten tallentaminen. Tärkeintä ei tässä olekaan vain videolta näkyvät temput, vaan jo videoiden käyttötavat kuten kuvakulman valinnat ovat harkittuja itsensä esittämisen keinoja. Suorituksia kuvaamalla ja video-esityksiä yhdessä arvioimalla parkouraajat kehittävät tietoisesti ”muille esitettävää” kuvaa itsestään. Tässä on tärkeää myös se, että kaveri esitetään onnistuneessa valossa.

Videoille parkouraajat voivat tallentaa onnistuneita vaikutelmia, mutta fyysinen itsensä esittäminen on silti loputonta tasapainoilua esitystä uhkaavien epäonnistumisten kanssa. Ilman näitä vaikeuksia ja niiden voittamisen mahdollisuutta parkour-kenttä ei tosin olisi edes mielekäs konteksti tällaiselle minuuden luomiselle. Seuraavaksi kuvailen sitä, miten parkouraajat voittavat näitä esityksiä uhkaavia vaikeuksia. Vaikutelman hallinnassa kukaan ei ole lähtökohtaisesti epäonnistuva eikä voittajaksi syntynyt yksilö. Epäonnistumisen uhka saa alkunsa fyysisessä toiminnassa ilmenevästä säröstä, kömpelyydestä tai mokailusta, mutta epäonnistunut esitys syntyy vasta vuorovaikutuksen tuloksena. Parkour-kentällä tämä on kuitenkin vain hetkellinen ja taitavasti hallittu tapahtuma.

Epäonnistumistilanteen hallinta ja esityksen pelastamiskeinot havainnollistuivat parhaiten siinä, kun yritin itsekin parkouraajien liikkeitä. Tällöin osallistuin yhteisen vuorovaikutusesityksen kannatteluun ja koin ruumiillisesti suoritus tilanteeseen liittyvät ”katseet selässä”. Osallistuvan havainnointini myötä päättelin, että tärkein epäonnistumisten ensiapu on kaikinpuolinen tilanteen jatkaminen. Niinpä kömmähdyksen uhri jatkaa aina liikkumistaan mahdollisimman notkeasti ja siirtyy sujuvasti syrjemmälle. Mitä pahemmin kompuroi, sitä sukkelammin huomio suuntautuu muualle ja tilanne ohitetaan.

Parkouraajat itse ajattelevat epäonnistumistilanteessa näin: ”On vain jatkettava eteenpäin ja harjoiteltava lisää”. Heidän mielestään ”epäonnistumisista ei kannata turhaan välittää eikä ahdistua”. Olennaista parkouraajille onkin se, että ”harjoittelun jatkuvuus olisi taattu”. Tähän liikkumisen jatkamiseen liittyy myös parkouraajien käsite ”sheivaus, joka tarkoittaa heillä turvallista tempun viimeistelyä esimerkiksi ilmalennosta laskeuduttaessa. Yhtä lailla tämä ”sheivaaminen” kuitenkin auttaa heidän sosiaalisen esityksensä pelastamisessa.

Parkour-kentällä voi ketterästi jatkaa esiintymistä myös siten, että siirtyy vaikeasta tehtävästä kokonaan toiseen harjoitukseen. Tällainen suunnitelman muuttaminen tapahtuu luontevasti ilman turhaa selittelyä. Harjoituksen vaihtaminen ei tee yksilöstä epäonnistujaa, vaan parkouraajat järkeilevät tilanteen näin: ”Kannattaa miettiä, onko liike vielä liian haastava ja alkaa opetella liikkeitä, jotka antaa pohjan”. Toisaalta vaikean haasteen helpompaan vaihtaminen osoittaa parkouraajilta myös harkitsevaa minuuden esittämistä. Toistuva epäonnistuminen uhkaa esiintyjän sosiaalisia kasvoja, kun taas välissä suoritettu onnistunut tempu palauttaa hänelle pätevydentunteen sekä tasapainottaa esityksestä muodostuvaa vaikutelmaa.

Jos jokin temppu menee pelastusyrityksistä huolimatta totaalisen pieleen, niin parkour-kentällä osataan onneksi nauraa omista kömmähdyksistä syntyvälle huonolle vaikutelmalle. Parkouraajat voivat esimerkiksi leikkimielisesti näyttellä uudelleen epäonnistumistilanteensa kompurointiaan erityisesti korostaen. Rojahtamalla näkyvästi esteen päälle esiintyjä ikään kuin kertoo muille, että näin kävi tällä kertaa.

Tällainen epäonnistumisilla leikkiminen näyttäytyy parkour-kentällä myös aiemmin kuvaamani rentousperformanssin tavoin. Epäonnistumisia tapahtuu usein fyysisesti ja sosiaalisesti haasteellisissa suoritus tilanteissa, joten tietynlainen leppoisa elehdintä keventää jännitystä ja auttaa oman esityksen hallinnassa. Seuraavassa parkouraaja tuo esiin tällaisen huomion omasta käyttäytymisestään: ”Jos itse epäonnistun, naurahdan ehkä itselleni vähäisen.” Lisäksi parkour-ryhmässä on huomattu se, miten ”tasapuolinen nauraminen kaikille ja kannustaminen voivat olla jopa hyväksi”.

Joskus epäonnistumiset liittyvät suoritusta haittaaviin fyysisiin vaivoihin tai loukkaantumisiin. Mielenkiintoista näissä tilanteissa on se, miten parkouraajat esittävät kolhunsu toisille läsnäolijoille pätevältä vaikutelmastaan samalla huolehtien. Loukkaantumista ilmaisevat eleet voivat tässä toimia perusteluna suorituksen keskeyttämiselle tai siinä epäonnistumiselle. Parkouraajat eivät liioittele vaivojaan, mutta esiintymistilanteessa yksilön suoriutumista häiritsevien tekijöiden ilmaiseminen on merkityksellistä. Tällöin fyysinen vamma selittää vaikutelmassa mahdollisesti ilmenevät säröt.

Tavallisesti parkouraajien loukkaantumiset ovat enemmän ”läheltä piti” -tilanteita kuin varsinaisia onnettomuuksia. Fyysinen kompurointi uhkaa kuitenkin aina yksilön sosiaalisia kasvoja, joten ”läheltä piti” -tilanteet huomioidaan ja käydään läpi yhteisessä vuorovaikutusesityksessä. Vaaratilannetta säikähtäessään parkouraajat vaihtavat keskenään nopeasti katseita, minkä jälkeen liikkumista jatketaan erityisen reippaasti, mutta hallitusti. Tarvittaessa tilannetta käsitellään vielä huumorin keinoin. Tällä tavoin toiset parkouraajat myötäelävät yhden kömmähdyksessä, mutta tapahtuman jakaminen auttaa heitä myös suunnittelemaan omia esityksiään ja niistä selviämistä.

Parkouraajat eivät siis jätä kaveriaan yksin haaksirikkoisen esityksensä keskelle, vaan yksilön kunnialliseen selviytymiseen vaikuttaa merkittävästi toisten lajitovereiden asianmukainen suhtautuminen. Lopuksi käsitelenkin tarkemmin sitä, mitä parkouraajien sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tapahtuu kömmähdyksen sattuessa. Erityistä huolta näissä tilanteissa kannetaan kaikkien osallistujien kasvojen säilyttämisestä. Tästä johtuen parkouraajat vastasivat hyvin

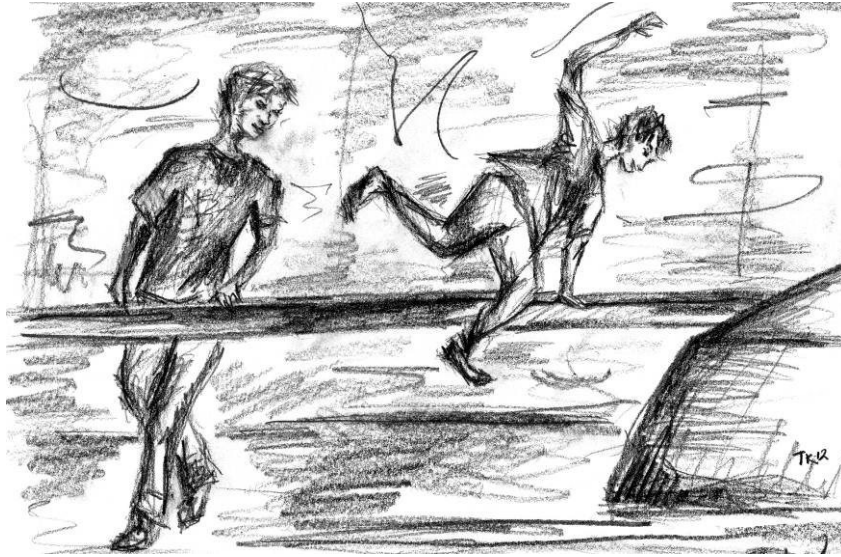
hienotunteisesti myös heille esittämiini kysymyksiin siitä, huomaavatko he toisen epäonnistumista tai kompuroida ylipäänsä mistään. Onnistumiset he sitä vastoin huomioivat aina avoimesti. Tällainen valikoiva tarkkaileminen osoittaa vain sen, että parkouraaajat osaavat auttaa toisiaan pätevän minuuden esittämisessä. Onnistuneille esityksille annetaan niille kuuluvaa arvostusta ja epäonnistumiset taas jätetään kaverin kasvojen säästämiseksi huomioimatta.

Epäonnistumistilanteiden yhteinen esittäminen ilmenee myös parkouraaajien fyysisessä tilan käytössä. Kun joku ryhmän jäsen kompuroida pahasti tempussaan ja tällä tavoin epäonnistuu vaikutelman hallinnassaan, hän asemoituu tilassa hieman sivummalle, kauemmas ryhmän keskuudesta. Toiset eivät tällöin ota häneen samalla tavoin kontaktia kuin onnistumistilanteissa. Tämä sivummalle jääminen merkitsee myös sitä, että epäonnistuneet esitykset voivat jossain määrin heikentää parkouraaajan ryhmään kuulumista. Onnistuneet esityksethän aiheuttavat päinvastaista sosiaalista vetovoimaa. Seuraavassa parkouraaaja tuo kuitenkin esiin positiivisen puolen tästä taitavuuteen liittyvästä sosiaalisesta osallisuudesta: ”Omalle tasolle sopivia suorituksia löytyy niin paljon, että en usko, että kukaan joutuu kokemaan itseään jameissa aivan ulkopuoliseksi.”

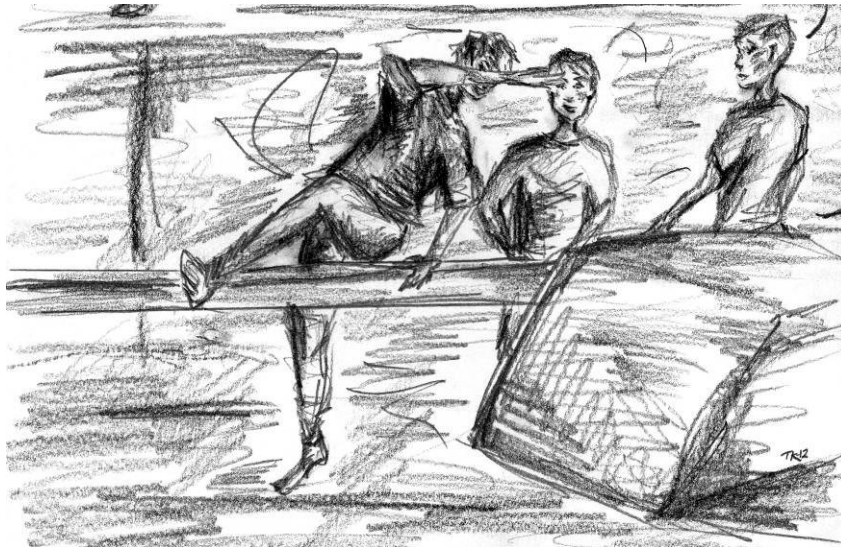
Parkouraaajia havainnoidessani huomasin, että fyysisessä itsensä esittämisessä ilmenevistä eroista huolimatta ryhmässä liikutaan varsin yhtenäisesti ja yksilöiden välillä on monensuuntaista keskinäistä kontaktia. Niinpä onnettomasta esityksestä aiheutuva syrjäytyminen on vain hetkellistä eikä ketään jätetä epäonnistuessakaan oikeasti yksin. Kömmähdyksen seurauksena muodostuva fyysinen asemoituminen ei tässä tarkoita jonkun syrjimistä, vaan kyse on ennemminkin kohteliaasta kasvotyöstä. Toiset kääntävät aina tarkoituksellisesti huomion pois epäonnistuneesta esiintyjästä. Lisäksi he antavat hänelle konkreettisesti tilaa poistua, jolloin epäonnistumisen uhri voi rauhassa paikkailla esitystään sivummalla ja säilyttää siten kasvonsa. Parkouraaajien mukaan tilanteesta selvittää näin: ”Kavereiden on syytä ohittaa asia olankohautuksella tai vitsailulla.” Toisaalta he pitävät tärkeänä myös sitä, että: ”Tuemme toinen toistamme vaikeissa tempuissa.”

Seuraava sarjakuva havainnollistaa parkouraaajien yhteistoiminnassa tapahtuvaa onnistumis- ja epäonnistumistilanteiden välistä tasapainoilua. Parkouraaajat auttavat toisiaan pätevän vaikutelman luomisessa, mutta tarvittaessa he osaavat myös suojella kaverinsa kasvoja. (Sarjakuva on piirretty videolle tallentuneita tapahtumia mukaillen.)

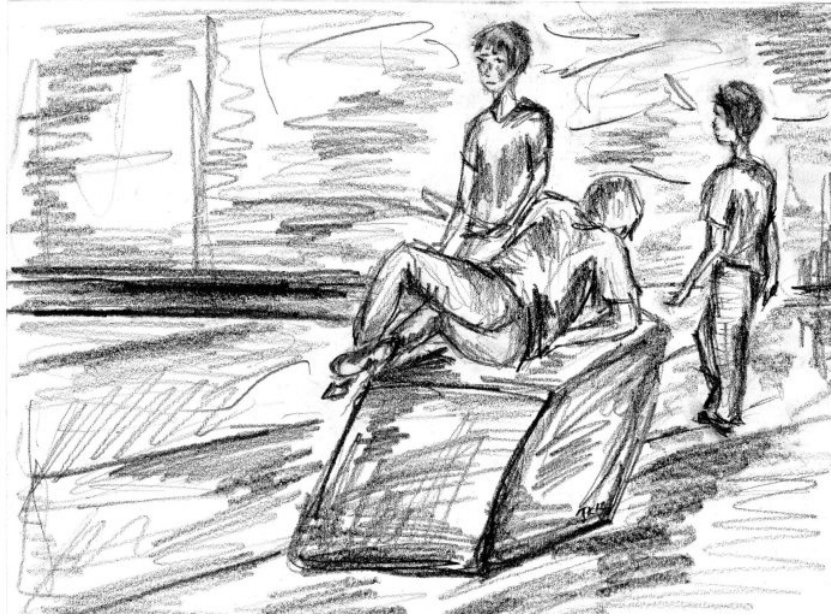
1. Tilanne alkaa siitä, että parkouraja X (vas.) huomaa kaverinsa Y (oik.) onnistuvan hienosti esteen ylittämässä.

2. Y:n innostamana X yrittää itse samaa temppua perässä. X:n suoritus alkaa hienosti, jolloin kaverit Y ja Z seuraavat vielä kiinteästi X:n liikettä.

3. Yhtäkkiä X:lle sattuukin kömmähdys ja hän lysähtää maahan. Tällöin Y ja Z kääntävät välittömästi huomionsa muualle, joten X saa tilaa kömpiä ylös kuopastaan kasvonsa säilyttäen.

Tässä kappaleessa olen käsitellyt sitä, miten parkourajat esittävät itseään onnistumisen ja epäonnistumisen hetkien vaihtelevassa aallokossa. Yleisesti ottaen he esiintyvät kaikissa tilanteissa varsin hallitusti ja tasapainoilevat tyylikkäästi haasteidenkin keskellä. Goffmanin (1959) teorian valossa tällainen asianmukainen tilanteiden hallinta on merkityksellistä, koska yksilön täytyy aina pyrkiä luomaan itsestään mahdollisimman hyvä vaikutelma varoen samalla esitystä häiritsevien piirteiden ilmenemistä (emt., 3 - 4). Tästä johtuen parkour-kentällä tavoitellaan vaikutelmaa parantavia onnistumisia ja vältellään esitystä häiritseviä epäonnistumisia.

Pätevään itsensä esittämiseen ei ole kuitenkaan yksiselitteisiä ohjeita, koska onnistunut vaikutelma syntyy vasta tilanteellisen vuorovaikutuskuvion tuloksena. Näin ollen parkourajat tuottavat esityksilleen pätevyyttä esimerkiksi kuvaamalla ja arvioimalla toisen suoriutumista. Yhtä lailla myös epäpätevän esityksen määrittelemine on vaikeaa, koska vaikutelman hallinnan epäonnistuminen liittyy sosiaaliseen vuorovaikutustilanteeseen. Sen sijaan liikkeissä kompuointia ja kömmähdyksiä sattuu väistämättä jokaiselle. Ratkaisevaa tässä onkin se, että parkourajien keskinäinen yhteistoiminta sujuu tahdikkaasti myös vaikeina hetkinä. Siten totaalisen peruuttamattomat epäonnistumiset ovat parkour-kentällä oikeastaan lähes mahdottomia.

Parkourajien taidokkaaseen yhteistoimintaan on vakiintunut tiettyjä toiminnallisia keinoja, joiden avulla he voivat edistää tämän tavoittelemansa pätevän vaikutelman muodostumista sekä

onnistumisen että epäonnistumisen hetkillä. Suorituksen onnistuessa parkouraajien liikkuminen muuttuu vapautuneeksi, ja he alkavat havittelemaan lisää onnistumisia samaa tempua itsevarmasti toistamalla. Innostuksestaan huolimatta parkouraajat esiintyvät aina nöyrän vaatimattomasti, koska liiallinen itsensä korostaminen ei tee toisiin vaikutusta. Goffmanin (1959) mukaan yksilö voi antaa itsestään uskottavan vaikutelman parhaiten juuri tällaisen luontevan ja vilpittömän esiintymisen kautta (emt., 7–8). Parkour-kentällä vaivattoman näköinen vaikeiden temppujen esittäminen huokuu pätevyyttä, vaikka todellisuudessa taitavuus perustuu usein kovaan harjoitteluun.

Fyysisessä itsensä esittämisessä menestyminen liittyy parkouraajien yhteisössä olennaisesti myös sosiaaliseen pätevyyteen ja ryhmään kuulumiseen. Tämä näkyy konkreettisesti siten, että onnistuneen tempun esittäjä saa huomiota, kavereita ja hänestä otetaan mallia. Lisäksi onnistuneet esitykset valloittavat helposti keskeisen sijan harjoitustilassa. Oikeastaan koko onnistuminen syntyy vasta näiden vuorovaikutustapahtumien seurauksena, kun esitys saa sosiaalista arvostusta.

Välillä parkouraajat joutuvat kohtaamaan epäonnistumisia, mikä uhkaa heidän sosiaalisia kasvojaan. Yksilön kasvojen säilyttämiseksi on kuitenkin olemassa monia selviytymiskeinoja kuten epäkohdan mitätöinti, korjaaminen, välttäminen tai huumori (Goffman 1967, 15–19). Parkouraajat hyödyntävät taitavasti näitä kasvotyön keinoja ohittaessaan nopeasti koko epäonnistumistilanteen, jatkamalla sinnikkäästi harjoitteluaan tai siirtymällä jonkun helpomman haasteen pariin. Epäonnistumistilanteista selviämiseen vaikuttaa ratkaisevasti myös toisten läsnäolijoiden tahdikas suhtautuminen. Tällainen myötätuntoinen esiintyminen hyödyttää kaikkia tilanteen osapuolia, koska yhden kasvojen säilyttäminen turvaa kaikkien muidenkin esiintyjien sosiaalisia kasvoja. (Emt., 10–11, 16–19.) Niinpä parkouraajat jättävät kaverinsa epäonnistumiset kohteliaasti huomioimatta ja antavat hänelle tilaa siirtyä sivummalle korjaamaan esitystään.

7.4 Omintakeisen esityksen kehittelyä yhteenkuuluvuuden rajoissa

Parkouraajien harjoituksiin kuuluu monesti erityinen ”vapaa-ajaksi” kutsuttu tuokio, jolloin jokainen saa liikkua itsenäisesti harjoitustilassa ja kehitellä luovasti mieleisiään temppuja. Siten vapaa-aika merkitsee yksilöllistä tilaa ja aikaa toteuttaa itseään, jossain määrin jopa tavanomaisesta poikkeavin tavoin liikkumalla. Tämä yhteisen harjoittelun rutiineja muuttava vapaa-aika jäsentää myös parkouraajien keskinäistä vuorovaikutusta, kun yksilöt voivat tehdä uusia valloituksia tilassa ja solmia uusia ryhmäsuhteita. Harjoittelun vapaudesta huolimatta parkouraajien on kuitenkin aina esiinnyttävä lajikulttuurinsa mukaisesti ja liityttävä tunnistettavasti sosiaaliseen ryhmäänsä. Näin

ollen vapaa-ajan harjoittelu näyttäytyy persoonallisen ja muista erottuvan fyysisen minuuden luomisena, missä yksilön täytyy samalla kantaa vastuuta lajinomaisen esityksen tuottamisesta. Tästä näkökulmasta tarkastelen parkouraajien itsensä esittämistä viimeisessä analyysikappaleessani.

Vapaa-ajalla parkouraajat alkavat innokkaasti työstämään itselleen mieluisia temppujaan, kokeilevat rohkeasti erilaisia liikkeitä ja kehittävät sitä kautta omaa parkour-tyyliään. Itsenäisessä harjoittelussa jokaisen yksilön persoonalliset taipumukset kuten kehonkäyttö ja liikkumisen energisyys tulevat nopeasti esiin. Parkouraajat näkevät, että ”kaikki tekevät liikkeit omalla tavallaan”. Heidän lajikulttuurinsa kuitenkin myös mahdollistaa, suorastaan kannustaa tällaiseen ilmaisuun kirjavuuteen. Vapaa-ajalla ilmenevät liikkumisen yksilölliset taipumukset eivät tässä olekaan mitään pysyviä ominaisuuksia, vaan persoonallisen tyylin kehittäminen ja liikkeiden muunteleminen kuuluvat parkourin harjoittamiseen. Yksilöllisillä liikkumisen variaatioilla voidaan parkour-kentällä luoda positiivista erottuvuutta fyysiseen itsensä esittämiseen.

Parhaimmillaan parkouraajien persoonallinen itsensä ilmaiseminen tapahtuu iloisen leikkimisen kautta, kun ryhmässä intoudutaan luovaan hauskanpitoon. Tällöin yksilöiden toiminnassa yhdistyvät parkour-liikkeiden eläimellinen ketteryys ja ihmismielen kekseliäisyys. Jollain tavalla myös ruumiillinen revittely, riehuminen kuuluu parkouraajien itsensä esittämiseen, koska toisinaan tempuilla leikkimisessä haetaan rajummin fyysisen esiintymisen rajoja. Tällaisia riehakkaissa leikeissä syntyviä ilmalentoja ja pellehyppyjä tallennetaan mielellään videoille.

Kenties näyttävimmät esitykset muodostuvat kuitenkin siitä, että parkour-tekniikan avulla voidaan keksiä yksinkertaisia, mutta oivaltavia liikkumisen sovelluksia tavallisen tylsässä ympäristössä. Myös videoilta löytyy näitä yllättäviin paikkoihin sovitettuja temppukokeiluja tai tavanomaisesta poikkeavia tapoja esittää itseään arjen eri näyttämöillä. Esimerkiksi kaupunginkaduilla kulkiessaan parkouraajat voivat ponnistaa seinästä vauhtia ja taittaa matkaansa sinne tänne sinkoilemalla, kun taas muiden ihmisten täytyy tyytyä sovinnaiseen kävelijän rooliin. Tällä tavoin parkouraajana esiintyminen antaa yksilölle tavallista luovemmat mahdollisuudet toteuttaa itseään fyysisesti.

Muiden ihmisten keskuudessa parkouraajien on helppo luoda vaikuttava fyysinen esitys, mutta lajin harrastajien keskinäisessä vuorovaikutuksessa persoonallisen vaikutelman aikaansaaminen ei ole niin yksiselitteistä. Parkour-kentällä erikoisetkin liikkumisentavat ja temppujen sovellukset näyttävät varsin tavallisilta, ”toisenlainen” liikkuminen on ikään kuin lajin harjoittamisen normi. Parkouraajien näkökulmasta tärkeintä onkin keskittyä liikkeisiin, ”jotka tuntuvat juuri oikealta

tehdä siinä hetkessä”, ja tällainen liikkuminen voi olla myös ”rutiineista ja normaaleista liikkumisen (kävellään jalkakäytävällä) normeista piittaamatonta”.

Toisaalta mitään ”normaalia” parkour-esitystä on lopulta vaikea löytää, koska fyysisen esiintymisen tyyliä ja rajoja etsitään aina uudestaan juuri vapaa-ajan kokeiluissa. Seuraava parkouraajan kommentti kiteyttääkin jotain olennaista tästä lajin harrastamisesta ja siihen liittyvästä monimuotoisesta ilmaisusta: ”Parkour on – liikunnan iloa ja yhteisöllisyyttä laajasti käsitettynä. Tätä me haluamme näyttää ja jakaa!”

Parkouraamiseen kuuluu siis tietynlainen positiivinen rajojen rikkominen, mistä lajin harrastajien omintakeinen ja muista erottuva fyysinen esiintyminen saa voimansa. Varsinkin muiden ihmisten katseiden alla harjoitellessa parkour-lajiin liittyvä performatiivinen näkökulma nousee nopeasti esiin. Parkouraajat myös suhtautuivat hyvin tiedostavasti tähän liikkumisensa performatiivisuuteen, kun haastoin heitä pohtimaan vapaa-ajalla syntyvää tempunäytöstä eräänlaisena teatteriesityksenä. Lajin esteettinen näyttävyys ymmärretään tällä tavoin: ”Vaikka parkourin on tarkoitus olla käytännöllistä, oikein tehtynä liikkeet ovat myös hienon näköisiä”. Parkouraajien vision mukaan vapaa-ajan esityksessä ”kaikki haluavat tehdä jotain näyttävää”, ja jotkut ”yrittäisivät pistää sirkuksen pystyyn tekemällä kaikista hurjimmat tempunsa”. Ytimekkäästi ilmaisten vapaa-ajan esitys ”olisi liikkumista epäsovinmaisella tavalla lavasteiden päällä”.

Nämä parkouraajien vastaukset osoittavat sen, että he pystyvät näkemään itsensä esiintyjinä ja fyysisen esityksen tuottajina ainakin vapaa-ajan luovassa ympäristössä. Eräs tutkimushenkilöni arvioikin parkouraajan olevan ”tietoinen omasta imagostaan”. Oman esityksen luomisessa performatiivisuus ei ole heille tärkeintä, mutta jossain määrin myös tällainen tietoinen liikkumisen dramatisointi kuuluu parkouraajien toimintaan ja erityisesti siinä tapahtuvaan itsensä esittämiseen.

Parkouraajien fyysinen itsensä esittäminen ei kuitenkaan ole pelkkää persoonallisen erilaisuuden tavoittelua, vaan oman esityksen luomisessa on toinenkin merkittävä kiinnekohta. Yksilöllisen näyttävyuden ohella parkouraajien täytyy aina tavoitella liikkeissään lajikulttuurin tyyliin samaistumista ja tuottaa tempuillaan lajinomaisia fyysisiä esityksiä. Tämä sosiaaliseen taustaan sitoutuminen näkyy erilaisissa vapaa-ajan harjoitteluun liittyvissä piirteissä, kun jokainen parkouraaja joutuu itsenäisesti ottamaan vastuun lajin ihanteiden mukaisesta esiintymisestään.

Yhteiseen liikkumisen tyyliin samaistuminen edellyttää varsinkin aloittelijoilta tarkkaavaisuutta ja varovaisuutta siinä, miten vapaa-ajan itsenäisessä harjoittelussa toimitaan. Niinpä parkouraajat hakevat toisiltaan varmistuskatseita ja seuraavat erityisesti konkareiden liikkeitä omia temppuja kehitellessään. Jos vapaa-ajalla innostutaan tekemään jotain erityisen poikkeavaa ja esittämään jopa lajiin kuulumattomia tempauksia, niin usein tämän poikkeavan toiminnan väliin sovitetaan joku selkeä parkour-liike. Nämä lajinomaiset ”väliliikkeet” ikään kuin perustelevat esityksen paikkaa parkour-harjoitusten kehityksessä. Liikkeellisen yhteenkuuluvuuden tuottaminen näkyy myös siinä, että vapaa-ajalla päädytään usein toistamaan niitä varmoja ja onnistuneita parkour-lajiin sopivia temppuja. Tällainen mukavuusalueella pysyminen on usein sosiaalisesti helpompaa kuin uudenlaisen muista poikkeavan tyylin luominen.

Välillä vapaa-ajan itseohjautuva harjoittelu saa parkouraajat näyttämään erityisen määrätietoisilta ja keskittyneiltä oman esityksen hallitsijoilta. Tällöin yksilö uppoutuu täysin omaan harjoitukseensa, ei vilkaisekaan muita, vaan toteuttaa vakavan näköisenä omaa liikekuviotaan. Toiset parkouraajat osaavat tarkkaavaisesti huomioda tämän kaverinsa keskittyneisyyden ja tulkitsevat tilanteen näin: ”Jos harjoittelee jotakin yksin, muiden tulee antaa siihen tilaa.” Näin parkouraajat voivat halutessaan keskittyä rauhassa vain omaan liikkumiseensa. Samalla tällainen keskittymisen esittäminen näyttäytyy parkour-kentällä kuitenkin myös sosiaalisesti merkityksellisenä ilmaisuna, jolla yksilö ilmentää pätevyytään itsenäisen parkour-esityksen luomiseen.

Tämä keskittymisen esittäminen korostuu erityisesti silloin, kun yksilö jää yksin tilan keskelle tai hän joutuu muutoin katseiden kohteeksi. Osallistuessani parkouraajien vapaa-ajan toimintaan sain itsekin tuntea tämän katseiden vaikutuksen omaan tekemiseeni. Myös parkouraajat kokevat, että ”kaverin kanssa ohikulkijoiden tuijotukset eivät tunnu yhtä kiusallisilta kuin yksin harjoitellessa.” Siten parkouraaja ei voi ”vapaassa” harjoittelussakaan unohtaa esiintyvänsä ja edustavansa lajikulttuuriaan. Päinvastoin, itsenäisesti temppuja kehitellessä on tärkeä antaa sellainen vaikutelma, että tietää, mitä tekee ja, mihin suuntaan liikkuu. Pätevä esitys muodostuu aina selkeästä aloituksesta, johdonmukaisesta ja keskittyneestä liikkumisesta sekä tyylikkäästä lopetuksesta.

Seuraavassa kuvassa parkouraja suorittaa sillankaiteelle luomaansa esterataa patsaan jaloissa keskittyneesti pujotellen. Tässä ihmisvilinän keskellä yksilön täytyy esiintyä määrätietoisesti ja osoittaa hallitsevansa jokainen askeleensa. Kaiteella puikkelehtijan ensisijaisena tavoitteena on tietysti toteuttaa oma harjoituksensa, mutta yleisön edessä hänen liikkumisestaan muodostuu myös parkour-lajia edustava fyysinen esitys.

Vapaa-aika muuttaa myös parkourajien välistä vuorovaikutustoimintaa, mikä näkyy heidän keskinäisessä fyysisessä asemoitumisessaan. Epämuodollisesti järjestäytyneessä ja luovassa harjoitteluilmapiiirissä aiemmin toisilleen vieraat ihmiset voivat lähentyä toisiaan ja kehittää yhdessä uusia temppuja. Uusien yhteistyösuhteiden lisäksi vapaa-aika aiheuttaa virkistävää vaihtelua keskinäisessä tilan käytössä, kun parkourajat uskaltavat valloittamaan itselleen uusia ympäristön kohteita. Näin yksilöiden tavanomaiset ja ajan myötä helposti jumiutuvat fyysiset ”paikat” ikään kuin kyseenalaistetaan. Tämä on varsin merkityksellistä keskinäisen itsensä esittämisen kannalta, koska fyysinen tilassa asemoituminen asettaa ryhmän jäsenet tietynlaiseen sosiaaliseen järjestykseen. Sen sijaan fyysisiä asemia konkreettisesti sekoittamalla uudet ihmiset saavat tilaa tuoda itsensä esiin parkour-kentällä.

Tuoreet yhteistyösuhteet ja tilan valloitukset antavat uusia mahdollisuuksia parkouraajien itsensä esittämiseksi, mutta toisaalta vapaa-ajalla syntyy taas nopeasti uusia sosiaalisia järjestyksiä ja yksilöiden esityksiä määrittäviä käytäntöjä. Esimerkiksi yhteisen liikkumisympäristön löytäneet pienryhmät jakavat parkour-yhteisöä eriytyneisiin sosiaalisiin yksiköihin. Parkouraajat itse kuvaavat näitä harjoittelussaan syntyviä yhteistyösuhteita näin: ”Kaverukset treenaavat yleensä läpi päivän yhdessä, mutta tuttujen kesken katsotaan monesti vain haasteet ja innovaatiot.”

Toisinaan joissain näissä vapaa-ajalla syntyvissä ryhmissä omaksutaan myös selvästi muita rajumpi liikkumisympäristö tai tehdään vaativampia ja näyttävämpiä temppuja, minkä vuoksi tällaiset esitykset asemoituvat tilan keskelle muiden huomion kohteeksi. Samaan aikaan varovaisemmat liikkujat jäävät helposti hieman sivummalle. Nämä vapaa-ajalla luontevasti muodostuneet yhteistyöryhmät ja niiden ominaiset esiintymistavat vaikuttavat lopulta siihen, millaisen vaikutelman kuhunkin ryhmään kuuluva yksilö parkour-kentällä itsestään antaa.

Tässä kappaleessa olen pohtinut sitä, miten ”vapaa-aika” jäsentää parkouraajien fyysisiä esityksiä. Vapaa-ajalla yksilöille avautuu ennen kaikkea mahdollisuus oman liikkumisympäristön hionneseen ja persoonallisen ilmaisun etsimiseen. Itsensä esittämisen kannalta tämä on arvokas tilaisuus, sillä Goffmanin (1959) mukaan kaikissa sosiaalisissa tilanteissa on tavoitteena tuottaa erityinen ja arvokas vaikutelma omasta persoonasta. Niinpä parkouraajat kehittävät vapaa-ajalla esityksiinsä yksilöllistä väriä kokeilemalla uusia temppuja ja jalostamalla niistä omintakeisia sovelluksia. Myös parkour-lajin performatiivisuus auttaa heitä vaikutelman luomisessa, koska parkouraajat osaavat ajatella liikkumistaan esteettisestä näkökulmasta ja muotoilla tempuistaan näyttäviä esityksiä.

Vaikuttavan ja omintakeisen jäljen jättäminen ei parkour-kentällä kuitenkaan tapahdu vain muista erottamalla tai näyttäviä liikkeitä esittämällä. Sen sijaan parkouraajien esityksistä täytyy löytyä yhteys myös heidän lajikulttuuriinsa, koska yksilöiden vaikutelman tuottamista arvioidaan aina tietystä sosiaalisesta kontekstista (Goffman 1959, 34–35, 238). Niinpä parkouraajien on sovitettava esityksiinsä riittävästi tunnistettavia parkourmaisia liikkeitä ja toistettava niitä luontevasti sopivissa kohdissa vapaa-ajan temmellystä. Tämän lisäksi parkouraajat liittyvät sosiaaliseen taustaansa esittämällä eräänlaisia keskittyneisyyttä ilmaisevia harjoitteluperformansseja, joissa he näyttävät kykynsä itsenäisen ja lajinmukaisen esityksen hallintaan.

Parkouraajien itsensä esittämiseen vaikuttaa myös se, millaisia uusia ryhmäjakoja ja sosiaalisia järjestyksiä vapaa-ajalla kehittyy. Itsenäisesti harjoitellessaan parkouraajat muodostavat nopeasti

erilaisia liikkeiden jakamiseen perustuvia yhteistyösuhteita. Samalla heidän keskinäiset fyysiset asemansa saattavat sekoittua, kun yksilöt voivat valloittaa itselleen uusia tiloja. Tämä aiheuttaa terveellistä vaihtelua parkouraajien tavanomaiseen sosiaaliseen esiintymiseen. Toisaalta vapaa-ajalla syntyy taas uudenlaisia itsensä esittämisen kehyksiä, koska taitavuus ja liikkumisentylyt jakavat ryhmän jäseniä sekä tilaa erilaisiin järjestyksiin. Nämä ryhmäsuhteet ja sosiaaliset kontekstit määrittävät aina kunkin yksilön itsestään antamaa vaikutelmaa (Goffman 1959, 77).

Kaiken kaikkiaan vapaa-aika merkitsee parkouraajille itsenäistä tilaa ja mahdollisuutta omintakeisen fyysisen esityksen luomiseen, minkä on silti tapahduttava lajikulttuurin tyylin mukaisesti. Goffmanin (1959) teoriaa lainaten tätä oman esityksen hiomiseen tarkoitettua vapaa-aikaa voisi kutsua näyttämön takahuoneeksi ("back-stage"). Itsensä esittämiseen liittyvä takahuone tarkoittaa muiden katseilta suojattua tilaa, jossa yksilö saa rauhassa harjoitella ja suunnitella sosiaalista esiintymistään (emt., 111–112). Toki parkouraajat tuovat välillä vapaa-ajalla kehittelemiään esityksiä myös toistensa katsottaviksi. Tällainen vaihteleva yhteistoiminta ilmentää kuitenkin sitä, että parkouraajat arvostavat toistensa fyysisiä esityksiä ja niiden luomista. Goffmanin (1959) mukaan yksilön "aito minuus" syntyy juuri oikeudesta kunnialliseen itsensä esittämiseen. Tällöin toiset arvostavat kaikkea sitä, mitä yksilö sosiaalisessa tilanteessa esittää. (Emt.)

8 Tutkimusmatkan loppuksi

8.1 Yhteenveto tutkimuksesta & tuloksista

Tutkimukseni sai alkunsa ihmetellessäni nyky-yhteiskunnassa lisääntyvissä määrin viliseviä ruumiillisia itsensä toteuttajia. Tätä ilmiötä osuvasti havainnollistaviksi tutkimushenkilöikseni löysin taitavaliikkeisiä city-ilveksiä eli parkouraajia, joiden harjoituksiin päädyin tekemään etnografista tutkimustani. Itsensä toteuttamisen ihmetteleminen muotoutui lopulta Goffmanin (1959) teoriaa myötäileväksi kysymykseksi siitä, miten parkouraajat esittävät fyysisesti itseään. Niinpä tarkasteluni kohdistui tutkimushenkilöideni minuutta rakentavaan nonverbaaliseen vuorovaikutukseen unohtamatta parkouraamiseen kuuluvia "suurieleisiä" temppuja ja liikesarjoja.

Etnografisen tutkimusprosessini tulokset jäsentyivät neljän erilaisen kuvauksen muotoon. Nämä kuvaukset kietoutuvat parkour-harjoituksista löytämiini merkityksellisiin tapahtumiin, joissa tutkimushenkilöideni itsensä esittäminen erityisellä tavalla konkretisoituu ruumiin liikkeinä ja

keskinäisenä fyysisenä asemoitumisena. Seuraavaksi esitän yhteenvedon näistä neljästä ”tiheästä” itsensä esittämisen tapahtumasta ja niiden tärkeimmistä sosiaalisesti merkityksellisistä liikkeistä.

Parkouraajien harjoittelu muodostuu jatkuvasta omaan ruumiiseen ja fyysiseen ympäristöön kohdistuvasta haasteiden etsimisestä sekä näiden ”innovaatioiden valloituksesta”. Nämä fyysiset haasteet näyttäytyvät parkouraajille keinona, jonka avulla he luovat itsestään hyvää vaikutelmaa. Haasteen edessä täytyy myös osata esiintyä keskittyneesti, mutta kuitenkin rennosti. Tällaista esityksen hallintaa kuvasin käsitteellä *rentous-performanssi*, joka tarkoittaa liikkeissä ja olemuksessa ilmenevää helppouden esittämistä sekä jännityksen häivyttämistä.

Olellainen osa tätä haasteellisissa suoritustilanteissa esiintymistä on myös jatkuva toisten tarkkaileminen, ja monesti parkouraajat kerääntyvät yhdessä haasteen äärelle erilaisiksi yleisömuodostelmiksi järjestäytyen. Toisinaan haasteen suorittamisesta kehittyy jopa temppujen fyysisiin mittoihin perustuva kilpailu, vaikka parkouraajat karttavatkin suoranaista paremmuudessa kilpailemista. Näissä kilpailutilanteissa tuotetut ruumiin suoritukset asettavat parkouraajat myös väistämättä jonkinlaiseen fyysisen esityksen pätevyyttä kuvaavaan keskinäiseen järjestykseen.

Haasteiden lisäksi parkouraajien toinen tärkeä itsensä esittämisen kulmakivi on osallistuminen ryhmän keskinäiseen vuorovaikutustoimintaan. Parkour-kentällä kehitellään esimerkiksi yhteisiä tempukkuvioita ja siellä syntyy jopa sanattomaan liikkeen imuun perustuvia virtauksia, joihin osallistumalla parkouraajat saavat tukea omiin fyysisiin esityksiinsä. Näin toiset lajitoverit toimivat sekä kanssanäyttelijöinä että yleisönä kunkin yksilön vaikutelman luomisessa. Parkouraajat myös auttavat toinen toistensa itsensä esittämistä neuvomalla avoimesti kaveriaan harjoittelussa, mihin kuitenkin liittyy kohteliaat kasvoja suojelevat käytännöt. Näiden yhteistyömuotojen onnistuminen ja kaverin auttaminen edistävät aina positiivisesti koko ryhmästä muodostuvaa vaikutelmaa.

Kolmas fyysisen minuuden luomisen merkittävä tapahtumasarja muodostuu siitä, miten parkouraajat esittävät itseään niin onnistumisten kuin epäonnistumistenkin sattuessa kohdalle. Hyvän vaikutelman säilyttämiseksi parkouraajien täytyy tuoda esiin esityksensä onnistuneita puolia ja samalla häivyttää vaikutelmaa latistavien piirteiden ilmenemistä. Tätä tasapainoilua varten parkour-harjoituksiin kuuluu monia toiminnallisia käytäntöjä, joita ovat esimerkiksi onnistuneiden suoritusten toistaminen tai epäonnistuneiden suoritusten ohittaminen. Kaikkia suoritustilanteita kannattelee kuitenkin aina tietynlainen vaatimaton ja liikkumisen hallintaa korostava esiintyminen.

Yksilöiden itse harjoittaman vaikutelman hallinnan lisäksi sekä onnistumistilanteiden että epäonnistumistilanteiden sujuvuuteen vaikuttaa myös toisten läsnäolijoiden taitava suhtautuminen. Oikeastaan koko onnistumiset tai epäonnistumiset syntyvät vasta ryhmän keskinäisen vuorovaikutuskuvion tuloksena, kun parkouraajat seuraavat ja arvioivat toistensa suorituksia. Tämä yhteinen vuorovaikutustilanteiden hallinta ilmenee parkour-kentän fyysisessä asemoitumisessa. Onnistumisen hetkellä muut kerääntyvät katsomaan onnistujaa, ja hän asemoituu tilassa muiden keskelle, kun taas epäonnistumisen hetkellä muut jättävät suorituksen tahdikkaasti huomioimatta ja antavat epäonnistujalle tilaa poistua. Tässä näkyy parkouraajien taidokkaasti harjoittama kasvotyö.

Parkouraajien harjoituksiin sisältyy usein myös niin sanottu ”vapaa-aika”, jolloin jokaisella on mahdollisuus harjoitella omaa yksilöllistä esiintymistään ja luoda esitykseensä omintakeista, muista erottuvaa väriä. Tällöin parkouraajat voivat kokeilla rohkeasti itselleen uusia temppuja tai kehittää niistä erilaisia sovelluksia, ja toisinaan he intoutuvat jopa kuvaamaan näitä luomuksiaan. Videoiden kuvaamisessa tulee esiin myös parkour-lajin performatiivisuus, sillä yhteisiä temppuja osataan tarkastella ja muokata visuaalisena katsojan silmää miellyttävänä esityksenä.

Toisaalta parkouraajat eivät voi vapaa-ajan luovuudessaankaan täysin unohtaa sosiaalista kontekstiaan, vaan heidän täytyy esiintyä lajikulttuurinsa tyyliin sopien tekemällä esimerkiksi tarpeeksi parkourmaisia liikkeitä. Vapaasti harjoitellessaan parkouraajat esittävät myös eräänlaisia lajikulttuurin käytäntöjen itsenäistä osaamista ilmentäviä keskittymis-perfomansseja. Lisäksi parkouraajien vapaa-ajan esiintymiseen vaikuttaa se, millaisiin ryhmiin he jakautuvat ja se, miten he asemoituvat yhteisessä tilassaan. Esimerkiksi liikkumisen taitavuus muovailee helposti parkouraajien keskinäistä järjestäytymistä. Yksilöt voivat kuitenkin vapaa-ajalla tehdä myös uusia valloituksia tilan ja temppujen suhteen, mikä aiheuttaa vaihtelua itsensä esittämisen näyttämöllä.

Kaiken kaikkiaan parkouraajien itsensä esittäminen näyttäytyi monessa kohtaa melko selkeästi havaittavina liikkeinä ja fyysisinä asemoitumisina, mutta toisaalta osittain myös taitavasti kätkeytyinä vuorovaikutuskuvioina. Tutkimukseni kannalta keskeisimmäksi kinesiikaksi eli liikkeiden muodostamiksi toiminnoiksi nousi jatkuva uudenlaisten liikkeiden ja temppujen sovellusten kehittäminen, joista muodostui tavanomaisesta fyysisestä ilmaisusta poikkeava parkouraajan esitys. Tällaisessa esityksessä tavoiteltiin ketterää ja kevyen vaivatonta vaikutelmaa. Parkour-kentältä jäivät myös mieleen sulavaan yhteistyöhön perustuvat temput, mistä tarkemmin katsoessa erotti kuitenkin hienopiirteistä eleiden keskustelua ja liikkeiden yhteensovittamista.

Fyysistä asemoitumista havainnoidessa huomio kiinnittyi ennen kaikkea parkouraaajien jatkuvaan toistensa tarkkailemiseen ja sitä kautta muotoutuvaan fyysisen kontaktin säätelyyn. Keskinäinen tilan käyttö taas ilmensi usein erilaisia sosiaalisia järjestyksiä, kun esimerkiksi taitaville tempuille tehtiin tilaa. Tästä huolimatta parkour-kentällä toimittiin silti aina jokaisen suoritusta arvostaen ja erilaisille ilmaisuille tilaa antaen. Näin ollen parkour-ryhmässä vallitsi miellyttävä ja kunnioittava sosiaalinen ilmapiiri, jossa yksilöt saivat rohkeasti toteuttaa itseään fyysisesti. Goffmanin (1959) teorian mukaan tällaisessa vuorovaikutuksessa syntyy aitoja ja vilpittömiä minuuden esityksiä.

8.2 Aiempaan tutkimukseen kytkettynä

Tässä kappaleessa vertaan ja pohdin sitä, miten oman tutkimukseni tulokset kytkeytyvät esittelemääni aiempaan tutkimukseen. Keskeisimpinä oman työni liitoskohtina toimivat ruumiillisuuteen ja liikkumiseen liittyvät sosiaalitieteelliset tutkimukset sekä tietynlaiset ryhmätoimintaan ja muihin sosiaalipsykologisiin ilmiöihin liittyvät liikunnan tutkimukset.

Liikunnan tutkimusten kanssa oma työni jakaa samansuuntaisen näkemyksen inhimillisten kokemusten ja liikunnan harjoittamisen välisestä vahvasta yhteydestä. Omassa tutkimuksessani tätä havaitsemaani ilmiötä kuitenkin käsitellään ja se tulee lopulta ilmaistuksi kovin eri tavalla kuin aiemmissa tutkimuksissa. Esimerkiksi psykologissa liikunnan tutkimuksissa on mitattu sitä, miten liikunta muokkaa minuutta (ks. esim. Salmela 2006; Liimatainen 2000). Myös oman tutkimuskohteeni kaltainen urheilijan itsensä esittämisen ilmiö ja sen aiheuttamat psyykkiset paineet on liikunnan tutkimuksissa järjestetty kokeellisesti mitattavaan muotoon (Williams ym. 1999).

Oman tutkimukseni perusteella voin yhtyä näiden psykologisten tutkimusten ajatukseen liikunnan harjoittamisen kytkeytymisestä minuuden kokemiseen ja yksilön sosiaaliseen olemassaoloon, koska pystyin erottamaan parkour-harjoituksista monia tällaisia itsensä esittämiseen liittyviä konkreettisia tapahtumia. En kuitenkaan eritellyt näitä tapahtumia tuottavia psykologisia tekijöitä tai mitannut erilaisten yhteyksien vahvuuksia. Oman työni puitteissa en myöskään voi enkä halua ottaa kantaa siihen, millainen on tässä fyysisessä toiminnassa syntyvän minuuden ”lopputulos”.

Parkouraaajien fyysistä itsensä esittämistä tarkastellessani olen myös eri mieltä näiden psykologisten tutkimusten kanssa siitä, miten sosiaalinen vuorovaikutus tässä ilmiössä ymmärretään. Psykologisissa tutkimuksissa yksilön sosiaalinen maailma nähdään helposti ikään kuin erillisenä, johonkin ilmiöön tietyllä tavalla vaikuttavana tekijänä. Sen sijaan parkour-harjoituksista

tekemissäni tulkinnoissa sosiaalisuus ei näyttäyty minään fyysisesti esitetyn minuuden osatekijänä, vaan ihmisten keskinäinen vuorovaikutus on erottamaton osa tätä ilmiötä ja sen syntyä.

Ylipäänsä liikunnalliseen toimintaan sisältyviä sosiaalisia vuorovaikutusilmiöitä kuten liikuntaryhmän mahdollistamaa yksilöllisyyden kehittymistä on tutkittu vielä varsin vähän, mutta aihe näyttyy ajankohtaisena ja arvokkaana tarkastelunkohteena (Rovio ym. 2009). Tämä ajatus on motivoinut omaa tutkimustani alusta asti, ja jälkepäin näen parkouraajien itsensä esittämistä tarkastelevan työni olevan yhdenlainen sovellus tällaisesta sosiaalipsykologisesta tutkimuksesta.

Parkour-harjoituksia tarkastellessani löysin myös samoja tärkeitä vuorovaikutusta suuntaavia tapahtumia kuin aiemmissakin liikuntaryhmien tutkimuksissa. Keskinäisessä vuorovaikutuksessa nousi tärkeäksi esimerkiksi se, miten epäonnistumisen hetkellä toimitaan tai se, miten kaverin suoriutumista kannustetaan (vrt. esim. Vazou ym. 2005). Aiemmista tutkimuksista poiketen omassa työssäni tarkastelin myös näiden tapahtumien ilmenemistä nonverbaalisena ja fyysisenä vuorovaikutuksena elävissä todellisuuden tilanteissa. Parkouraajia havainnoidessani en kuitenkaan tutkinut näiden vuorovaikutustapahtumien suoranaista vaikutusta yksilöiden fyysiseen suoriutumiseen, vaan näin vuorovaikutuskuviot itsessään keinoina luoda minuuden esitystä.

Liikunnan sosiologisessa tutkimusperinteessä on tarkasteltu erilaisia lajikulttuureja ja niihin liittyviä sosiaalisia merkityksiä kuten esimerkiksi Harisen ym. (2006) skeittareita käsittelevässä tutkimuksessa. Omassa työssäni en tarkastellut ensisijaisesti parkouraajien lajikulttuuria, mutta tutkimushenkilöideni liikkumista havainnoidessani huomasin joidenkin toimintojen sitoutuvan selkeästi heidän vahvaan sosiaaliseen taustaansa. Esimerkiksi tietynlainen yhteisen tyylin tavoittelu kuten luova ja eläimellisen ketterä liikkuminen, tai tietynlaiset sosiaaliset käytännöt kuten kilpailullisuuden välttäminen tulevat ymmärretyiksi ennen kaikkea parkouraajien toimintaa taustoittavan lajikulttuurin valossa.

Aikaisempiin liikunnan, sosiaalisuuden ja minuuden muodostumisen moninaisia yhteyksiä käsittelevään tutkimukseen verrattuna oma tutkimukseni tuloksineen tuo esiin melko erilaisen kertomuksen aiheesta. Tutkimusasetelmani ei avaa parkouraajien ”mielensisäisiä” kokemuksia enkä tarkastellut laajemmin esimerkiksi parkour-lajin kulttuurista taustaa, mutta sen sijaan tulokseni havainnollistavat liikuntatilanteiden itsensä esittämisen vuorovaikutusta fyysisten ja nonverbaalisten tapahtumien tasolla. Erityisesti tältä osin oma työni tuo uudenlaisen näkökulman aiempaan liikunnan ja minuuden yhteyksien ymmärtämiseen.

Toisaalta aiemmista liikunnan tutkimuksista ja oman työni tuloksista voi löytää myös tietyn yhteisesti jaetun sanoman, ne kertovat ikään kuin samaa tarinaa eräässä tärkeässä kohdassa. Näen kaikkien näiden tutkimusten korostavan liikunnallisen toiminnan tai liikuntaa harjoittavan sosiaalisen ryhmän suurta merkitystä yksilön elämässä. Näin ollen liikunnan tarjoamissa vuorovaikutustilanteissa yksilöillä on tarve onnistua ja kokea pätevyyttä, mutta samalla nämä tilanteet tarjoavat myös mahdollisuuden kehittää näitä minuuden tuntemuksia.

Sosiaalitieteellisellä tutkimuskentällä oman työni voi sijoittaa sellaisten etnografisten tutkimusten joukkoon, joissa sosiaalinen todellisuus nähdään kirjautuvan ruumiiseen erilaisissa arkisissa käytännöissä. Esimerkiksi Bergin (2010) tutkimus tuo esiin koulun liikuntatuntien toimintatavoissa kuten pelaajavalintatilanteissa muodostuvia ruumiillisia erontekoja ja ryhmäjärjestyksiä. Myös parkouraajien harjoituksissa havaitsin tällaisia ruumiillisuuden kautta ilmeneviä keskinäisiä asemoitumisia, jotka tuottivat samalla tilanteellisesti vaihtuvia sosiaalisia järjestyksiä tutkimushenkilöiden keskuuteen. Esimerkiksi jonkun tempun suorittamiseen liittyvä fyysinen taitavuus saattoi välillä jakaa parkouraajia edistyneempien ja aloittelijoiden porukoihin.

Bergin (2010) tutkimusaineiston liikuntatunneilla toimitaan tiettyjen institutionaalisten käytäntöjen mukaan ja koulumaailmaan sisältyy aina jonkinlaista arviointia ja erontekoa, kun taas parkouraajien ideologiaan ei alkuunkaan kuulu keskinäisen vertailun korostaminen. Parkour-harjoituksiin ei liity mitään pelaajavalintatilanteita, eikä fyysisiä suorituksia virallisesti mitata tai luokitella millään tavoin. Niinpä parkour-kentällä havaitsemani eronteot ja niistä muotoutuvat sosiaaliset järjestykset herättävät erityistä huomiota. Tutkimustulokseni perusteella voisikin ajatella, että ruumiiseen kirjautuvia järjestyksiä voidaan tuottaa myös hyvin hienovaraisesti ja epäsuorasti jossain näennäisen vapaamuotoisessa ryhmätoiminnassa. Omassa tutkimusaineistossani ajattelen näiden erontekojen ja järjestysten kytkeytyvän ennen kaikkea parkouraajien keskinäiseen itsensä esittämiseen.

Ruumiiseen kietoutuvien järjestysten lisäksi sosiaalitieteissä on myös tarkasteltu erilaisten etnografisten tutkimusten avulla sitä, miten ruumiilliset käytännöt toimivat jonkun alakulttuurin identiteetin ilmaisuina (ks. esim. Herrera ym. 2009). Bianchin (2008) tutkimuksen tarkoituksena taas on ollut tietoisesti tukea tällaista ruumiillista itsensä toteuttamista. Myös parkouraajat osoittautuivat aktiivisiksi ja ilmaisuvoimaisiksi tutkimushenkilöiksi, kun he kuvasivat temppuiluaan videoille. Tutkijana en osannut edes odottaa näiden videoiden näyttelevän niin keskeistä ja

luontevaa roolia heidän toiminnassaan. Lisäksi yllätyin positiivisesti siitä, miten innokkaasti parkourajat osallistuivat tutkimukseni tekemiseen auttamalla minua video-materiaalin hankinnassa.

Pidänkin tätä parkourajien videoihin liittyvää aktiivisuutta jo sinällään eräänä itsensä esittämistä koskevan tutkimukseni tuloksena, mutta jälkepäin ajatellen olisin voinut jopa enemmän hyödyntää tällaista tutkimushenkilöitä aktivoivaa otetta. Siten jonkinlainen Bianchin (2008) ja Herreran ym. (2009) kaltainen toimintatutkimuksen näkökulma olisi saattanut sopia myös oman työni tavoitteeksi. Tässä tutkimuksessani en voi nyt sanoa varsinaisesti rohkaisseeni parkourajia ilmaisemaan itseään, mutta tällainen performatiivisuuden tarkoituksellinen edistäminen ja sen etnografinen tarkastelu olisivat voineet toimia oman työni tutkimustaustana laajemminkin. Toisaalta tästä suunnasta aukeakin tutkimukselleni yksi jatkokehittelyn mahdollisuus.

Parkourajien itsensä esittämistä tarkastellessani huomioni kohdistui ennen kaikkea nonverbaaliseen vuorovaikutukseen, joten siltä osin tutkimukseni tukeutui tätä aihetta käsitteleviin aiempiin tutkimuksiin. Sosiaalisessa toiminnassa tapahtuvaa vaikutelman hallintaa, pätevyyden esittämistä ja siihen liittyvää hienovaraista nonverbaalista vuorovaikutusta on tutkittu varsin laajasti sekä tarkasti. Niinpä monet parkour-harjoituksista löytämäni vuorovaikutuskuviot kytkeytyvät selkeästi aiempaan aiheesta tehtyihin havaintoihin.

Levine ja Feldman (1997) havaitsivat tutkimusaineistossaan itsensä esittämiseen tähtäväää nonverbaalista pätevyyden ilmaisemista, mikä oli keskeinen ilmiö myös omassa aineistossani. Parkour-harjoitusten epäonnistumistilanteissa taiteiluun taas liittyi nonverbaalista esityksen paikkailua kuten Bond ym. (1996) esittivät yksilön suoriutumista käsittelevässä tutkimuksessaan. Omassa aineistossani toteutui niin ikään Bondin ym. (1996) havainto yleisön vaikutuksesta yksilön suoriutumiseen, sillä katseiden alla tapahtuva liikuntasuoritus näyttäytyi ennen kaikkea itsensä esittämisen keinona. Myös keskinäinen kasvotyö oli tärkeää näissä parkour-harjoitusten esiintymistilanteissa. Tästä johtuen voin yhtyä Treesin ym. (2009) tutkimustuloksiin siinä, että kohtelias kasvotyö auttaa neuvomistilanteissa ja edistää kavereilta saadun palautteen vastaanottoa.

Nämä työtäni taustoittavat nonverbaalisen vuorovaikutuksen tutkimukset edustavat psykologista lähestymistapaa, jossa on käytetty kokeellisia tutkimusmenetelmiä ja tulokset on analysoitu tilastollisen tarkasti. Oma tutkimusasetelmani sen sijaan muodostui kovin erilaisista lähtökohdista. Vaikka aineistostani löytyi selkeästi näiden aiempien tutkimusten kaltaisia ilmiöitä, tulokseni eivät yllä lähellekään samanlaiseen tarkkuuteen, eikä tutkimukseni tuo sinänsä mitään uutta tällaiseen

mikrotason eleitä mittaavaan tutkimusperinteeseen. Ottaessani huomioon näissä psykologisissa tutkimuksissa tehdyt tulokset pystyin omassa analyysissäni kuitenkin paremmin erittelemään ja pohtimaan joitain havaintojani kuten esimerkiksi katsekontaktin merkityksiä. Lisäksi voin todeta, että parkour-harjoitusten itsensä esittämisen vuorovaikutuksesta löytyisi varmasti vielä paljon tässä työssä huomioimatta jäänyttä, mutta kiinnostavaa nonverbaalista tarkasteltavaa.

Aikaisempiin tutkimuksiin verrattuna työssäni ei siis tavoitettu kovin tarkasti kaikkia hienovaraisia nonverbaalisia toimintoja, mutta sen sijaan tarkastelin parkouraajien vuorovaikutustapahtumia kokonaisvaltaisemmin esimerkiksi heidän lajinomaiset liikeilmaisunsa huomioiden. Tällöin tutkimusaineistoni nonverbaalista vuorovaikutustodellisuutta analysoitiin ikään kuin etnografisen ymmärtäväisesti. Kokonaisuudessaan tutkimustehtäväni oli kieltämättä haastava, joten myös tulokset kuvastavat tätä aineistoni ja menetelmäni luonnetta niin hyvine kuin huonoine puolineen.

8.3 Johtopäätelmiä & pohdintaa

Tässä kappaleessa pohdin vielä yleisellä tasolla sitä, mitä tutkimuksellani on kerrottavaa tutkimuskohteenani olevasta ilmiöstä ja, mitä kysymyksiä työni herättää. Lisäksi arvioin myös omaa tutkimusprosessiani. Parkouraajien itsensä esittämisen tarkasteleminen on ennen kaikkea vahvistanut käsitystäni siitä, että kaikissa ihmisten välisissä kohtaamisissa on aina kyse tietynlaisen sosiaalisen pätevyyden tuottamisesta ja yksilöllisen arvokkuuden ansaitsemisesta.

Näin tapahtuu myös pienissä ohikiitävissä hetkissä, kun yksilöt puuhailevat keskenään leppoisten vapaa-ajan harrastustensa parissa. Toisaalta ehkä juuri nämä vapaa-ajan harrastukset luovat sopivan tilan tällaiselle itsensä toteuttamiselle ja olemassaolon merkityksellisyyden etsimiselle, sillä niissä syntyvät vuorovaikutustapahtumat ovat sosiaalisuuden ohella hyvin ruumiillisia ja toiminnallisia. Siten niissä muodostuu vahvoja ja moniulotteisia elämyksiä itsestä suhteessa toisiin ihmisiin.

Tutkimukseni perusteella uskonkin, että parkouraaminen tai muu samankaltainen harrastustoiminta voi kaikessa viattomuudessaan näyttäytyä ainutlaatuisen tärkeänä ja varsin erilaisena minuuden luomisen mahdollisuutena verrattuna esimerkiksi sosiaalisen median tai perinteisen koulujärjestelmän muotoilemaan identiteettiin. Nykymaailman moninaisissa, mutta samalla monimutkaisia vaihtoehtoja tarjoavissa sosiaalisissa ympäristöissä konkreettiseen ruumiiseen kietoutuva pätevyys merkitsee paljon (vrt. esim. Shilling 1993).

Tällainen fyysisen pätevyyden kehittäminen mahdollistuu nimenomaan erilaisissa liikunnallisissa vapaa-ajan yhteisöissä, joihin on muotoutunut keskinäistä arvostusta tuottava ja sosiaalisia kasvoja suojeleva vuorovaikutusilmapiiri kuten tutkimuskohteessani parkour-harjoituksissa. Parkouraajat antavat ansaittua huomiota toistensa onnistuneille suorituksille ja ohittavat tahdikkaasti epäonnistuneet kömmähdykset. Tällöin parkour-kentällä jää aina tilaa arvokkaaseen minuuden esittämiseen, mistä syntyvät positiiviset kokemukset voivat kannatella nuoren ihmisen elämää laajemminkin. Näistä positiivisista ilmiöistä johtuen vapaa-ajan harrastusryhmissä toimimista pitäisi tutkia ja kehittää ennen kaikkea fyysisen itsensä esittämisen näkökulmasta tarkastellen.

Toinen johtolanka itsensä esittämisen ilmiön ymmärtämiseen voisi liittyä siihen, että esimerkiksi parkour-harrastajien liikunnallisessa yhteisössä tapahtuva pätevyyden tavoittelu tai yksilöllisyyden kehittäminen ei ole tämän ryhmän jäsenille mikään ääneen esitetty toiminnan tavoite. Parkour-harjoitusten ensisijainen tarkoitusahan on leppoisan yhdessäolon tahdittama temppujen työstäminen. Lajin harrastajat eivät varsinaisesti kokoontu yhteen tuottaakseen toisilleen arvokkuuden tai mielekkyyden kokemuksia, mutta sen sijaan näitä perustavalaatuisia tunteita käsitellään aivan toisella tavalla temppujen tiimellyksessä. Toisen liikkeisiin ruumiillisesti mukautuessa tai toisen onnistumisia videolle tallentaessa pätevyyttä hankitaan ja arvostusta annetaan hienovaraisten eleiden, katseiden ja asentojen myötä. Myös tästä toiminnasta saatu palaute on fyysistä ja välitöntä.

Tällainen fyysisen vuorovaikutuksen voimallisuus herättääkin pohtimaan sitä, tarvitaanko itsensä esittämisessä lainkaan sanoja, luokitteluja tai virallisia arviointeja. Kenties koko pätevän vaikutelman luominen perustuu ensisijaisesti fyysiseen toimintaan. Parkour-harjoituksia tarkkaillessani huomasin sen, miten vaikuttavaa ja merkityksiä luovaa on esimerkiksi jo pelkkä taitavuuden myötä muodostuva fyysinen tilassa asemoituminen. Tällainen taitavuuden arvioiminen ei edes perustu mihinkään ääneen ilmaistaviin käsitteisiin. Vapaamuotoisessa toiminnassa kukaan ei myöskään laita ryhmän jäseniä mihinkään jonoihin tai asetelmiin, vaan keskinäinen järjestys syntyy merkitsevien katseiden ja vetovoimaisten liikeilmaisujen muovailemana.

Näin ollen parkour-harjoitusten vuorovaikutustilanteissa nousi esiin se, että itsensä esittäminen kietoutuu vahvimmin juuri fyysiseen ja nonverbaaliseen toimintaan. Tältä osin tutkimustulokseni sopivat myös Goffmanin (1959) teoriassa korostettuihin piirteisiin. Itsensä esittämisen fyysisyys ei tee tästä toiminnasta mitään epämääräistä ja tunteisiin perustuvaa improvisaatiotanssia, mutta ilmiötä täytyy ehkä lähestyä hieman toisin kuin tässä kielellisen ilmaisun ja sanallisten määritelmien

hallitsemassa nykymaailmassa on tapana. Goffmanin (1959) nerokas teoria ei kuitenkaan mielestäni anna kovin selkeitä käytännön työkaluja tämän nonverbaalisen vuorovaikutuksen jäsentämiseen.

Tästä johtuen koin usein tekeväni omassa työssäni melko epävarmoja ja yksinäisiä ratkaisuja nonverbaalista todellisuutta tutkittavaan muotoon hahmotellessani. Sosiaalipsykologian alaan liittyvää nonverbaalista vuorovaikutusta käsittelevää tutkimustausta oli vaikea löytää, samoin kuin omaan työhöni sopivia teoreettisia käsitteitä. Niinpä havainnointityötä varten itse kehittämäni ilmaisun koodit tuntuivat välillä jokseenkin kankeilta määritelmiltä, erityisesti monimutkaisen vuorovaikutustodellisuuden valossa. Lisäksi näiden käsitteiden käyttäminen tekstissä vaikutti ikään kuin itsestäänselvyyksien teennäiseltä toistamiselta. Toisaalta ilman minkäänlaista nonverbaalisten ja fyysisten tapahtumien käsitteellistä jäsentämistä itsensä esittäminen olisi voinut jäädä liian epämääräiseksi ja konkreettisesta toiminnasta irralliseksi ilmiöksi.

Parkouraajien itsensä esittämistä havainnoidessani vahvistui kuitenkin käsitys siitä, miten juuri nämä visuaalisesti näkyvän todellisuuden elementit toimivat tilanteesta ja ihmisistä muodostuvien tulkintojen perustana. Myös Goffmanin (1959) teoriassa korostetaan tätä lähtökohtaa. Oman tutkimusprosessini myötä ajattelenkin nämä vuorovaikutustilanteessa havaittavat konkreettiset ja jopa itsestään selvältä vaikuttavat fyysiset piirteet sellaisena merkityksellisenä tarttumapintana, jonka kautta tapahtumien pinnan alle voidaan ylipäänsä tutkimuksen siivin sukeltaa.

Tutkimushenkilöideni fyysisesti näkyvää vuorovaikutusta ja siinä tapahtuvaa itsensä esittämistä tarkkaillessani mietin myös tällaiseen toimintaan liittyvää arkaluontoisuutta. Toisten ihmisten ruumiillinen itsensä ilmaiseminen on tavallaan varsin konkreettista ja välitöntä toimintaa, mutta samalla näiden asioiden tutkiminen on helposti hyvin henkilökohtaista. Tällöin vaaditaan hienotunteisuutta ja joskus jopa tahdikasta huomioimatta jättämistä.

Ehkä tämän arkaluontoisuuden vuoksi ihmiset eivät myöskään itse avoimesti analysoi omaa tai kavereidensa itsensä esittämiseen tähtäävää toimintaa. Esimerkiksi parkouraajat eivät keskustele keskenään jostain onnistuneiden temppujen vaikutuksesta sosiaaliseen pätevyyteen, vaikka jokainen varmasti tunnistaa tämän ilmiön olemassaolon. Yhtä lailla saattaisin myös itse suhtautua epäilevästi tällaisen ilmiön käsittelemiseen. Herättäisi varmasti kysymyksiä, jos joku tulisi tarkkailemaan omaa harrastusryhmääni ja siinä harjoittamaamme itsensä toteuttamista ja pätevyyden esittämistä.

Arkisten vuorovaikutustilanteiden vilinässä itsensä esittäminen ja sen avulla tapahtuva yksilöllisyyden luominen verhoutuukin osittain jonkinlaiseen salaperäiseen hienotunteisuuteen. Tavallaan ilmiö on luonnollinen osa sosiaalista elämää ja yksilöillä on oikeus arvokkaaseen minuuden esittämiseen (Goffman 1959), mutta samalla tämä toiminta kätkeytyy varsinaisten tehtävätavoitteiden kuten parkour-temppujen harjoittelemisen lomaan. Itsensä esittämiseen liittyy myös tarkat soveliaisuussäännöt. Esimerkiksi parkour-kentällä huomioidaan heti, jos joku pyrkii vain pätemään taidoillaan tai keskittyy liikaa yksilöllisen erityislaatuisuutensa kehittämiseen.

Jo tutkimukseni alussa pohdin sitä, miten tällainen fyysinen itsensä toteuttaminen ja ruumiillisuuteen perustuva pätevyiden hankkiminen saattavat korostua entisestään nykykulttuurin muokkaamassa elämäntyyliä. Tämä yksilöllisen minuuden jalostamiseen keskittyvä elämänmuoto virittää helposti myös tietynlaista kilvoittelua ja paremmuuden tavoittelua keskinäiseen yhteistoimintaan. Kilpailullisessa ilmapiirissä syntyvä yksilöiden arvottaminen voi olla yksi syy siihen, miksi itsensä esittäminen näyttää hieman arkaluontoisena ja hienotunteisesti kätkeytyä vuorovaikutusilmiönä. Toisaalta nyky-yhteiskuntaan on myös kehittynyt eräänlaista vastakulttuuria tälle joka paikkaan tunkevalle keskinäiselle vertailemiselle ja fyysisen paremmuuden tavoittelulle. Esimerkiksi joitain liikuntaryhmiä ja muita toiminnallisia harrasteita mainostetaan sillä, että ”tässä tärkeintä on tekemisen riemu, ja meillä kilpaillet vain itseäsi vastaan”.

Itsensä esittämistä pohtiessa onkin aiheellista kysyä sitä, millä tavalla keskinäinen vertaileminen tai paremmuuden tavoittelu kuuluvat tähän tapahtumaan. Sosiaalisesti hienotunteista olisi tietysti ohittaa tällaisen näkökulman käsitteleminen. Parkourajien fyysistä minuuden luomista tarkasteltuani näen asian kuitenkin niin, että henkilökohtaisesta koskettavuudesta huolimatta keskinäinen arvioiminen on aina väistämätön osa itsensä esittämisen ilmiötä. Nimenomaan toisiaan tarkkailemalla ja esityksiään vertailemalla yksilöt voivat kehittää omaa ruumiillista pätevyyttään.

Olelliseksi tässä muodostuukin se, millä tavoin keskinäinen pätevyiden tavoittelu ryhmän yhteistoiminnassa tapahtuu. Itsensä esittämisen näyttämöillä voisi tavoitella ikään kuin reilun pelin sääntöjä ja sitä kautta syntyvää kannustavaa yhteishenkeä. Esimerkiksi parkourajan fyysisessä esityksessään saavuttama onnistuminen ja sen myötä ansaittu sosiaalinen pätevyys on ainoastaan positiivinen ilmiö, kunhan hänen etevyytensä ei estä toisia kokemasta samaa. Tosin onnistumisten keskinäinen jakaminen on myös taitavaa kasvotyötä vaativa vuorovaikutusliikkeiden kuninkuuslaji.

Tässä esittämäni positiivinen näkökulma itsensä esittämisen ilmiöön on erityisen tärkeä siksi, että yksi tärkeä oman tutkimusprosessini tavoite oli tarkastella jotain myönteisiä tunteita herättävää, kenties huomioimatta jäänyttä, mutta ei niin kuolemanvakavaa ihmiselämän ilmiötä. Parkour-harjoituksissa tapahtuvaa fyysistä itsensä toteuttamista tarkastelemalla onnistuin mielestäni tässä tavoitteessani. Myös kokonaisuudessaan tutkimusprosessini oli hyvin opettavainen ja jopa fyysisesti liikuttava tehtävä, mutta mitenkään kevyesti en parkouraajien tarkastelemisesta lopulta selvinnyt.

Tutkimukseni laajeni melko työlääksi. Lisäksi tämä leppoisaalta vaikuttanut tutkimusaiheeni sisälsikin vakavasti puhuttelevia näkökulmia, sillä itsensä esittämisessä on aina kyse yksilöiden arvokkuudesta ja sen kunnioittamisesta. Hienotunteisuuden tarve liittyi erityisesti yksilöiden ruumiillisuutta koskettavien seikkojen käsittelemiseen. Tutkimuksen tekemisen kannalta myös nonverbaalisen vuorovaikutuksen tarkastelussa haukkasin melko suuren ja tuntemattoman palan, minkä vuoksi kohtasin haasteita niin havainnointityössä kuin tutkimustekstiä kirjoittaessani.

Tutkimusaiheena fyysinen itsensä esittäminen oli kuitenkin loppuun asti kiehtova ja mielekäs. Parkour-harjoitusten ohella tutkimani ilmiön voisi tunnistettavalla tavalla sijoittaa myös moneen muuhunkin liikunnallisen, ruumiillisen tai fyysisen vuorovaikutustoiminnan kontekstiin. Tosin jatkossa valitsisin tarkasteltavakseni vain jonkun pienen palan tästä täyteläisestä ja eloisasta todellisuuden ilmiöstä, mutta syventyisin sen tutkimiseen paljon yksityiskohtaisemmin.

Lähteet

kirjallisuus

Atkinson, Paul, Coffey, Amanda, Delamont, Sara, Lofland, John & Lofland, Lyn (2001) Editorial introduction. Teoksessa Paul Atkinson, Amanda Coffey, Sara Delamont, John Lofland & Lyn Lofland (toim.) Handbook of Ethnography. London: SAGE Publications Ltd., 1–7.

Berg, Päivi (2010) Ryhmärajoja ja hierarkioita: etnografinen tutkimus peruskoulun yläasteen liikunnanopetuksesta. Helsinki: Helsingin yliopiston sosiaalipsykologian laitos.

Berger, L. Peter & Luckmann, Thomas (1966) The Social Construction of Reality. A Treatise in the Sociology of Knowledge. England: Penguin Books Ltd.

Blacking, John (1977) *Towards an Anthropology of the Body*. Teoksessa John Blacking (toim.) *The Anthropology of the Body*. London: Academic Press Inc., 1–28.

Bourdieu, Pierre (1998) *Järjen käytännöllisyys. Toiminnan teorian lähtökohtia*. Suomentanut Mika Siimes. Tampere: Vastapaino. Ranskankielinen alkuteos 1994. *Raisons pratiques. Sur la théorie de l'action*.

Burgoon, Judee K., Buller, David B. & Woodall, Gill W. (1996) *Nonverbal Communication. The unspoken dialogue*. New York: The McGraw-Hill Companies, Inc.

Burgoon, Judee K. & Dunbar, Norah E. (2006) *Nonverbal Expressions of Dominance and Power in Human Relationships*. Teoksessa Valerie Manusov & Miles L. Patterson (toim.) *The SAGE Handbook of Nonverbal Communication*. Thousand Oaks, California: Sage Publications, Inc., 279–297.

Douglas, Mary (1996) *Natural Symbols: Explorations in Cosmology*. London: Routledge.

Douglas, Mary (2000) *Puhtaus ja vaara. Ritualistisen rajanvedon analyysi*. Tampere: Vastapaino. Suomentaneet Virpi Blom & Kaarina Hazard.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Goffman, Erwing (1967) *Interactional Ritual. Essays On Face-To-Face Behavior*. New York: Pantheon Books.

Goffman, Erwing (1959) *The Presentation of Self in Everyday Life*. New York: A Division of Random House, Inc.

Grönfors, Martti (2007) *Havaintojen teko aineistonkeräyksen menetelmänä*. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä: PS-kustannus, 151–167.

Hammersley, Martyn & Atkinson, Paul (1995) *Ethnography. Principles in practice*. London: Routledge.

Harinen, Päivi, Itkonen, Hannu, Rautopuro, Juhani & Liikuntatieteellinen Seura Ry. (2006) *Asfalttiprinssit – tutkimus skeittareista*. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura Ry.

Jokinen, Eeva (1997) Vihjeet. Teoksessa Eeva Jokinen (toim.) *Ruumiin siteet. Tekstejä eroista, järjestyksistä ja sukupuolesta*. Tampere: Vastapaino, 7–18.

Karvonen, Erkki (1997) *Imagologia. Imagon teorioiden esittelyä, analyysiä ja kritiikkiä*. Tampere: Acta Electronica Universitatis Tamperensis.

Keeley, Maureen P. (2005) *The Nonverbal Perception Scale*. Teoksessa Valerie Manusov (toim.) *The Sourcebook of Nonverbal Measures. Going Beyond Words*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., 93–103.

Kendon, Adam (2004) *Gesture: Visible Action as Utterance*. Cambridge: Cambridge University Press.

Kinnunen, Taina (2001) *Pyhät Bodarit. Yhteisöllisyys ja onni täydellisessä ruumiissa*. Helsinki: Gaudeamus Kirja, Oy Yliopistokustannus University Press Finland Ltd.

Kiviniemi, Kari (2001) *Laadullinen tutkimus prosessina*. Teoksessa Juhani Aaltola, Raine Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PS-kustannus, 68–84.

Knapp, Mark L. (2006) *An Historical Overview of Nonverbal Research*. Teoksessa Valerie Manusov & Miles L. Patterson (toim.) *The SAGE Handbook of Nonverbal Communication*. Thousand Oaks, California: Sage Publications, Inc., 3–19.

Kuusela, Pekka (2003) *Sosiaalisen konstruktionismin liike sosiaalitieteissä*. Teoksessa Pekka Kuusela & Mikko Saastamoinen (toim.) *Ruumis, minä ja yhteisö. Sosiaalisen konstruktionismin näkökulma*. Kuopio: Sosiaalipsykologian ja sosiologian laitos, 17–44.

Lappalainen, Sirpa (2007) Johdanto. Mikä ihmeen etnografia? Teoksessa Sirpa Lappalainen, Pirkko Hynninen, Tarja Kankkunen, Elina Lahelma & Tarja Tolonen (toim.) Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus. Tampere: Vastapaino, 9–14.

Liimatainen, Esa (2000) Prososiaalinen käyttäytyminen, minäkäsitys ja liikuntaharrastus 11- ja 17-vuotiailla nuorilla. Jyväskylä: LIKES-tutkimuskeskus.

Lintunen, Taru & Kuusela, Marjo (2009) Vuorovaikutuksen edistäminen liikuntaryhmässä. Teoksessa Esa Rovio, Taru Lintunen, Olli Salmi & Liikuntatieteellinen Seura Ry. (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura Ry., 179–208.

Lintunen, Taru & Rovio, Esa (2009) Johdanto liikunnan ryhmäilmiöihin. Teoksessa Esa Rovio, Taru Lintunen, Olli Salmi & Liikuntatieteellinen Seura Ry. (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura Ry., 13–28.

Myllyniemi, Rauni (2001) Charles Darwin. Tunteiden ja sosiaalisuuden biologia. Teoksessa Vilma Hänninen, Jukka Partanen & Oili-Helena Ylijoki (toim.) Sosiaalipsykologian suunnannäyttäjiä. Tampere: Vastapaino, 15–34.

Peräkylä, Anssi (2001) Erving Goffman. Sosiaalisen vuorovaikutuksen rakenteet. Teoksessa Vilma Hänninen, Jukka Partanen & Oili-Helena Ylijoki (toim.) Sosiaalipsykologian suunnannäyttäjiä. Tampere: Vastapaino, 347–364.

Pink, Sarah (2001) Doing Visual Ethnography. Images, Media and Representation in research. London: SAGE Publications Ltd.

Rovio, Esa, Lintunen, Taru & Salmi, Olli (toim.) (2009) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura Ry.

Saastamoinen, Mikko (2003) Identiteettien hybridisoituminen ja sosiaalinen konstruktioismi – nuorallatanssia dualismien rajoilla. Teoksessa Pekka Kuusela & Mikko Saastamoinen (toim.) Ruumis, minä ja yhteisö. Sosiaalisen konstruktioismin näkökulma. Kuopio: Sosiaalipsykologian ja sosiologian laitos, 259–302.

Salmela, Jaana (2006) Koetun sosiaalisen tuen, pätevyyden, itsearvostuksen ja liikunnan yhteyksiä nuoruusiän kasvuvuosina. Chydenius-instituutin tutkimuksia. Kokkola: Kokkolan Yliopistokeskus.

Shilling, Chris (1993) *The Body and Social Theory*. London: SAGE Publications Ltd.

Turner, Bryan S. (1984) *The Body and Society*. Oxford: Basil Blackwell Publisher Ltd.

Ylijoki, Oili-Helena (2001) Rom Harre. Toimijuus, kieli ja moraalit. Teoksessa Vilma Hänninen, Jukka Partanen & Oili-Helena Ylijoki (toim.) *Sosiaalipsykologian suunnannäyttäjät*. Tampere: Vastapaino, 225–251.

artikkelit

Bianchi, June (2008) More than a Body's work: Widening Cultural Participation through an International Exploration of Young People's Construction of Visual Image and Identity. *International Journal of Art & Design Education* 27: 3, 293–308.

Bond, Charles F. Jr., Atoum, Adnan Omar & VanLeeuwen Marilyn D. (1996) Social Impairment of Complex Learning in the Wake of Public Embarrassment. *Basic & Applied Social Psychology* 18: 1, 31–44.

Crone, D., Smith, A. & Gough, B. (2005) "I feel totally at one, totally alive and totally happy": a psycho-social explanation of the physical activity and mental health relationship. *Health Education Research* 20: 5, 600–611.

Goodwin, Charles (2000) Action and embodiment within situated human interaction. *Journal of Pragmatics*: 32: 10, 1489–1522.

Herrera, Elsa, Jones, Gareth A. & Thomas de Benitez, Sarah (2009) Bodies on the line: identity markers among Mexican street youth. *Children's Geographies* 7: 1, 67–81.

Levine, Sara Pollak & Feldman, Robert S. (1997) Self-Presentational Goals, Self-Monitoring, and Nonverbal Behavior. *Basic & Applied Social Psychology* 19: 4, 505–518.

Scheper-Hughes, Nancy (1988) *The Madness of Hunger: Sickness, Delirium, and Human Needs*. *Culture, Medicine, and Psychiatry* 12: 4, 429–458.

Trees, April R., Kerssen-Griep, Jeff & Hess, Jon A. (2009) *Earning Influence by Communicating Respect: Facework's Contributions to Effective Instructional Feedback*. *Communication Education* 58: 3, 397–416.

Vazou, Spiridoula, Ntoumasis, Nikos & Duda, Joan L. (2005) *Peer motivational climate in youth sport: a qualitative inquiry*. *Psychology of Sport and Exercise* 6: 5, 497–516.

Williams, Matthew, Hudson, Joanne & Lawson, Romy J. (1999) *Self-Presentation in sport: Initial development of a scale for measuring athletes' competitive Self-Presentation concerns*. *Social Behavior and Personality* 27: 5, 487–502.

internet-lähteet

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna (2006). *KvaliMOTV - menetelmäopetuksen tietovaranto* (pdf-verkkójulkaisu). Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto (ylläpitäjä ja tuottaja). <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>. Viitattu 7.7.2011.

Kysymyksiä & Vastauksia. Suomen Parkour ry. (2003–2010). <http://www.parkour.fi/drupal/?q=node/5>. Viitattu 4.7.2011.

Liitteet

Liite 1 Tutkimuslupa
Liite 2 Kommenttipyyntö

Kuvat

s. 53, 57, 67, 68, 73. Piirtänyt Tuuli Kalari 2011–2012.

Arvoisa Parkour-akateemikko

Teen sosiaalipsykologian pro gradu -tutkielmaa Tampereen yliopistossa. Olen kiinnostunut liikunnallisesta, fyysisestä toiminnasta ja siitä, miten ihmiset ilmaisevat itseään tätä kautta. Tiedän, että sinä olet taitava ja innostunut parkourin harrastaja ja siksi toivoisin, että voisit olla tutkimushenkilönäni. Työni etenisi niin, että ensin havainnoisin toimintaanne yhteisissä harjoituksissanne. Sen jälkeen haluaisin jollain tavalla, esimerkiksi pienellä kirjallisella kommenttipyyntöillä myös Sinun omia näkemyksiä ja tulkintoja aiheesta. Mahdollisesta kirjoituspyynnöstä annan myöhemmin tarkat ohjeet. Tavoitteeni on, että läsnäolon ja kommenttien kertominen ei tuottaisi turhia paineita, koska en pyri arvioimaan tai puuttumaan harrastukseesi, vaan Sinä olet oman alasi asiantuntija ja osaaja.

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Käsittelen kaikkia havainnoimiani asioita, tietoja ja henkilöllisyyttäsi kunnioituksella ja luottamuksella. Kaikki esille tulleet asiat raportoidaan tutkimuksessani tavalla, jossa tutkittavia ei voi tunnistaa.

Tutkimuksessani keräämiäni tietoja säilytän huolella vain itselläni ja hävitän ne käytön jälkeen. Valmiin tutkielman voit sinäkin halutessasi lukea, kun työni on valmis vuoden 2011 loppuun mennessä. Ilmoitan tästä myöhemmin tarkemmat tiedot. Sinulta toivoisin saavani seuraavat tiedot:

Osallistujan oma allekirjoitus & ikä:

& alle 18-vuotiaalta myös huoltajan allekirjoitus:

Osallistujan sähköpostiosoite:

Kiitos avustasi!

t. Tuuli Kalari

tuuli.kalari@uta.fi / p. 040-5064315

Gradun tutkielmaseminaarin ohjaajani on Tiina Mälkiä. Häneen voi tarvittaessa ottaa yhteyttä sähköpostitse tiina.malkia@uta.fi

ARVOISA PARKOUR-AKATEEMIKKO,

Tässä on opinnäytetyö-tutkimukseni aineistonkeräyksen viimeinen osa, johon toivoisin Teidän apuanne.

Ensimmäiseksi KIITOS teille jokaiselle siitä, että olen saanut tehdä tutkimustani mitä hauskimmalla ja mielenkiintoisimmalla tavalla parkour-harjoituksianne havainnoimalla. Tavoitteenani on nyt tehdä pieni tutkimus, jossa tulee esiin se, että teillä on taitava ja mukava porukka.

Seuraavalla sivulla esitän teille muutamia kysymyksiä, joita työssäni vielä pohdin. Minulla ei ole niihin oikeita vastauksia eikä ulkopuolinen voi tietää teidän omaa näkökulmaanne asioihin. Paras näkemys juuri näistä asioista onkin teillä lajin harrastajilla, joten olisin kiitollinen, jos antaisitte minulle hieman valaistusta näihin pohdintoihini. Tämän kyselyn tarkoituksena on tuoda esiin nimenomaan teidän mielipiteenne ja ajatuksenne asioista!

Haluan, että vastatessanne kysymyksiin tiedätte, että: ***Kaikki vastauksenne ovat oikein ja arvokkaita tutkimukselleni.*** Joten: ***Vastatkaa juuri niitä asioita, mitä itse koette tärkeäksi. Kirjoittakaa niin pitkästi tai lyhyesti kuhunkin kohtaan kuin itse koette tarpeelliseksi.*** Oikeinkirjoituksella tms. ei ole mitään merkitystä. Jos asiat ovat teille itsestään selviä, niin valaiskaa vastauksillanne tietämättömiä ulkopuolisia! Voit myös pohtia, ***miksi*** toimit jollain tavalla tai huomioida pieniäkin yksityiskohtia sinulle tutuissa asioissa. Mielikuvitus on sallittu ☺

Vastauksianne käsitellään luottamuksella eli henkilöllisyytenne ei paljastu missään muodossa. Toivoisin, että lähetätte vastaukset minulle sähköpostilla, esimerkiksi vastaamalla suoraan tässä liitetiedostossa olevien kysymysten perään. Tärkeää olisi, että **lähettäisitte vastauksenne viimeistään 31.3.2011 mennessä.**

KIITOS VASTAUKSISTASI!

terveisin Tuuli Kalari / tuuli.kalari@uta.fi p. 040-5064315

POHDITTAVAKSI:

1. Parkourissa on usein haasteellisen tuntuksia suorituksia. **Miten sinä valmistaudut haasteelliseen suoritukseen?** Esim. Miten hallitset jännitystä? Tai mistä huomaat, että kaverillasi on meneillään joku haasteellinen suoritus?
2. Jos edessä on esimerkiksi joku vaikea temppu, syntyykö parkourissa ikinä kilpailuhenkeä tai kavereiden keskinäistä vertailua? **Kerro kilpailullisista tilanteista?** Esim. Mitä niissä tapahtuu? Miten ihmiset toimivat?
3. Parkourissa harjoitellaan usein yhdessä kavereiden kanssa. **Millaisia yhteisiä tilanteita parkourissa on?** Esim. Miten kaverin liikkuminen auttaa, vaikuttaa sinun liikkumiseesi?
4. Luonnollisesti parkourin liikkeitä joutuu harjoittelemaan sisukkaasti, mutta näin syntyy myös onnistumisia. **Kuvaile onnistumistilanteita?** Esim. Mitä silloin tapahtuu itsellesi tai kaverillesi? Vaikuttavatko, näkyvätkö onnistumiset ylipäänsä missään?
5. Jonkun asian harjoitteluun kuuluu välttämättä myös se, että aina suoritus ei sujukaan täydellisesti. Olennaista kuitenkin on: **Miten epäonnistumisista selviää eteenpäin?** Esim. Miten toimit näissä tilanteissa? Millä tavalla muiden kavereiden on mielestäsi fiksua käyttäytyä, jos jonkun suoritus ei jollain kerralla onnistu?
6. Harjoittelua edistää välillä se, kun kaveri voi neuvoa jossain suorituksessa tai itse voi tarjota apuaan toiselle. **Millainen on mielestäsi hyvää neuvomista?** Esim. Minkälainen auttaminen on sinusta mukavaa? Miten toista neuvoessa kannattaa toimia?
7. ”Vapaa-ajalla” parkour-toiminta näyttää joskus innokkaalta eläintarhalta. ☺ Jos kuvittelisit, että parkourin vapaa-aika olisikin teatteriesitys; harjoitustila olisi näyttämö, jossa parkouraajat olisivat esiintymässä; **Millainen teatteriesitys parkourin vapaa-ajasta syntyisi?** Esim. Mitä kaikkea näyttämön eri osissa tapahtuisi ja, miltä se katsojasta näyttäisi? **Miksi** esityksessä tapahtuisi juuri näitä asioita?
8. Haluatko kommentoida jotain? Kerro mitä vaan aiheeseen liittyen, jos vielä jäit jotain miettimään..? **Kiitos**, kun vastasit!